

ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว
แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ปริญญานิพนธ์
ของ
กันทิมา จินโต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว
แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
ของ
กันทิมา จินโต

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.รักษพงศ์ วงศาโรจน์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รักษพงศ์ วงศาโรจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร. รัชพงศ์ วงศาโรจน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพโรจตรกุล ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จินดา เกาพิจิตร อาจารย์ ดร.อรอนงค์ พริ้งสุลกะ และอาจารย์ ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขงานวิจัย และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ คุณยุวดี นิรัตน์ตระกูล และคุณชุตินา พัฒราช ในการอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้วิชาความรู้ แนวคิด ในการศึกษา หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำเนิด ให้ความรัก ความอบอุ่น คำสั่งสอน และกำลังใจที่ดี รวมทั้งให้การสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ ชาว Ecotourism รุ่น 3 ทุกคน ที่ได้คำแนะนำในระหว่าง การศึกษา ขอขอบคุณมิตรภาพของเพื่อนๆ ที่ได้ร่วมแบ่งปันความรู้ และได้ศึกษามาด้วยกันโดยตลอดจนจบการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอให้งานวิจัยนี้ ได้เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่สนใจ คุณประโยชน์ และความดีอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดามารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณและครูอาจารย์ทุกท่าน

กันทิมา จินโต

ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว
แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

บทคัดย่อ
ของ
กันทิมา จินโต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2550

กันทิมา จินโต. (2550). ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay). ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.รักษพงศ์ วงศาโรจน์, รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างใช้การทดสอบค่าที และการหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ด้วย SWOT เทคนิค โดยใช้แบบสำรวจคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) เป็นเครื่องมือประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนนั้น ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ซึ่งถือว่ายังไม่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านส่งเสริมการตลาด

ประชากรกลุ่มอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กว่าประชากรกลุ่มอาชีพอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน ด้านการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม และประเพณี และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในชุมชน และทักษะความสามารถของชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

COMMUNITY POTENTIAL IN HOMESTAY MANAGEMENT AT
DAMNOENSADUAK CANAL AREA

AN ABSTRACT

BY

KANTIMA JINTO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University

May 2007

Kantima Jinto (2007) *Community Potential in Homestay Management at Damnoensaduak Canal Area*. Master thesis, M.S. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University, Advisor Committee: Dr. Rakphong Vongsarojana, Associate Professor Dr.Thumrong Udompajitkual.

This research study aims to investigate the community potential in managing homestay at Damnoensaduak canal area. The subjects are 400 participants living in Damnoensaduak canal area. For data collection, the results obtained from questionnaires were analyzed by using both qualitative and quantitative methods. The statistical analyses used in this study are percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA t-test, and Pearson's Product Moment Correlation. The SWOT analysis was also used to analyze the qualitative data from the survey questionnaires of tourism resources quality and resources audit.

The results show that the communities have strongest attitudes toward the community resources. For the community management factor, they have moderate attitudes. In addition, they have attitudes towards the community potential in managing homestay at moderate level of 3.40 indicating that the communities' homestay services still does not meet Thai homestay standard. The management indicators that these communities meet Thai homestay standard are residence, food and nutrition, tourist activities, and environment while the unmet standard indicators are market promotion security and management.

The government official/employee respondents reveal that they have greater attitudes towards the potential in managing tourism environment conservation than the other respondent groups at the statistical significant level of .05. Moreover, the resources factors in terms of traditional lifestyle and cultures, and the community management factors in terms of planning participation management of traveling for environmental conservation and sharing of experience are positively and slightly correlated with community potential at statistical significant level of .05.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
ความสำคัญของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ศักยภาพของชุมชน	8
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	13
การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว	19
การจัดการการท่องเที่ยว	24
การพัฒนาการท่องเที่ยว	27
การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว	29
ผู้นำชุมชน	31
การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	33
SWOT Analysis	43
บริบทของพื้นที่ศึกษา	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
การสำรวจพื้นที่วิจัยและการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)	56
การสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	56
การสำรวจศักยภาพของชุมชน	57
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการสำรวจพื้นที่วิจัยและผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)....	70
ผลการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.....	88
ผลการสำรวจศักยภาพของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	106
ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	124
ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	145
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	147
สังเขปความมุ่งหมายสมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	147
สรุปผลการวิจัย.....	152
อภิปรายผล.....	171
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	180
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	184
บรรณานุกรม.....	185
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม.....	190
ภาคผนวก ข จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม.....	192
ภาคผนวก ค แบบสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.....	196
ภาคผนวก ง แบบสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit).....	198
ภาคผนวก จ แบบสอบถาม.....	206
ภาคผนวก ฉ กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	214
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	218

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	107
2 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	107
3 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ.....	108
4 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา.....	109
5 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	110
6 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน..	110
7 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามบทบาท ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว.....	111
8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะประชากรศาสตร์ของประชากรที่ตอบ แบบสอบถามของกลุ่มที่ยุบรวมเป็นกลุ่มใหม่.....	112
9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้าน ทรัพยากรในชุมชน.....	113
10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้าน การจัดการในชุมชน.....	115
11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay).....	119
12 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามเพศ.....	125
13 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามอายุ.....	126
14 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามสถานภาพ.....	127
15 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามการศึกษา.....	128
16 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามอาชีพ.....	129
17 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามอาชีพ.....	130

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	131
19 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay) จำแนกตามบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว.....	132
20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านธรรมชาติกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay).....	133
21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการจัดการของชุมชนกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homes stay).....	138

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 วิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	25
2 แผนที่จังหวัดราชบุรี.....	47
3 แผนที่ตำบลดำเนินสะดวก.....	48
4 แผนที่คลองดำเนินสะดวก.....	49
5 ร้านขายของที่ระลึกและเรือขายขายต่างๆ ในคลองดำเนินสะดวก.....	72
6 เรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยว.....	72
7 แผนที่ตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	74
8 บรรยากาศในตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	74
9 เรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	75
10 เครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูป สินค้า OTOP โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสาธสิทธิ์.....	75
11 หลวงพ่อโตที่วัดราษฎร์เจริญธรรม.....	76
12 ขบวนการผลิตน้ำตาลปี๊ป.....	77
13 บรรยากาศในสวนงู.....	78
14 การแสดงระหว่างคนกับงู.....	79
15 ฐานพันธุ์ต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์.....	79
16 ช่างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว.....	80
17 กิจกรรมการนั่งช้างชมธรรมชาติ.....	81
18 การแสดงลิง.....	81
19 การทำสวนเกษตรของเกษตรกร.....	83
20 สวนองุ่นสินค้าอันดับ 1 ของตำบลดำเนินสะดวก.....	83
21 เทศกาลงานองุ่นหวานประจำปี 2550.....	84
22 บ้านพักของบ้านสวนชายน้ำโฮมสเตย์.....	86
23 ลักษณะที่นอนของบ้านสวนชายน้ำโฮมสเตย์.....	86
24 เรือนไทยโฮมสเตย์.....	87
25 บ้านพักของเรือนไทยโฮมสเตย์.....	87
26 ลักษณะที่นอนของเรือนไทยโฮมสเตย์.....	88
27 จุดสังเกตว่ามาถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวกแล้ว.....	90
28 ร้านขายของที่ระลึก.....	90
29 ร้านอาหารและเครื่องดื่ม.....	91
30 ลานจอดรถตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	91

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 อำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ธนาคาร และป้อมตำรวจ.....	92
32 จุดที่บ่งบอกว่ามาถึงตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	93
33 จุดทางเข้าตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	94
34 ลานจอดรถตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	94
35 จุดขายของที่ระลึกและศูนย์บริการข้อมูลของตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	95
36 ผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยวของตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	95
37 ห้องสุขาที่ให้บริการนักท่องเที่ยวย่านตลาดน้ำคลองลัดพลี.....	96
38 จุดที่บ่งบอกว่าถึงสวนน้ำตาลบังละ.....	97
39 จุดทางเข้าสวนน้ำตาลบังละ.....	98
40 จุดทางเข้าสวนน้ำตาลบังละทางเรือ.....	98
41 จุดขายของที่ระลึก.....	99
42 จุดที่บ่งบอกว่าถึงสวนงูเด็กไทย.....	100
43 จุดทางเข้าสวนงูเด็กไทย.....	101
44 ลานจอดรถสวนงูเด็กไทย.....	101
45 ร้านอาหารและเครื่องดื่มในสวนงูเด็กไทย.....	102
46 ที่พักในสวนงูเด็กไทย.....	102
47 ห้องสุขาในสวนงูเด็กไทย.....	103
48 จุดที่บ่งบอกว่าถึงหมู่บ้านช้าง.....	104
49 ทางเข้าหมู่บ้านช้าง.....	104
50 จุดให้บริการและให้ข้อมูลในหมู่บ้านช้าง.....	105
51 ลานจอดรถในหมู่บ้านช้าง.....	105

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ คือการสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมากมหาศาล เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าอื่นๆ จากสถิตินักท่องเที่ยวในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นจาก 7.19 ล้านคนในปี พ.ศ. 2539 เป็น 15.12 ล้านคนในปี 2549 และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นจากจำนวน 219,364 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2539 เป็น 533,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2549 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549)

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร คมนาคม และขนส่ง มีการขยายตัวตามไปด้วยและการท่องเที่ยวยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น และยังมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังไม่ขยายตัวไปยังจังหวัดอื่นๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความนิยมการท่องเที่ยวยังกระจุกอยู่ในพื้นที่หลักๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา สมุย หัวหิน เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุทำให้จังหวัดอื่นๆ ได้รับผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวน้อย เป็นสาเหตุทำให้ไม่เกิดการกระจายรายได้เท่าที่ควร ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ไม่มีรายได้เสริม และยังส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเหล่านั้นมีความเสื่อมโทรม ไม่มีการสร้างเอกลักษณ์ และขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ได้มีการปรับเปลี่ยนแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เนื่องจากกระแสความนิยมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเริ่มมีความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และต้องการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ มากขึ้น

คลองดำเนินสะดวกเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีโอกาสในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และปัจจุบันทรัพยากรมีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสมบูรณ์ นอกจากนี้สภาพการใช้ชีวิตของชุมชนยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ โดยชุมชนมีการฟื้นฟูภูมิปัญญาและ

วัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ของชุมชนคลองดำเนินสะดวกเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงควรมีการศึกษาถึงศักยภาพในด้านต่างๆ ของพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มากน้อยเพียงใด และควรมีการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการยกระดับศักยภาพในการท่องเที่ยวของพื้นที่ดังกล่าว

จากความสำคัญข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ว่ามีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชุมชน (Home stay) อย่างไร โดยมีเป้าหมายของการทำวิจัยเพื่อให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน เพื่อเป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในพื้นที่ดังกล่าวและในพื้นที่อื่นๆ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวย่านคลองดำเนินสะดวก
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค (SWOT) และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
4. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จะเป็นข้อมูลให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้วางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในเขตชุมชนดังกล่าว
2. ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในพื้นที่อื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ระยะเวลาในการทำวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นในชุมชน ดำเนินการระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม 2549
2. ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามระหว่างวันที่ 1-28

กุมภาพันธ์ 2550

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบสัดส่วนของประชากรที่แน่นอน (บุญชม ศรีสะอาด. 2538: 185-186) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดสูงสุดที่ยอมให้เกิด 5% หรือ 0.05 จากสูตรผู้วิจัยจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการสูญเสียของแบบสอบถาม เนื่องจากอาจจะมีคุณสมบัติของแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มอีก 4% เท่ากับ 15 ตัวอย่าง ดังนั้นตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) มีดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว
 - 1.2 ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ประกอบด้วย ธรรมชาติ วัฒนธรรม สาธารณูปโภค และบุคลากร
 - 1.3 ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชน

2. ตัวแปรตาม (Dependent variables)

ตัวแปรตาม คือ ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีตัวชี้วัดจำนวน 8 ด้าน คือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านการส่งเสริมการตลาด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง ชีตความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยแบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านการส่งเสริมการตลาด

2. คลองดำเนินสะดวก หมายถึง คลองที่อยู่ในอำเภอดำเนินสะดวก เป็นคลองที่สามารถใช้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตร สามารถติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ได้มีทรัพยากรที่หลากหลาย และประชาชนในชุมชนมีการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม สามารถที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ได้

3. การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นักท่องเที่ยวจะเข้าไปพักอาศัยค้างคืนในหมู่บ้านกับประชาชน โดยเจ้าของที่พักนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ภายใต้วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว

4. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกที่น่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และในพื้นที่หลักของชุมชนยังคงมีสภาพดั้งเดิมและมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์

5. ทรัพยากรวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก

6. สาธารณูปโภค หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ลานจอดรถ เป็นต้น

7. ตลาดน้ำ หมายถึง การค้าขายทางเรือของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ซึ่งมีการซื้อขายกันตามคลองต่างๆ จะมีเรือพ่อค้า แม่ขาย นำเอาสิ่งของต่างๆ เช่น พืช ผัก ผลไม้ ในสวน มาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน

8. ศักยภาพบุคลากร หมายถึง ความพร้อมและทักษะของประชาชนย่านคลองดำเนินสะดวก ในการจัดการหรือการดำเนินการต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

9. การวางแผน หมายถึง การดำเนินการและการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยชุมชนท้องถิ่นย่านคลองดำเนินสะดวก

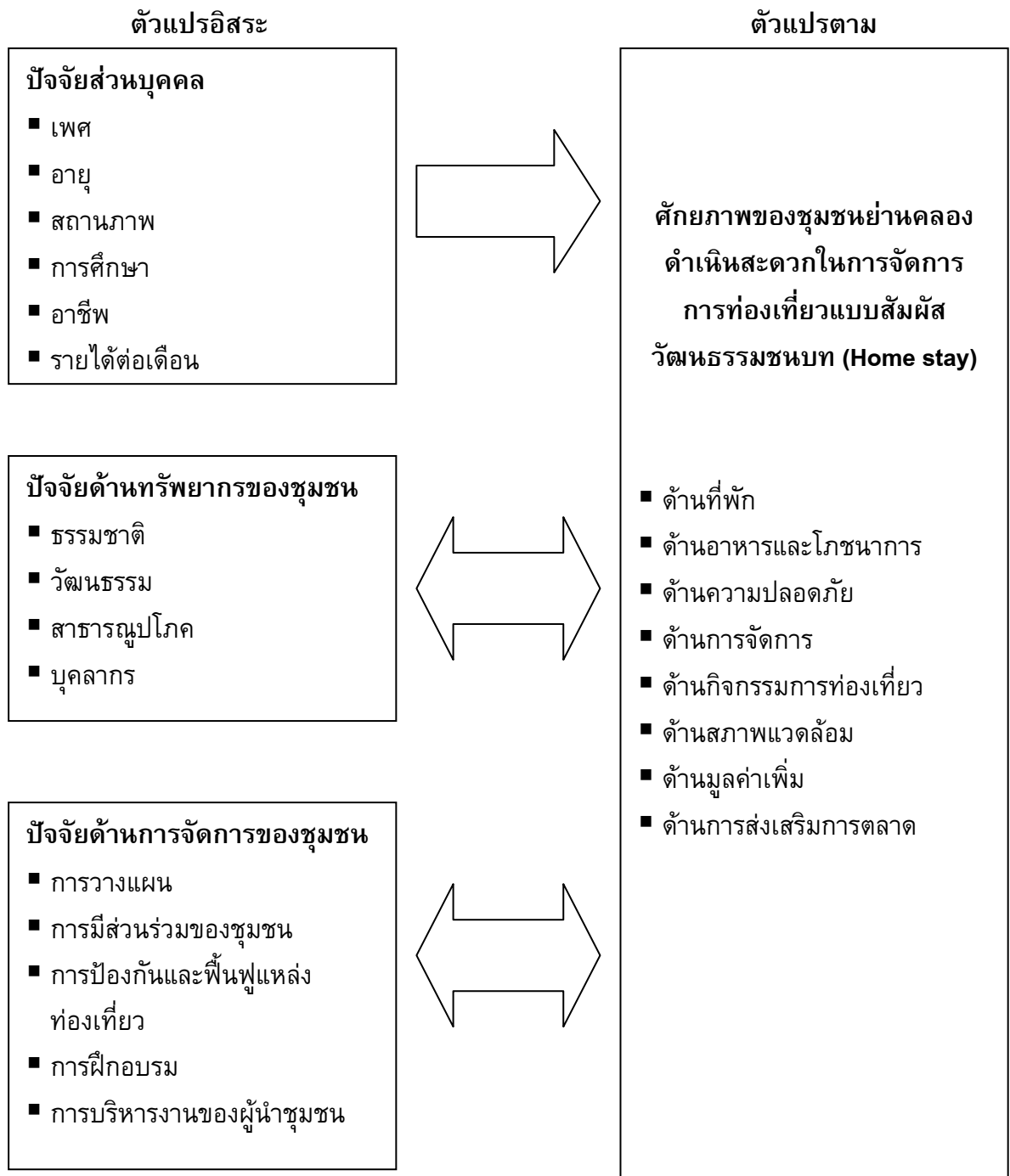
10. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ประชาชนในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และร่วมแสดงความคิดเห็นภายใต้กฎเกณฑ์ของท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

11. การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง แนวทางปฏิบัติ มาตรการ หรือกฎระเบียบที่ชุมชนดำเนินการป้องกัน ควบคุมและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

12. การฝึกอบรม หมายถึง การอบรม การประชุม หรือสัมมนาทางวิชาการหรือเชิงปฏิบัติการ การบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ หรือการถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก

13. การบริหารงานของผู้นำชุมชน หมายถึง ความสามารถของผู้นำในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการหรือการบริหารงานต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่างกัน

2. ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

3. ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎี ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ศักยภาพของชุมชน
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
4. การจัดการการท่องเที่ยว
5. การพัฒนาการท่องเที่ยว
6. การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว
7. ผู้นำชุมชน
8. การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
9. SWOT Analysis
10. บริบทของพื้นที่ศึกษา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศักยภาพของชุมชน

1.1 ความหมายของศักยภาพ

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

1.2 ความหมายของศักยภาพชุมชน

พัทน์ม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2543; อ้างอิงจาก Putnam. 1993: 15) กล่าวว่า ชุมชนจะเข้มแข็งและมีศักยภาพได้นั้น เพราะคนในชุมชนมีน้ำใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความกระตือรือร้นมีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันมีเครือข่ายของการทำให้สังคมมาติดต่อสัมพันธ์กันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มีสถานภาพทางกายภาพของชุมชนที่เหมาะสม และสมาชิกมีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน

จิระภา นิมสุข (สุวิทย์ ธีรศาสตร์. 2533: 5; อ้างอิงจาก จิระภา นิมสุข. 2544) ให้ความหมายศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถของชุมชนในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับคนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหามาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปกติสุขในการอยู่ร่วมกันของคน

ในชุมชน องค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการดำเนินงานใด ๆ นั้น ได้แก่ โครงสร้างประชากรและระบบการปกครอง อาชีพและระบบการผลิต

จิระภา ฉิมสุข (2544; อ้างอิงจาก สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ 2533: 22-23) กล่าวถึง ศักยภาพของชุมชนว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชนในการจัดการภายในชุมชน เช่น การใช้ระบบเครือญาติ ในระบบคัดเลือกผู้นำ การใช้ระบบศาลเผ่าศาลแก่ ทำหน้าที่พิจารณาคดีและแก้ไขคลี่คลายความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทในชุมชน

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ (2539: 257) กล่าวถึง ศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มคนตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความรู้ทักษะไปจนถึงการจัดการ การรวมกลุ่ม ที่ทำให้เกิดพลังต่อรองในการแก้ปัญหา nạnาชนิด และการที่กลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่ต้องพิจารณาถึงด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ ของชุมชนด้วย

การเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนนั้นมีปัจจัยที่จะเป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนได้ ดังนี้

แมทธิว (Mathews. 1996: 1-25) ได้พิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน

- 1.1 การรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กร มีมากน้อยเพียงใด

- 1.2 ขนาดของกลุ่มที่พบปะ

- 1.3 จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์ เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน

- 1.4 ประเด็นพูดคุย/กปัญหาของชุมชน

- 1.5 ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน

- 1.6 เครื่องมือสื่อสาร

2. กระบวนการเฉพาะบางอย่าง

- 2.1 กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมของคนมากน้อยเพียงไร บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร

- 2.2 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือการหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

3. ผู้นำ

- 3.1 จำนวนผู้นำ การกระจายตัวในตำบล/พื้นที่

- 3.2 บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น การสร้างกระบวนการ/กิจกรรมให้สมาชิกมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายภายใน/ภายนอกชุมชน

- 3.3 คุณสมบัติ เช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหา การเปิดกว้างให้การเรียนรู้ไม่แบ่งฝ่าย มองการไกล

4. กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

4.1 เป็นการประเมินว่าชุมชนมีระบบความคิดด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงไร

4.2 การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอ ๆ กับผลงาน

4.3 การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด

4.4 การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มารวมตัวกันว่าเป็นต้นทุนของชุมชน มากกว่ามองว่าเป็นปัญหาของชุมชน

4.5 ความคิดเกี่ยวกับ “อำนาจ” หรือ “พลัง” ในการเปลี่ยนแปลง เน้นพลังของกลุ่มในการแก้ปัญหาของตนเองมากกว่าฝากความหวังไว้ที่ผู้มี “อำนาจ” หรือไม่

4.6 ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

5.1 การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐที่มีมากน้อยเพียงไร

5.2 ความร่วมมือสนับสนุน ความใกล้ชิดกันของโรงเรียน วัด และสถานบริการในชุมชน

6. ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกันและมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชน เป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ โดยดูจาก

6.1 ประวัติศาสตร์/คำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาชุมชน

6.2 การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน

6.3 ความพยายามในการดึงเอาคนที่ยังไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนให้เข้าร่วมด้วย

1.3 การประเมินศักยภาพของชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537 : 134-136) กล่าวว่า ขอบเขตการวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนวิเคราะห์จากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ความกระตือรือร้นหรือวิญญาน ตลอดจนการรับรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชน เป็นการวินิจฉัยความพร้อมของประชาชน หมายถึง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้รวมไปถึงการรับรู้และการมีจิตสำนึกในงานพัฒนาของประชาชนด้วย

2. โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นเรื่องที่พิจารณาถึงสภาพการปกครองของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานพัฒนา เช่น คุณภาพและลักษณะของผู้นำชุมชน และองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาและเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา

3. การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด

4. การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชน ว่าสามารถทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการพัฒนาชุมชนของตนเองมากน้อยเพียงใด

5. เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนาเป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชนบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด

6. การสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนนี้เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

7. การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน ปัจจัยเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุเป็นสิ่งที่สำคัญในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าหากมีการดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหา และไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

8. ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

9. ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชนด้วย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ การบริการ และด้านวิชาการจากภายนอกชุมชนมีผลกระทบกับภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมิได้อยู่หนึ่ง หรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ลีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ (2538: 130-138) มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ดังนี้

1. มีการนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ

2. ในด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณา ถึง

2.1 ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา

2.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหภายในหรือภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

2.3 จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้

3. ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่

3.1 มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ดังกล่าวว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่

3.2 มีการพัฒนาจิตสำนึก

4. ในด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

4.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เสนอความคิดลงมือปฏิบัติ ฯลฯ

4.3 สมาชิกรู้หน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

4.4 มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

4.5 มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน

4.6 มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

5. ในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

5.1 จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่

5.2 ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การจัดการ ฯลฯ)

6. ในด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

6.1 การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

7. ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

7.1 การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

7.2 มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้

7.3 การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่าง ๆ มากขึ้น

8. ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่

8.1 จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น

8.2 ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น

8.3 จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

บัณฑิร อ่อนดำ และ วิริยา น้อยวงศ์นยางค์ (2533: 49) กล่าวถึง ตัวชี้วัดของความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ได้แก่

1. องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ซึ่งรวมถึง ระบบข้อมูลข่าวสาร วิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ที่ทันต่อความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ตลอดจนองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน และใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

2. กระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ ในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา แสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองปัญหาของสมาชิกในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาหมู่บ้าน ประสพการณ์ และการเรียนรู้ ประยุกต์ เทคนิค และการจัดการ

3. องค์การชุมชน/การบริหารจัดการ/กำลังคน หมายถึง การรวมกลุ่มชาวบ้าน การจัดองค์การในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน การจัดระบบบริหารจัดการงานพัฒนา จัดระบบสวัสดิการสังคมชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มกองทุนออมทรัพย์ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมเครือข่ายทั้งเครือข่ายธรรมชาติ เครือข่ายการจัดตั้งองค์กร และเครือข่ายประสพการณ์

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 จุดกำเนิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นจากการนำแนวคิดที่สำคัญ 2 แนวคิดมาผนวกกัน กล่าวคือ แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) และแนวคิดทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources conservation) ซึ่งจากอดีตของการพัฒนา โดยเฉพาะไปในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มักเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากกว่าพัฒนาด้านอื่น และไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยในยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมามุ่งเน้นการเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก แต่ขณะที่ทรัพยากรป่าไม้เป็นจำนวนมากถูกทำลายเพื่อแปรสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละปี มีการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตไฟฟ้าสนองความต้องการของอุตสาหกรรม แต่พื้นที่ป่าที่มีค่าจำนวนมากถูกทำลาย

จากผลของการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา ทำให้เกิดภาวะมลพิษ และความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ เกิดผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ นักพัฒนาส่วนใหญ่จึงต้องหันกลับมามองแนวคิดของการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่ไม่มากนักให้มีใช้อยู่ต่อไปตราบนานเท่านาน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเกิดขึ้นโดยรวมแนวความคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ยาวนาน และไม่ทำลายหรือมีการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใช้

2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือที่เราเรียกกันว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยว ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ Nature tourism , Bio tourism, Green tourism เป็นต้น เพื่อป้องกันให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันไปตามพื้นที่ ภูมิประเทศ และทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย สำหรับประเทศไทย เดิมมีการเรียกขานต่าง ๆ กัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นิเวศสัญจร เป็นต้น ปัจจุบัน ในแวดวงวิชาการได้ใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้มีการรับรองจากราชบัณฑิตยสถานแห่งประเทศไทย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541: 1)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นกิจกรรมที่เพิ่มมีผู้สนใจจริงจังไม่นานมานี้ ดังนั้นจึงมักมีคำที่คล้ายคลึงกัน และทำให้เกิดความสับสนอยู่มากมาย เช่น การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature tour) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure tour) การท่องเที่ยวแบบมีความรับผิดชอบ (Responsible tour) ซึ่งล้วนแต่เป็นการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติเป็นวัตถุดิบทั้งสิ้น แต่อาจแตกต่างกันที่เป้าหมายและวิธีการของการท่องเที่ยว

บัคเลย์ (Buckley. 1994) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ นิยามอย่างจำกัด (Restrictive definition) และนิยามอย่างกว้าง (Broader definition) โดยนิยามทั้งสองอยู่ภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ การท่องเที่ยวที่สนับสนุนการอนุรักษ์ การให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เซบอลลอส-ลาสคูเรน (Ceballos-Lascurain. 1996) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า เป็นการการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

บู (Boo. 1990) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

The Ecotourism Society (1991) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

วรรณพร วิณิชานุกรและคณะ (2541: 4) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มีมุ่งให้ศึกษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีการทำลายสภาพแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณีน้อยที่สุด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว นอกจากนี้ ชุมชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ควบคุมและดำเนินการ ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

นภดล ภาคพรต (2547: อ้างใน พระระ พิพัฒน์โยธะพงศ์) ได้เสนอว่าแนวทางที่ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ การท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวก
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ จะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่ง

ท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการให้คำจำกัดความอย่างหลากหลาย แต่ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลักมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

2.4 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิลาส เทชะไพบูลย์ (2538: 114) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งนำมาแปลงเป็นหลักการเบื้องต้น ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศก่อน ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศนั้นจะต้องเหมาะสมกับระบบสาธาณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

2. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. ต้องคำนึงถึงชีวิตชีวิตรวมความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านของจำนวนนักท่องเที่ยว ลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนและสภาพแวดล้อมโดยรวม

4. มุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

5. เน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยมุ่งประโยชน์ของชุมชนในระยะยาว
6. เน้นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น เป็นคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง (Intrinsic value) ซึ่งจะมีคุณค่ามากกว่าในฐานะเพียงเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวเท่านั้น
7. การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น
8. ภาครัฐกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐมีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค และวางอยู่บนหลักการข้างต้น

2.5 หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผจญภัย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม
3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางแบบวงรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตร ขึ้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่และมีบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล)
9. มีนโยบายในการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย และการจัดการมลพิษต่างๆ เป็นต้น
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อม

2.6 กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กล่าวถึงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่อยู่ในวิสัยที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องจัดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 19 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ มี 9 กิจกรรม ได้แก่ เดินป่า (Hiking, Trekking, Walking) ศึกษาธรรมชาติ (Nature education) ส่องสัตว์หรือดูนก (Animal/Bird watching) เทียวถ้ำหรือน้ำตก (Cave/Waterfall exploring) พายเรือแคนู (Canoeing) หรือคายัค (Kayak) กระดานโต้ลม (Wind surfing) ดำน้ำ ดูปะการังน้ำตื้น (Snorkeling) ดูปะการังน้ำลึก (Scuba diving) ล่องแพ (Rafting) และขี่ม้าหรือนั่งช้าง (Horse/Elephant riding)

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ มี 5 กิจกรรม ได้แก่ การถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง (Photograph) ศึกษาท้องฟ้า (Sky interpretation) ขี่จักรยานท่องเที่ยว (Terrain/Mountain biking) ปีน/ไต่เขา (Rock/Mountain climbing) และตกปลา (Fishing)

3. กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มี 5 กิจกรรม ได้แก่

3.1 ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์

3.2 ศึกษาเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์

3.3 ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม

3.4 ร่วมกิจกรรมเรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน

3.5 ศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมบางประเภทที่แม้ว่าจะไม่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการให้มีโอกาสเสริมแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ ชมทิวทัศน์ การพักผ่อน เล่นน้ำ ว่ายน้ำ อาบแดด นมัสการ กราบไหว้ตามความเชื่อหรือสรวงบุญ ชมหรือร่วมเล่นกีฬา การประชุมสัมมนา และการบันเทิงต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย ซึ่งสามารถจัดเป็นกิจกรรมที่มีแนวโน้มเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศหรือกึ่งนิเวศ และต้องมีการจัดการเพื่อลดผลกระทบด้วย หากปราศจากมาตรการลดผลกระทบที่ดีแล้ว กิจกรรมเหล่านี้อาจจะเป็นตัวเร่งการทำลายทรัพยากรให้เสียหายเร็วยิ่งขึ้นได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติโดยตรง

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2533) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ
2. การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะรับทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น
3. การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย
4. การที่ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ในการเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของสุขภาพของตนเอง มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนะทางแก้ไขใหม่ ๆ
5. จะต้องเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม และได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่มนั้น
6. ความพยายามโดยได้มาซึ่งกระบวนการจัดการที่จะเพิ่มความสามารถในการจัดการทรัพยากรและควบคุมระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ โดยที่กลุ่มที่ดำเนินงานหรือกลุ่มที่มีความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ จะต้องไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

สุวรรณี คงทอง (2536) สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชน ได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือชุมชน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วรรณพร วณิชชาบุตร (2541) ได้กล่าวว่า การกำหนดให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น นับว่าเป็นโอกาสในการคืนอำนาจการจัดการทรัพยากรให้กับผู้เป็นเจ้าของ ดังนั้น คนในท้องถิ่นจึงควรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ นับตั้งแต่การท่องเที่ยวควรจะเป็นในลักษณะใด ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ การกำหนดอัตราการขยายตัวที่สม่ำเสมอ ตลอดจนมีหน้าที่ควบคุมดูแลคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรให้อยู่ในสภาพที่ดี

อยู่เสมอ ผลตอบแทนของชุมชนในท้องถิ่นเกิดจากการตกลงร่วมกันของแต่ละแห่งว่าควรเป็นรูปแบบใด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นต้องมาจากความสมัครใจของชุมชน โดยเฉพาะการสมัครใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนจะมีส่วนสร้างผลกระทบทั้งทางบวกหรือลบ ดังนั้นจะเป็นผลดีอย่างไรหากชุมชนมีการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวว่ามีอุปทานทางการท่องเที่ยวเป็นเช่นไร

สมควร สุรภาพพิศิษฐ์ (2542) ได้สรุปลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ โดยการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ การร่วมดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยการเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ บริจาคเงิน หรือทรัพยากรใดๆ ที่มีอยู่ในชุมชน การร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ คือ การเข้าร่วมในการใช้ประโยชน์ และการร่วมในการติดตามผลงาน

อาคม อาจแสง (2546: อ้างใน พระ พิพัฒน์โยธะพงศ์) กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น กิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ทำให้นิยามและความหมายของการมีส่วนร่วมต่างกันไปบ้าง โดยมีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมในการเข้ามาเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตย เอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนาการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย และการวางแผน การดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุน ลงแรง กับประโยชน์ที่ดิน

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจ และสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาให้มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

สมชาย สนั่นเมือง (2541: 25-33) ได้กล่าวว่าทิศทางและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะต้องมีการร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ได้แก่

1. ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ทุกคน ทุกระดับ รับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. ระดับแผน จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ชัดเจน ทุกระดับของแผน
3. ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกชุมชนกลุ่มต่างๆ ทุกชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศึกษา แผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติให้เข้าใจ จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนทุกชุมชน ทุกคน ทุกระดับ ดำเนินการไปถูกทิศทางแล้ว
4. มีการติดตามผล และให้การแนะนำอย่างต่อเนื่อง

คาร์พินส์ (Chapin. 1977: อ้างใน สมควร สุรภาพพิศิษฐ์) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยกำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกในองค์กร และพิจารณาจากลักษณะต่างๆ ที่แสดงออก ดังนี้

1. การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ
4. การเป็นเจ้าของหน้าที่

3.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 87) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละทรัพยากร วัสดุ ร่วมสละแรงกาย และร่วมสละเวลา

ปกรณ ปรียากร (2530: 210) แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาชน กระทำได้ 4 ลักษณะ คือ

1. ประชาชนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
2. ประชาชนเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
3. ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและการบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
4. ประชาชนเป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เนตินา โพธิ์พวงศา (2541) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเน้นหนักด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal informal participation)

1.1 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ (Formal participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่ถูกต้องตามระบบขององค์การ เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นไปตามการจัดผังการบังคับบัญชาขององค์การ ซึ่งเท่ากับการมีส่วนร่วมตามหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมตามขอบเขตที่องค์การได้วางนโยบายไว้

1.2 การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นโครงสร้าง เป็นการร่วมตกลงกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ระหว่างพนักงานหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของหัวหน้างานและลูกน้องที่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศของความเป็นส่วนตัว มากกว่าลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ

2. การมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อม (Direct and indirect participation)

2.1 การมีส่วนร่วมทางตรง (Direct participation) เป็นการเกี่ยวข้องกันโดยตรงที่สมาชิก หรือพนักงานในองค์การได้มีส่วนร่วมโดยตรงแบบทันที พนักงานแต่ละคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงการเกี่ยวข้อง

2.2 การมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) เป็นการมีส่วนร่วมของพนักงานโดยผ่านทางตัวแทนพนักงาน

3.3 รูปแบบการมีส่วนร่วม

พชระ พิพัฒน์โยธะพงศ์ (2547) ได้สรุปว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมดำเนินอยู่โดยทั่วไปสรุปได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

3.3.1 การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชน บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

3.3.2 การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมหรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะและทางเลือกในการตัดสินใจ

3.3.3 การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำ ความเข้าใจ

และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นบ่อยได้แก่

1. การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายในที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

2. การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกเข้ามาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3. การประชาพิจารณ์ (Public hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายมีส่วนได้ส่วนเสีย การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ประชาชนมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นความร่วมมือของประชาชน บุคคล หรือกลุ่มคน และผู้นำชุมชนในการวางแผน ในการตัดสินใจ การดำเนินงาน และร่วมติดตามผล ร่วมรับผิดชอบและแบ่งปันผลประโยชน์ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยความสมัครใจ

4. การจัดการการท่องเที่ยว

ร่ำไผพรรณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวนั้นมีเป้าหมาย คือ การหาวิธีที่จะทำอะไรให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ให้นักท่องเที่ยวแวะเที่ยวเป็นระยะเวลานานขึ้น และใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีวิธีการจัดการ ดังนี้

1. หลักการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน มีองค์ประกอบ 4 หลักการด้วยกันคือ

1.1 การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแต่ละแห่งต่อคนต่อวัน

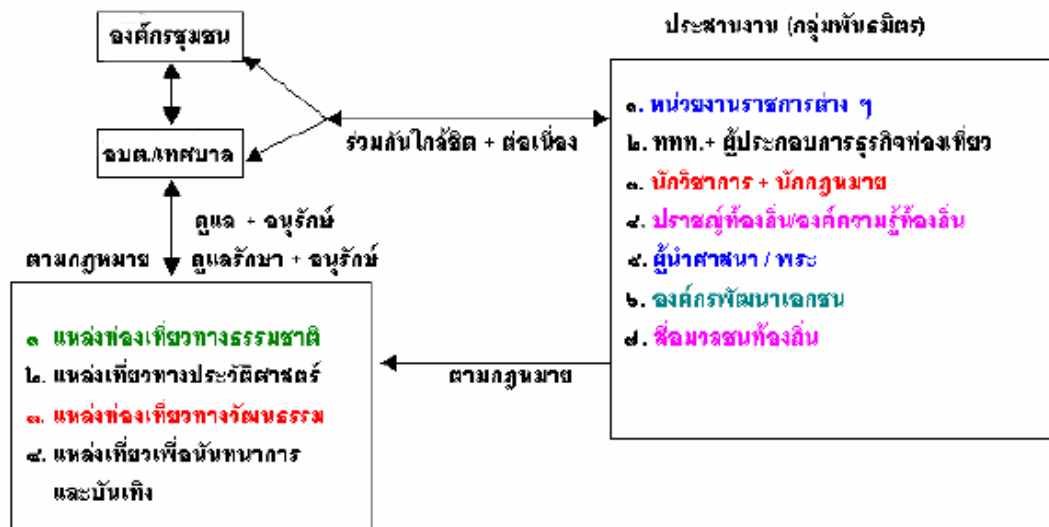
1.2 ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้เสียต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

1.4 ทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการประสานงาน ประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบาย ทางเศรษฐกิจ (เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2. วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ชุมชนควรดำเนินการตามแผนผัง ข้างล่างนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงวิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ที่มา : ราไพพรรณ แก้วสุริยะ อ้างอิงจาก สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547

4.1 แนวทางในการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดการต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม การรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าประหยัด การสร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการหลอมหลอมค่านิยมในทางที่ดีร่วมกันในระบบจะส่งผลให้เกิดการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงควรที่จะได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการจัดการพื้นที่ อันประกอบด้วย

4.1.1. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. การกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเขตการใช้ประโยชน์กิจกรรมและขนาดของการท่องเที่ยว
2. การควบคุมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่สร้างหรือทำลายองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดตามระดับการอนุรักษ์ของพื้นที่
3. การประยุกต์ใช้มาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อพื้นที่ท่องเที่ยว และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.1.2. การให้การศึกษาและสื่อความหมาย ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการให้ข้อมูล สื่อความหมาย และระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ
2. ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

3. การสนับสนุนบริการที่มีคุณภาพและมีโปรแกรมให้ความรู้ที่ชัดเจน ทั้งการบริการที่พักรักษา การนำเที่ยว และบริการอื่น ๆ

4. ส่งเสริมการใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือมัคคุเทศก์เฉพาะทาง

5. การจัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทางสื่อมวลชน

6. การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การนำเที่ยว และการจัดการบริหารการท่องเที่ยว

4.1.3 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. การมุ่งเน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่สามารถป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้

2. การส่งเสริมกิจกรรมที่มีการให้การศึกษา หรือเพิ่มการให้การศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมท่องเที่ยว

3. การจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ ให้มากขึ้น

4. การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

4.1.4 การบริการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมการบริการที่มีความรับผิดชอบ กำหนดให้มีมาตรการการรักษาสิ่งแวดล้อม การให้การศึกษา และการบริการที่ได้มาตรฐาน

2. การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริการชุมชนในกระบวนการบริการท่องเที่ยว

3. การกำหนดให้สถานบริการ การบริการ และรูปแบบการบริการทุกประเภท สร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

4. การจัดอบรมเพื่อเพิ่มคุณภาพของบุคลากรในหน่วยบริการของพื้นที่ โดยให้มีหลักสูตรการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ทุกโครงการ

5. การกำหนดมาตรฐานการบริการออกแบบเครื่องหมายรองรับหน่วยบริการที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีการประกวดการบริการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

6. การปรับปรุง หรือใช้มาตรฐานทางกฎหมายที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและควบคุมการบริการ

7. การสนับสนุนให้สถานบริการจัดการบริการที่ได้มาตรฐาน

4.1.5 การจัดการ ป้องกัน และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

1. การกำหนดมาตรฐาน และดำเนินการเก็บ กำจัดขยะมูลฝอย และควบคุมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว

2. การกำหนดมาตรการ และดำเนินการป้องกัน บำบัด การกำจัดสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย

3. การควบคุมออกแบบอาคาร การก่อสร้าง และการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่

4. การเข้มงวดกวดขันต่อกิจกรรมที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม

4.1.6 การส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย

1. การแนะนำและเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่เหมาะสมเท่านั้น
2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับได้ของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมการตลาดในประเทศให้มากขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มเยาวชน กลุ่มครอบครัว กลุ่มทำงาน

4.1.7 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชน ชุมชน เพื่อการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว
2. การยกระดับชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้ การณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าประหยัด และการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ควรที่จะได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการจัดการพื้นที่ อันประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษาศึกษาและสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการ ป้องกัน และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. การพัฒนาการท่องเที่ยว

5.1 กระบวนการในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัจจัยหลักสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนจะต้องมีกระบวนการ และองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่ประกอบด้วย

5.1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณวัตถุสถานและศาสนา วัฒนธรรม กิจกรรม ประเพณีที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทจะมีภาระหน้าที่หลักแตกต่างกัน กล่าวคือ ในแหล่งธรรมชาติท่องเที่ยวมีภาระหน้าที่หลักคือ การรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ การเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาต้นน้ำ ลำธาร เป็นทรัพยากรที่ต้องเฝ้ากับคนท้องถิ่น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณวัตถุสถานและศาสนามีภาระหน้าที่หลักคือ การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ชุมชน ซึ่งจะสนองตอบความต้องการของชุมชน สังคม ในส่วนภาระหน้าที่ของงานวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีคือ การรักษากิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่

5.1.2 ด้านการบริการทางการท่องเที่ยว ในส่วนของการบริการทางการท่องเที่ยว คือ ส่วนของการกำกับดูแล การประสานงานทำความเข้าใจ และกำกับให้การเติบโตของภาคบริการทางการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

5.1.3 ด้านการตลาด จำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดวางสินค้า วิธีการเสนอขายสินค้า เพราะการตลาดจะเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงให้ผู้ซื้อ (นักท่องเที่ยว) มาซื้อสินค้า ดังนั้นในเชิงของการตลาดจะต้องมีการทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าสินค้าทางการท่องเที่ยวคืออะไร

จากกระแสความคิดในการที่จะปรับกระบวนการ และวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยว รวมถึงการเรียกร้องให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงเป็นเหตุให้มีการจัดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้นที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา หรือที่เรียกว่า 'Globe' 90 Conference การประชุมในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development) จากผลการประชุมครั้งนี้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า “เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” จากคำจำกัดความดังกล่าว สามารถแปลเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ 10 ประการ ดังนี้ (จุลสารการท่องเที่ยว (18 (1): 13)

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน

4. มุ่งให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

6. มุ่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพื่อนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่น โดยส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น อันจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาวเพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 1-5) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น มีองค์ประกอบหลักทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยว และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

6. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2548: 77-79) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทำแบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

6.1 การทำความเข้าใจกับทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

6.1.1 แบ่งตามประเภทของทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรหลัก และทรัพยากรสนับสนุน

6.1.2 แบ่งตามชนิดของทรัพยากร ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่

- ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ
- ทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น ศาสนา มรดกวัฒนธรรมชาติพันธุ์
- ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ เช่น งานมหกรรม การแข่งขัน
- ทรัพยากรกิจกรรม เช่น นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก
- ทรัพยากรบริการ เช่น การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

6.2 การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 รายการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีอะไรน่าสนใจ หรือดึงดูดใจ มีการบริการแบบไหน มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทำในระหว่างพักค้างแรม และมีที่พักค้างแรมที่รูปแบบไว้คอยบริการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 รายการดังนี้

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ ที่โดดเด่นมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น และมีสิ่งสำคัญกับปัจจุบันและในอดีตที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว การเก็บข้อมูลคือ ชื่อที่ตั้ง ฤดูกาล การเข้าถึง ใครเป็นคนจัดการ ติดต่อกับใคร มีการใช้มากน้อยแค่ไหน ผู้ที่มาท่องเที่ยวมาจากไหน มาทำไม เก็บค่าผ่านประตู และต้องเป็นสมาชิกหรือไม่

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม สิ่งไหนทำให้โดดเด่น มีอะไรบ่งบอกถึงควมมี วัฒนธรรมมากที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้ง ฤดูกาล การเข้าถึง ทางเข้า ใครเป็นนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมอะไรให้ทำบ้างในขณะที่เข้าไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่ มาเที่ยวเป็นกลุ่มลูกค้าแบบไหน

3. รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ มีอะไรบ้างที่โดดเด่น และสามารถดึงดูด นักท่องเที่ยว มีอะไรพิเศษกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้งของเหตุการณ์ สำคัญนั้นๆ ช่วงระยะเวลาในการเกิดเหตุการณ์ มีวิธีการเข้าถึงแบบใด ใครเป็นเจ้าของ มี นักท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน

4. รายการทรัพยากรกิจกรรม กิจกรรมนั้นมีความโดดเด่นที่สามารถดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวต่างถิ่นให้มาท่องเที่ยวได้มากแค่ไหน การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้งศูนย์บริการข้อมูล เวลาและฤดูกาลที่เข้ามาเที่ยว มีการเข้าถึงได้อย่างไร ใครเป็นเจ้าของ มีกิจกรรมแบบใดบ้างให้ นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมาจากที่ไหน มีค่าผ่านประตูหรือไม่

5. รายการทรัพยากรบริการ ชื่อและที่อยู่ของผู้ให้บริการ ต้องติดต่อใคร มีการ บริการในรูปแบบใดบ้าง การเก็บข้อมูล คือ ชื่อและที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก จัดอยู่ใน ระดับใด มีบริการอะไรบ้าง ในช่วงเวลาใด ใครเป็นเจ้าของ มีจำนวนเตียงกี่เตียง และค่าบริการ เท่าไหร่

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว

1. คุณภาพทรัพยากร อะไรทำให้ทรัพยากรนี้ดีกว่าทรัพยากรอื่น มีจุดอ่อนตรงไหน ได้รับการดูแล มีคุณภาพบริการสม่ำเสมอ และมีข้อเสียต่อการพัฒนาหรือไม่

2. ทรัพยากรมีความโดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่นและแสดงออกถึงความภาคภูมิใจใน สถานที่นั้นๆ

3. มีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมในการดึงดูด และมีข้อเสนอดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวมาใช้บริการในระดับใด

4. ฐานข้อมูลของทรัพยากร อะไรทำให้ทรัพยากรนี้มีบทบาทกับปัจจุบันและสำคัญ ยิ่งขึ้นในคราวต่อไป ทรัพยากรนี้มีปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตหรือไม่

จากทฤษฎีการตรวจสอบทรัพยากร แสดงให้เป็นเป็นกระบวนการและขั้นตอนใน การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศแบบโฮมสเตย์ได้

7. ผู้นำชุมชน

7.1 ความหมายของผู้นำ

กริฟฟิน (Griffin. 1996: 505) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ซึ่งมีอิทธิพลและบทบาทเหนือคนอื่น ๆ โดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญกลุ่ม แต่เกิดจากการยอมรับของกลุ่มเอง

สุดา ทัพสุวรรณ (2530) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มว่าเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสม และมีอิทธิพลในอันที่จะชักจูงโน้มน้าวให้บุคคลอื่นทำงานให้กลุ่มอย่างบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้นำจะเป็นผู้ที่คนในกลุ่มมีความศรัทธา รักใคร่ เลื่อมใส และยกย่องเป็นผู้ที่เป็นศูนย์รวมน้ำใจของคนในกลุ่ม

ศิริพร พงษ์ศรีโรจน์ (2540 : 282) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือรอบรู้งานในหน้าที่ และสามารถใช้ศาสตร์ และศิลป์ในการจูงใจให้คนอื่น ๆ คล้อยตามทำตาม และร่วมมืออย่างศรัทธา นับถือ ตามแนวทางที่ให้กระทำ ด้วยความเต็มใจอย่างประสานสัมพันธ์กัน จนงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

7.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ (Roles and Functions of Leader)

สุดา ทัพสุวรรณ (2530) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ว่า ผู้นำมีภาระหน้าที่มากมายหลายประการในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ดังนี้

1. เป็นนักบริหารที่คอยคุมและดูแลให้ลูกน้องทำงานตามนโยบายและแผนงานที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยงานที่สำเร็จลงได้นั้นเป็นเพราะความร่วมมือและร่วมใจของลูกน้อง
2. เป็นผู้วางนโยบายของกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
3. เป็นผู้วางแผนโดยที่ผู้นำวางแผนตามลำพังหรือให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนนั้น ผู้นำจะต้องคอยดูแลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้
4. เป็นผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานในการทำงาน โดยตนเองเป็นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ให้แก่หน่วยงานได้
5. เป็นผู้ประสานงาน คอยทำหน้าที่ประสานความเข้าใจระหว่างบุคลากรภายในหน่วยงานทั้งระดับหัวหน้า และลูกน้อง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและป้องกันการขัดแย้งอันจะเกิดขึ้นได้ เมื่อปราศจากข้อขัดแย้งในหน่วยงานบุคลากรก็จะให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน
6. เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป
7. เป็นผู้ให้คำแนะนำและโทษ ผู้นำจะต้องกล้าที่จะให้คำแนะนำและโทษแก่ลูกน้อง ทั้งนี้เพื่อให้ลูกน้องยินดีปฏิบัติตามที่ด้วยความเสียสละ และตั้งอกตั้งใจเพื่อบำเพ็ญกิจส่วนส่วนลูกน้องที่ปฏิบัติตนตรงกันข้ามก็จะต้องได้รับโทษ

8. เป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อกับบุคคลภายนอกหน่วยงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของหน่วยงาน ทำให้การทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ดำเนินไปได้โดยราบรื่นและเกิดผลดี

7.3 คุณลักษณะของผู้ทำ

ทัศนาศาสตร์ (บุญชัย พิทักษ์ดำรง. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก ทัศนาศาสตร์. 2540) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำยุคโลกาภิวัตน์ ควรมีคุณลักษณะ 9 ประการ ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้นำมีความตั้งใจดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ให้ความยุติธรรม วิจารณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. มีความน่าเชื่อถือ อาจมาจากความรู้ ความสามารถ ความมีศีลธรรม การปรับตัว
ความซื่อสัตย์ รอบคอบ ความเป็นมิตรของผู้นำและอื่นๆ

3. มีความยุติธรรม สามารถแก้ไขและปรับพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมได้
การมองคนในแง่ดีทำให้คนมีกำลังใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล

4. มีเหตุผล ผู้นำต้องเป็นคนรอบรู้ที่เกิดจากการคิด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาจากการฟัง การอ่าน ตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ

5. มีความรับผิดชอบ ผู้นำสามารถพัฒนาได้ หากขาดคุณสมบัตินี้ จะทำให้ผู้ร่วมงานไม่
อุทิศตนเองให้กับงานอย่างเต็มที่ หรือไม่ใช้ความสามารถที่มีอยู่ทุ่มเทให้กับการทำงานทั้งหมด

6. ความสามารถที่พึงพาได้ ผู้นำจะต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของความสามารถของคนทุกคนในหน่วยงาน คือ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. ความเปิดเผย จะสะท้อนความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในแง่ของผู้นำต้องแสดงให้เห็นความจริงใจในการให้คำปรึกษา และแนะนำ เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีอิสระที่จะพูดด้วยความรู้สึกที่แท้จริง

8. ความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำจะต้องแสดงให้เห็นว่า สิ่งที่จะดำเนินการนั้นมีความเป็นไปได้จริง และสามารถแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ได้

9. ความสามารถในการทำงานในหน้าที่ของตนเอง ผู้นำต้องมีความรู้อย่างแท้จริงในงานที่ทำนั้น

ประสาทพร สิกงพลี (2540: 61-62) ได้มองคุณลักษณะของผู้บริหารในโลกยุคใหม่ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่มองเห็นการณ์ไกล สามารถประมวลภาพแห่งความเป็นจริง จากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อกำหนดภาพแห่งอนาคตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ การพัฒนาองค์กร สามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าได้

2. มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งวิสัยทัศน์จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเสริมให้ผู้บริหารเป็น

ผู้มีคุณลักษณะในการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อนำไปใช้วางแผนในการสร้างทีมงาน กำหนดทิศทาง ตลอดจนวางเป้าหมายองค์กรเพื่อรองรับสถานการณ์ข้างหน้า

3. เป็นผู้ที่ไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากสภาพการแข่งขันในปัจจุบันมีความรุนแรง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ถ้ามีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยครบถ้วนก็สามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีความสามารถในการจัดระบบการสื่อสาร นอกจากผู้บริหารจะมีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ถูกต้อง สมบูรณ์แล้ว ระบบการจัดการจากการใช้ประโยชน์ของข้อมูลก็นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน การประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องมือในการสื่อสารที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพก็มีความสำคัญเท่า ๆ กันกับการได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนทิศทางและวางแผนดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

5. มีความสามารถในการบริหารบุคคล ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับคนในหน่วยงานให้มาก ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรทุกรูปแบบและต่อเนื่อง

6. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารนั้น นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ก็ไม่อาจรักษาสถานภาพของการเป็นผู้บริหารที่ดีไปได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า ผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ได้รับการยอมรับยกย่องมากกว่าบุคคลใดในสมาชิกในกลุ่ม สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจให้บุคคลอื่นๆ เข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

8.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ 2544; อ่างอิงจาก บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542) เห็นว่าการท่องเที่ยวแบบนี้เป็นการจัดการรูปแบบหนึ่งของธุรกิจที่พักแรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น และมีความเห็นคล้ายกับผู้อื่นว่าปกติมักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

อำนาจ งามบุญรัตน์ (2543) ศึกษาเรื่องที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องและสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและศักยภาพของทรัพยากร ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมโดยรวม การออกแบบที่พักนักท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น คำนี้ถึงประโยชน์ใช้สอย เอื้อต่อการคงไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติ มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยือนได้มากขึ้น

ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวว่า ในต่างประเทศการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์สามารถจัดได้ในเมืองเช่นกัน โดยที่แนวคิดของโฮมสเตย์นี้ได้ถูกอธิบายให้มีขอบเขตความหมายกว้างมากกว่าการท่องเที่ยวในแหล่งเกษตรกรรม แต่วัตถุประสงค์ด้านการจัดการไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ การท่องเที่ยวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นการจัดการเชิงธุรกิจชุมชน โดยในด้านการจัดการส่วนหนึ่งพบว่า มีความแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั่วไป คือ เจ้าของบ้านในแหล่งท่องเที่ยวจะจัดสรรห้องส่วนหนึ่งไว้ให้บริการพักแรมแก่นักท่องเที่ยว แต่รูปแบบของการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว ได้รับจะแตกต่างไปจากการพักผ่อนในโรงแรม รีสอร์ท หรือเกสต์เฮ้าส์ เพราะการพักอยู่กับเจ้าของบ้านนี้ ทั้งสองฝ่ายคือทั้งเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยวต่างเปิดใจที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ที่เป็นมิตรอย่างใดก็ได้ การรับนักท่องเที่ยวมาค้างคืนในบ้านนั้น ทั้งสองฝ่ายต่างมีความพึงพอใจ และทราบรายละเอียดของกันและกันก่อน

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2548) ได้ให้คำจำกัดความของโฮมสเตย์มาตรฐานไทยไว้ว่า โฮมสเตย์มาตรฐานไทย หรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทมาตรฐานไทย หมายถึง บ้านที่อยู่ในชุมชนชนบท ที่มีประชาชนในชุมชนเป็นเจ้าของ และเจ้าของบ้านหรือสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ประจำ หรือใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในบ้านดังกล่าว นอกจากนี้บ้านดังกล่าวต้องมีความพร้อมในการเป็นโฮมสเตย์ กล่าวคือ

1. เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัวต้องถือว่าการทำโฮมสเตย์เป็นเพียงรายได้เสริม นอกเหนือจากรายได้จากอาชีพหลักของครอบครัวเท่านั้น
2. มีพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือและไม่ได้ใช้ประโยชน์ สามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้
3. นักท่องเที่ยวต้องเข้าพักค้างแรมในบ้านเดียวกับที่เจ้าของบ้านอาศัยอยู่ โดยมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตระหว่างกัน
4. สมาชิกในครอบครัวต้องมีความยินดีและเต็มใจที่จะรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักค้างแรมในบ้าน พร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนั้นแก่นักท่องเที่ยว
5. เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัว ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์เป็นอย่างดี
6. บ้านนั้นควรเป็นสมาชิกของกลุ่ม ชุมชน หรือสหกรณ์ ที่ร่วมกันจัดการโฮมสเตย์ของชุมชนนั้น

8.2 ประวัติและที่มาของโฮมสเตย์

จุดเริ่มต้น และความเป็นมาของโฮมสเตย์ในทวีปยุโรปในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนเริ่มแสวงหาแหล่งท่องเที่ยว และที่พักที่ห่างไกลชุมชนเมือง และร่อยรอยความกดดันของสงคราม ไปสู่พื้นที่ชนบทที่เต็มไปด้วยความสงบร่มรื่น ธรรมชาติที่สวยงาม ก่อให้เกิดที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวประเภทใหม่ๆ ขึ้น ได้แก่ Bed & Breakfast บ้านพักในฟาร์ม (Farm house) เกสต์เฮาส์ (Guest house) และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปตามพื้นที่ประเทศ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเรียกชื่อแตกต่างกันไป แต่ทั้งหมดดำเนินการภายใต้แนวคิดเดียวกันคือ ถือว่าผู้ที่เข้ามาพัก เป็นแขกของบ้านมิใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest, not just a tourist) และอยู่ภายใต้การพัฒนาแบบการท่องเที่ยวชนบท (Rural tourism)

8.3 ความเป็นมาของโฮมสเตย์ไทย

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชนและการที่รัฐบาลออกกฎหมาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากรูปแบบหนึ่ง ทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ

จากการติดตามความเป็นมา พบว่าโฮมสเตย์ภายในประเทศไทยเกิดขึ้นมานาน แต่รูปแบบและกิจกรรมอาจแตกต่างกันออกไป หากวิเคราะห์จากอดีตที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ตามยุคสมัย ดังนี้

8.3.1 ยุคเริ่มต้น (ปี 2503-2525)

โฮมสเตย์ในยุคเริ่มต้นจะกระจายอยู่ในกลุ่มนิสิต นักศึกษา กลุ่มออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท ต้องเรียนรู้วิถีชีวิต รับทราบปัญหาในชนบท เพื่อนำมาพัฒนาสังคมตามอุดมคติ อีกกลุ่มหนึ่งกระจายอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในแถบภาคเหนือของประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะพักตามบ้านชาวเขา โดยจุดพักนั้นจะขึ้นอยู่กับเส้นทางการเดินป่า

8.3.2 ยุคกลาง (ปี 2526-2536)

โฮมสเตย์ในยุคกลาง จะอยู่ในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า การพักค้างในรูปแบบโฮมสเตย์ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรม โดยกระจายไปยังหมู่บ้านชาวเขา ในระยะนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบทัวร์ป่าที่มีการจัดโฮมสเตย์เริ่มสร้างปัญหาสังคม อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาการปล้น ขโมย และปัญหาการฆ่าชิงทรัพย์

8.3.3 ยุคตั้งแต่ปี (2537–ปัจจุบัน)

โฮมสเตย์ในยุคปัจจุบันเป็นการเน้นกระแสนการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะพบได้ว่าการท่องเที่ยว จะมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระยะประมาณปี 2537-2539 ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย เริ่มมีการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยกลุ่มนำร่องคือ กลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมสังคม ทั้งรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ เท่าที่สืบค้นพบว่าพื้นที่ที่ดำเนินการเรื่องโฮมสเตย์ ก็จะเป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทยเข้าไปดำเนินการ เช่น เกาะยาว จ.พังงา (กลุ่มประมงชายฝั่ง/อวนลาก อวนรุน) หลังจากพื้นที่เกาะยาว จ.พังงา ได้มีพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้น อาทิ หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จ.เชียงใหม่ (กลุ่มเกษตรทางเลือก) บ้านผู้ใหญ่ วิบูลย์ เขยเฉลิม (เกษตรยั่งยืน) ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวขึ้นในกลุ่มนักธุรกิจผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวแบบผจญภัยและโฮมสเตย์

จากการที่รัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ทุกหน่วยงานของภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และขยายกิจกรรมโฮมสเตย์ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อย หมู่บ้านชาวเขาก็กมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทัศนธรรมชาติของท้องถิ่น โดยมีโฮมสเตย์ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมอยู่ด้วย

8.4 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

8.4.1 ความหมายของมาตรฐานบริการท่องเที่ยว

มาตรฐานบริการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดคุณลักษณะโฮมสเตย์ในประเทศไทย ที่มีการจัดบริการอยู่ในระดับมาตรฐาน 8 ด้าน ประกอบด้วย ที่พัก อาหารและโภชนาการ ความปลอดภัย การจัดการ กิจกรรมท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม มูลค่าเพิ่ม และการส่งเสริมการตลาด

8.4.3 มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (ภาคผนวก ง) ได้สร้างกรอบมาตรฐานของโฮมสเตย์ไทย โดยมีดัชนีชี้วัดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ทั้งหมด 8 มาตรฐาน มีดัชนีชี้วัดจำนวน 43 ดัชนี โดยในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ด้านที่พัก

1.1 โครงสร้างบ้านพักมีความมั่นคง ตัวบ้านไม่อยู่ในสภาพที่ชำรุด วัสดุที่ใช้ก่อสร้างบ้านมีความแข็งแรงซึ่งไม่ควรใช้ไม้ไผ่ หรือฝาขัดแตะ หรือใบไม้เป็นวัสดุ เว้นแต่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น แต่จะต้องอยู่ในสภาพที่แข็งแรง

1.2 บ้านพักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และแสงสว่างส่องเข้าถึง ไม่มีกลิ่นอับ ห้องต่าง ๆ ของบ้านออกแบบให้ลมผ่านได้ทุกจุด เช่น ห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัว และห้องน้ำ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีความปลอดภัยด้วย หลังคาบ้านสามารถกันน้ำฝนได้ ควรใช้วัสดุที่ใช้มุงหลังคาควรเป็นกระเบื้อง หรือ สังกะสี และหากเป็นวัสดุอื่นจะต้องไม่มีรอยรั่ว

1.3 มีที่นอนที่สบาย ตามสภาพชุมชน และเครื่องนอนที่สะอาด ที่นอนที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นฟูกและเตียง โดยทำจากวัสดุดีบที่ดี ส่วนประเภทของห้องพักอาจมีห้องเดี่ยว ห้องคู่ หรือห้องรวมตามสภาพของบ้าน ส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้นอน ได้แก่ ที่นอน ฟูก ผ้าปู หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม อาจจะมีโต๊ะเครื่องแป้ง กระจกและควรมีม่านหน้าต่างทุกบาน ควรมีพัดลมและที่สำคัญอุปกรณ์เครื่องนอนต้องสะอาด

1.4 มีห้องอาบน้ำ และส้วมที่สะอาด มีสบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัวสำรองไว้ในห้องน้ำ กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่ได้ติดนำตัวมา และควรมีที่แขวนหรือราวผ้าในห้องน้ำด้วย ส่วนประตูห้องน้ำมีล็อกและการเปิดปิดอยู่ในสภาพดีและปลอดภัย ไม่มีรู และรอยรั่ว หรือช่องที่มองเห็นได้จากภายนอก มีสวิสท์ไฟฟ้าหรือที่จุดไฟให้ความสว่าง

1.5 มีการเปลี่ยน ผ้าปูที่นอนและอุปกรณ์สำหรับการนอนทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก หมายถึง ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม จะต้องเปลี่ยนใหม่เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเข้าพัก ถ้าผ้าห่มเป็นผ้าทอมควรซักปลอกผ้าทอมด้วย แต่ในระหว่างที่แขกเข้าพัก อาจไม่ต้องเปลี่ยนปลอกหมอน ผ้าปูที่นอนทุกวันก็ได้ เว้นแต่มีความจำเป็นหรือแขกต้องการ

1.6 มีการกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง บริเวณบ้านหรือภายในบ้านอาจมีแมลง หรือสัตว์บางชนิดเช่น แมลงสาบ หนู ยุง มด เป็นต้น การกำจัดไม่ควรใช้สารเคมีที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของเจ้าของบ้านและแขกที่มาพัก แต่ควรจะหาวัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและเป็นภูมิปัญญา เช่น สมุนไพร เครื่องดักสัตว์ เป็นต้น

1.7 มีการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน หมายถึง การดูแลเอาใจใส่รายละเอียดต่าง ๆ บริเวณบ้าน เช่น สวนหย่อม สวนครัว ต้นไม้ ร่องน้ำ เป็นต้น มีที่นั่งเล่น บริเวณลานบ้าน นอกจากนี้ควรทำความสะอาดสิ่งที่อยู่บริเวณบ้านอยู่เสมอ ไม่ควรมีน้ำขังที่เป็นแหล่งเพาะยุงหากมีตุ่มน้ำฝนควรมีฝาปิดด้วย

มาตรฐานที่ 2 ด้านอาหารและโภชนาการ

2.1 มีอาหารปรุงมาอย่างดี หมายถึง ชนิดของอาหาร เครื่องปรุง รสชาติของอาหารที่ทำและขั้นตอนการปรุงอาหารต้องพิถีพิถัน สะอาดและถูกหลักโภชนาการ ชนิดของอาหารควรเป็นอาหารพื้นบ้านมีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เครื่องปรุงควรเป็นสิ่งที่หาได้ในพื้นที่เป็นหลัก และใช้พืชผักสวนครัวหรือของในชุมชน โดยเน้นความสด สะอาด และควรเป็นพืชผักปลอดสารพิษ รสชาติของอาหารควรเป็นรสชาติที่ไม่จัดเกินไป หรือหากเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยอาจจะสอบถามเกี่ยวกับความชอบก่อนปรุง และทุกขั้นตอนต้องเน้นเรื่องของความสะอาด

2.2 ภาชนะที่ใช้สะอาดและปลอดภัย ต้องมีช่องกลางสำหรับตักอาหารทุกครั้ง ภาชนะต่างๆ ที่ใช้ปรุงอาหารและใช้รับประทานอาหารจะต้องทำความสะอาดและล้างด้วยน้ำสะอาด โดยใช้น้ำยาล้างจานโดยเฉพาะ ห้ามใช้ผงซักฟอกล้างโดยเด็ดขาดและหลีกเลี่ยงการคว่ำไว้ให้แห้งก่อนเก็บ สำหรับแก้วดื่มน้ำจะต้องใส สะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็นคาวและควรแยกล้างต่างหาก

2.3 ครวอยู่ในสภาพที่สะอาดไม่มีกลิ่น ควรหมั่นทำความสะอาดอยู่เสมอ โดยเฉพาะหลังจากการปรุงอาหารทุกครั้ง

2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวสะอาดถูกสุขลักษณะ หมายถึง ตู้กับข้าวในห้องครัวและอุปกรณ์เครื่องปรุง เช่น พริก กระเทียม กะปิ น้ำปลา ฯลฯ ต้องเก็บให้มิดชิดมีฝาปิดและกันแมลงได้ด้วยส่วนอุปกรณ์ต่างๆ ในครัวควรมีลักษณะดังนี้ 1) เตา อาจเป็นเตาแก๊ส หรือเตาถ่านก็ได้ ซึ่งต้องอยู่ในสภาพที่สะอาดและปลอดภัย หมั่นตรวจดูอุปกรณ์ของเตาที่อาจชำรุดเพื่อมิให้เกิดอันตรายในขณะที่ปรุงอาหาร 2) ตู้กับข้าว ควรมีฝาเปิดปิดได้สะดวกและสะอาด กันแมลงได้ และมีระบายอากาศถ่ายเทได้ 3) อุปกรณ์และเครื่องปรุงต่างๆ ในครัว เช่น พริก กระเทียม หอม กะปิ ฯลฯ ควรเป็นไว้ในภาชนะที่สะอาดและมีฝาปิด 4) หากมีตู้เย็นจะต้องดูแลความสะอาดอยู่เสมอและใช้เก็บอาหารและเครื่องดื่มอย่างเหมาะสม โดยอาหารที่มีกลิ่นให้ใช้ถุงพลาสติก หรือ กล่องปิดมิดชิด

2.5 มีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด น้ำดื่ม หมายถึง น้ำที่จะนำมาใช้ดื่มตลอดเวลาที่บ้านต้องเป็นน้ำที่สะอาด หากเป็นน้ำประปาถ้าไม่แน่ใจควรต้มในภาชนะที่สะอาดก่อนบรรจุลงขวดหรือภาชนะอื่นๆ และหากเป็นน้ำฝนที่รองไว้ในตุ่ม ต้องแน่ใจว่าหลังคาบ้านสะอาดจริง สังกะสีไม่เป็นสนิม ไม่มีฝุ่นละอองเกาะและเก็บไว้ในตุ่มที่สะอาดมีฝาปิดมิดชิด

2.6 มีร้านอาหารในชุมชน สำหรับนักท่องเที่ยวอาจมีเพียงอาหารเช้า หรือ บางมื้อเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีร้านอาหารในชุมชนคอยให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารตามสั่ง ร้านข้าวแกง และร้านอาหารดังกล่าวควรเป็นเครือข่ายในชุมชนที่ร่วมมือกันต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องร่วมมือในเรื่องของความสะอาดของอาหาร ร้านและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญราคาปกติไม่แพงจนเกินไป นอกจากนี้ควรมีบริการที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และน่าประทับใจ

มาตรฐานที่ 3 ด้านความปลอดภัย

3.1 มีการจัดเวรยาม ดูแลความปลอดภัย เฝ้าระวังและดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวโดยมีตารางเวรยามชัดเจน และอาจมีหัวหน้าซึ่งเป็นผู้นำในชุมชนเพื่อรับผิดชอบ มีการอบรมและฝึกปฏิบัติให้กับเวรยามเมื่อมีเหตุร้าย และขอความร่วมมือให้ทุกคนในชุมชน สอดส่องดูแลคนแปลกหน้าและรีบแจ้งผู้เป็นเวรยามทันทีเมื่อมีเหตุร้าย

3.2 มีเครื่องมือ และวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย เครื่องมือ หมายถึง อุปกรณ์หรือสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อติดต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร พยาบาล สาธารณสุข พนักงานดับเพลิงในกรณีที่เกิดเหตุร้าย เช่น นักท่องเที่ยวเจ็บป่วยประสบอุบัติเหตุ จี๊ป ลั่น และอื่นๆ เครื่องมือดังกล่าว ได้แก่ โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุ เป็นต้น ซึ่งควรมีอย่างน้อยอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ โดยสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง และควรมีการฝึกอบรมโดยใช้สถานการณ์จำลองเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์จริง

3.3 มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น หมายถึง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่นักท่องเที่ยวเจ็บป่วย ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยและอุบัติเหตุต่างๆ ควรมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ก่อนนำส่งพยาบาล เช่น การห้ามเลือด การปฐมหัวใจ การประคบ การทำแผล นอกจากนี้ควรมียาสามัญประจำบ้านและที่เก็บยาดังกล่าว อย่างเหมาะสมและหาง่าย อาจมีตู้ยาเฉพาะติดตั้งไว้ในจุดที่มองเห็นในบ้านพัก

3.4 มีการซักเตือนนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สิน และเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับยา ในกรณีที่ นักท่องเที่ยวมีโรคประจำตัว วิธีการเตือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาทรัพย์สิน ควรบอกให้ระวังทรัพย์สินมีค่าต่างๆ เช่น กระเป๋าเงิน แหวน สร้อย และเครื่องประดับอื่นๆ ควรสอบถามเกี่ยวกับโรคประจำตัวนักท่องเที่ยวและควรเตือนให้เตรียมยาไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ควรระบุเรื่องดังกล่าวไว้ในเอกสารการลงทะเบียนด้วย เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงลืม

3.5 มีการดูแล และซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ในที่พัก เพื่อความปลอดภัยอยู่เสมอ เจ้าบ้านควรหมั่นดูแลสิ่งต่างๆ ในบ้าน เช่น ประตู หน้าต่าง ตู้ ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงและใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา และหากชำรุดให้รีบดำเนินการซ่อมแซมทันที

มาตรฐานที่ 4 ด้านการจัดการ

4.1 มีการรวมกลุ่มของชาวบ้านจัดการในรูปของชมรมหรือสหกรณ์ ในการจัดโฮมสเตย์ควรจะเป็นการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม ชมรม สหกรณ์ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด และจะต้องมีความพร้อมด้วยในทุกๆ ด้านสำหรับการดำเนินการโดยองค์กร หรือบุคคลอื่นจากนอกพื้นที่อาจเข้ามาสนับสนุนให้ชมมรรวมกลุ่มกันทำได้ แต่ไม่ควรดำเนินการในเชิงธุรกิจซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง

4.2 มีคณะกรรมการบริหารโครงการ เมื่อชุมชนรวมกลุ่มทำโฮมสเตย์ได้แล้ว ควรจัดให้มีคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กรรมการดังกล่าวจะมีบทบาทและหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการโฮมสเตย์ของชุมชน

4.3 มีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อมิให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อของชุมชน กรรมการบริหารโฮมสเตย์ของชุมชนต้องร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า โดยกำหนดสิ่งที่นักท่องเที่ยวทำได้และทำไม่ได้ เช่น การแต่งกายไม่สุภาพ การแสดงออกของชายและหญิงลักษณะชู้สาว การใช้สารเสพติด เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวยอมรับ และเข้าใจก่อนเดินทาง ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรมของชุมชน

4.4 มีระบบการจองล่วงหน้าและลงทะเบียนเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ระบบจองล่วงหน้า หมายถึง เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวจะต้อง สามารถจองล่วงหน้าได้ มีการจัดเตรียมโดยการใช้อินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือไปรษณีย์จอง โดยตรงกับกรรมการของโฮมสเตย์ หรือการจองผ่านบริษัทนำเที่ยว การจองล่วงหน้าดังกล่าว ต้องมีการตอบรับและต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงข้อปฏิบัติล่วงหน้าด้วย

4.5 มีรายละเอียด เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและบริการต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบชัดเจน ควรระบุไว้ในข้อมูลการประชาสัมพันธ์ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่านำเที่ยว เป็นต้น

4.6 มีข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว อย่างละเอียดให้นักท่องเที่ยวเลือก เนื่องจากกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนมีลักษณะหลากหลาย และแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละชุมชน ดังนั้นจึงควรระบุกิจกรรมที่ชุมชนสามารถจัดไว้ให้ครบถ้วน และให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้เลือกตามความต้องการ

4.7 ชุมชนไม่หวังจะสร้างรายได้ จากโฮมสเตย์อย่างเดียว และ ต้องไม่มีผลกระทบต่ออาชีพดั้งเดิมของชุมชน สมาชิกในชุมชนที่จัดโฮมสเตย์จะต้องตระหนักเสมอว่าโฮมสเตย์เป็นเพียงอาชีพเสริม มิใช่อาชีพหลักทั้งนี้สมาชิกของชุมชน หน่วยงานภายนอกที่สนับสนุน และบริษัททัวร์ต้องเข้าใจตรงกัน

4.8 มีผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ที่เป็นคนท้องถิ่น และมีความพร้อมในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวของชุมชนได้

มาตรฐานที่ 5 ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

5.1 มีกิจกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนมีหลากหลายตามสภาพพื้นที่และภูมิประเทศ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ชุมชนจะร่วมกันจัดขึ้น และกำหนดไว้ให้ชัดเจน มีผู้นำเที่ยว มีความปลอดภัย และเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม

5.2 มีกิจกรรมฝึกหัดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยทั่วไปชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอยู่แล้ว จึงควรจัดให้มีกิจกรรมนี้ให้นักท่องเที่ยวเลือกด้วย เช่น ฝึกหัดการทอผ้า การจัดสาน เป็นต้น

5.3 มีกิจกรรมต้อนรับ ตามประเพณีของท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางถึงชุมชน กิจกรรมต้องรับโดยอาศัยวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เคยปฏิบัติอยู่แล้ว เช่น การบายศรีสู่ขวัญ หรือการต้อนรับด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสและอบอุ่น เป็นต้น โดยกิจกรรมดังกล่าวไม่ควรปรุงแต่งจนขัดแย้งกับประเพณีดั้งเดิมของชุมชน

5.4 มีกิจกรรมบันเทิง หรือนันทนาการในยามว่าง หรือตอนเย็น หรือตามเวลาที่เหมาะสม ควรจัดให้นักท่องเที่ยวเลือกด้วย เช่น การเล่นดนตรีพื้นบ้าน การเต้น การรำ และการแสดงพื้นบ้านโดยการแสดงต่าง ๆ ควรเป็นของชุมชน

5.5 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวจะต้องยึดหลักการเดียวกัน คือ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนบนแผ่นหิน ไม่ส่งเสียงดัง เป็นต้น

5.6 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชุมชนและการถ่ายทอดตำนานหรือประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ในระหว่างนักท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนจะต้องตระหนักเสมอว่าเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้านนักท่องเที่ยวควรจะต้องเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ด้านสภาพแวดล้อม

6.1 มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท ในบริเวณใกล้ที่พักควรมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ทะเล น้ำตก น้ำพุ ฯลฯ แหล่งโบราณสถานและประวัติศาสตร์ เช่น วัด เจดีย์ วัดถ้ำโบราณ ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่แล้ว และเป็นอาชีพของชุมชน เช่น สวนผลไม้แปลงผัก บ่อปลา รวมถึงการทำนา ปลูกข้าว เป็นต้น

6.2 มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนอยู่เสมอ ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาโดยตรง

6.3 มีสถานพยาบาล ไปรษณีย์ ธนาคารอยู่ไม่ไกลเกินไป เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวเมื่อเจ็บป่วย หรือหากไม่มีสถานพยาบาลควรรู้สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่สุด ส่วนไปรษณีย์และธนาคารก็เช่นกัน หากไม่อยู่ใกล้ชุมชนควรจะรู้สถานที่ที่อยู่ใกล้มากที่สุดเพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวได้

6.4 พื้นที่หลักยังคงสภาพเดิมของชุมชนและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตน ชุมชนที่มีโฮมสเตย์จะต้องช่วยกันรักษาสภาพเดิมของชุมชนโดยไม่ควรเปลี่ยนแปลง เพื่อให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจจนทำลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน

มาตรฐานที่ 7 ด้านมูลค่าเพิ่ม

7.1 มีร้านขายของที่ระลึกในชุมชน ควรจัดให้มีร้านค้าหรือมุมเล็กๆ ของชุมชนเป็นจุดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก หากไม่มีชุมชนควรจัดการให้มีร้านค้าของชุมชนเกิดขึ้น

7.2 มีผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้านและใช้ วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิต ชุมชนควรใช้โอกาสนี้ใช้ภูมิปัญญาที่ชุมชนสั่งสมมาหรือสิ่งที่ชุมชนเริ่มขึ้นใหม่ ทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งของที่ระลึกดังกล่าวอาจเป็นสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับ เสื้อผ้า ตลอดจนของตกแต่ง หรืออาหารขนม ควรใช้วัสดุหรือวัตถุดิบที่มีในชุมชนนั้นเป็นหลัก

7.3 มีโอกาสได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนทุกๆ ด้านให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและชื่นชม ซึ่งถือว่าเป็นการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของตนอีกด้วย

7.4 มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนในด้านการให้บริการที่ประทับใจ การที่ชุมชนมีโอกาสด้อนรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คนในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเองตามที่ตนถนัด เช่น การต้อนรับ มัคคุเทศก์ การปรุงอาหาร การทอผ้า การจัดงาน เป็นต้น

มาตรฐานที่ 8 ด้านการส่งเสริมการตลาด

8.1 มีคู่มือ หรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเป็นของตนเอง และเป็นข้อมูลจริง โดยคู่มือหรือเอกสารดังกล่าวมีรายละเอียดต่างๆ ครบถ้วน เช่น รายการกิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว แผนที่การเดินทาง โดยคู่มือดังกล่าวควรระบุรายละเอียดทุกประเภทให้นักท่องเที่ยวทราบด้วยอย่างน้อยควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวรายละเอียดค่าใช้จ่ายและการติดต่อ เป็นต้น

8.2 มีการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์ เนื่องจากปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำค่อนข้างง่าย โดยคนในท้องถิ่นสามารถทำให้องค์กรโฮมสเตย์จึงควรสร้างโฮมเพจของตนเองซึ่งเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

8.3 มีรายชื่ออยู่ในคู่มือการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำคู่มือและทำเนียบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของประเทศไทย ดังนั้นโฮมสเตย์ต่างๆ จึงควรติดต่อเพื่อให้อยู่ในระบบดังกล่าวและในขณะเดียวกันอาจมีการเชื่อมโยงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของกระทรวง

ทั้งนี้ได้ระบุเกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยตามประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา เรื่อง การกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยว มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย โดยกำหนดให้ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยแบบค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) หรือค่าร้อยละ เฉลี่ยรวมของทุกค่าทั้ง 8 มาตรฐาน จะต้องมียกระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50 จากค่าจำนวนเต็ม 5 หรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จากค่าจำนวนเต็ม 100 (ดูในภาคผนวก จ)

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาตรฐานบริการท่องเที่ยว มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย โดยนำมาตรฐานโฮมสเตย์ทั้ง 8 ด้านมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินศักยภาพของชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ได้จริง

9. SWOT Analysis

9.1 ความหมายของ SWOT Analysis

SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร ซึ่ง SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมาย ดังนี้

Strengths	- จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
Weaknesses	- จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
Opportunities	- โอกาสที่จะดำเนินการได้
Threats	- อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

9.2 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

วิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมาย องค์กรในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

9.3 ขั้นตอน / วิธีการดำเนินการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาบนจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถ กำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้มีน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก องค์กร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กร ทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร(คน เงิน วัสดุ การจัดการ รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

- จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้นเองว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

- จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของ ประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึง กรรมวิธีใหม่ๆและพัฒนาการทางด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

- โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

- อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพองค์กรให้มี ความแข็งแกร่ง พร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

3. ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง-จุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กร กำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์ เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไร โดยทั่วไป ในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กร จะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบดังนี้

- สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุด เนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive - Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

- สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์ การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรค ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

- สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว(Turnaround-Oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้ พร้อมทั้งจะฉกฉวยโอกาสต่างๆที่เปิดให้

- สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้นแทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ(diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆแทน

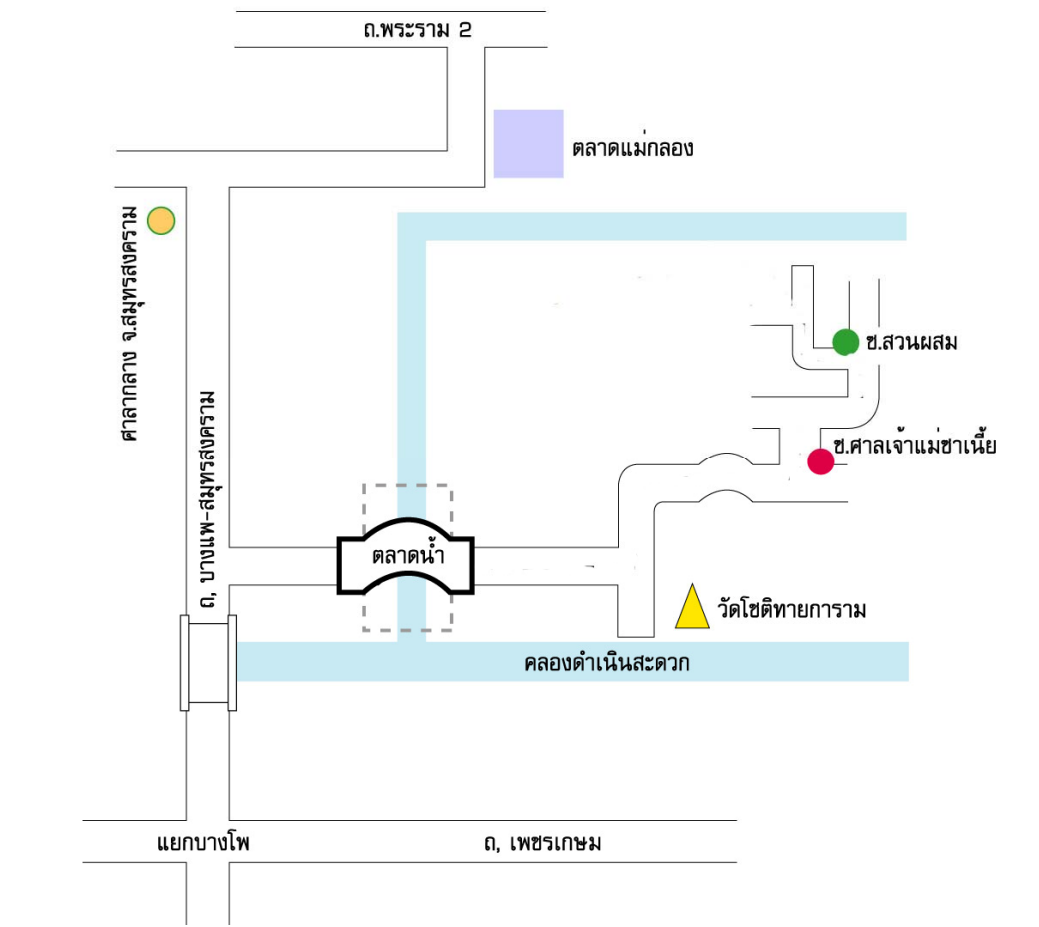
10. บริบทของพื้นที่ศึกษา

10.1 อาณาเขตของตำบลดำเนินสะดวก

ทิศใต้ ติด ตำบลตาหลวง

ทิศตะวันตก ติด ตำบลสีหมื่น

ภาพประกอบ 4 แผนที่แสดงคลองดำเนินสะดวก

10.2 ลักษณะด้านภูมิศาสตร์

อำเภอดำเนินสะดวกมีเนื้อที่ประมาณ 222 ตารางกิโลเมตร มีคลองซอยประมาณ 200 คลอง สภาพอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว พื้นที่ทางทิศเหนือเป็นพื้นที่ดอนแต่มีไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นที่ลุ่มอาศัยน้ำฝนและน้ำจากคลองชลประทานและตามคลองซอยต่างๆ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำหล่อเลี้ยงตลอดปี

10.3 ด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพหลัก ได้แก่

1.1 ทำสวนผัก ผลไม้ เช่น มะพร้าว ฝรั่ง ส้มตรา ฝรั่ง มะม่วง ถั่วฝักยาว ข้าวโพด ผักชี ฯลฯ ชาวบ้านจะทำการเปิดร่องในสวนสะดวกต่อการรดน้ำ (รดน้ำ) แล้วทำคันล้อมรอบสวนที่ปลูกเป็นคันสูงในปัจจุบัน ใช้ปลูกพืชหมุนเวียนกัน

1.2 ทำนามีพื้นที่ทำนาประมาณ 200 ไร่ เป็นนาหว่าน การปักดำมีน้อย

1.3 ปลูกสัตว์ ได้แก่การเลี้ยงสุกร และเลี้ยงกึ่งก้ามกราม

2. อาชีพเสริม ได้แก่ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ด้านอุตสาหกรรม มีโรงงาน 2 แห่ง ได้แก่ โรงงานซีอิ๊ว/ซอส ตำบลท่านัด และโรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์ของใช้ที่ทำด้วยไม้ ตำบลดอนกรวย

10.4 ด้านการคมนาคม

การเดินทางโดยรถยนต์ ใช้เส้นทางปิ่นเกล้า-นครชัยศรี (ทางหลวงหมายเลข 338) แยกขวาเข้าอำเภอดำเนินสะดวก หรือไปตามทางหลวงสายเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่านบางแค สวนสามพราน นครชัยศรี นครปฐม เลย ก.ม. ที่ 83 ไปเล็กน้อยจะมีทางแยกซ้ายมือ ไปตามทางหลวงหมายเลข 325 อีก 25 ก.ม. รวมระยะทาง 81 ก.ม. หรือกรุงเทพฯ ไปตามสายธนบุรี-ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) ผ่านสมุทรสาคร รวมระยะทาง 3 ก.ม. เลี้ยวเข้าสู่ทางจังหวัดหมายเลข 325 อีก 12 ก.ม. ถึงเขตอำเภอดำเนินสะดวก ก่อนถึงสะพานพระรัตน 200 ม. จะมีป้ายบอกทาง 2 ก.ม.

การเดินทางโดยรถประจำทาง ใช้บริการรถประจำทางของบริษัท ขนส่ง จำกัด และรถธรรมดา ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี

10.5 ด้านศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ และนับถือศาสนาคริสต์ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์

10.6 ลักษณะทางกายภาพ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ย่านที่เป็นชุมชนหรือตลาด

ในอดีต ตลาดเป็นศูนย์กลางชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น จะอยู่ตามริมคลองต่างๆ เช่น คลองดำเนินสะดวก คลองลัดราชบุรี คลองทางหลวง คลองโรงหมู และคลองมอญ เป็นต้น คลองต่างๆ เหล่านี้จะมีการปลูกบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่นโดยสลับกับร้านค้าต่างๆ แต่ในปัจจุบันร้านค้าได้ย้ายไปอยู่ที่ตลาดเสรีและตลาดใหม่ที่เป็นศูนย์กลางชุมชนแห่งใหม่ แต่บ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างยังคงมีอยู่ โดยบ้านเรือนที่อยู่ตามริมคลองจะสร้างด้วยไม้ และยกพื้นใต้ถุน

บ้านเรือนที่ปลูกติดกันตามริมคลองต่างๆ เช่น คลองดำเนินสะดวก คลองลัดราชบุรี และคลองทางหลวง ไม่ได้สิ้นสุดลงในเขตตำบลดำเนินสะดวกเท่านั้น แต่มีพื้นที่ติดกันถึงสามตำบล คือ พื้นที่ของตำบลสี่หมื่น ตำบลท่านัด และตำบลดำเนินสะดวก ซึ่งถ้าคนในชุมชนต้องการเดินทางไปยังตำบลอื่นๆ นั้น อาจใช้คลองขนาดเล็กก็ได้

คลองต่างๆ ที่มีการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นนั้น เป็นคลองที่สามารถใช้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรได้ทั้งปี การคมนาคมสามารถติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ได้อีก เช่น คลองทองหลวง เป็นคลองที่เชื่อมกับคลองเล็กๆ อื่นที่จะเดินทางติดต่อทางเรือกับเขตอัมพวาได้ หรือคลองลัดราชบุรีก็สามารถเดินทางถึงตัวเมืองราชบุรีได้

นอกจากชุมชนที่หนาแน่นอยู่ริมคลอง ในปัจจุบันได้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนและอาคารพาณิชย์ขึ้นเป็นจำนวนมากตามสองฟากถนน ที่มีมากที่สุดคือ บริเวณถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก ซึ่งเป็นศูนย์กลางตลาดที่ขายสินค้าทุกชนิด และถือเป็นจุดเชื่อมของการคมนาคมทางบก เช่น การเดินทางเข้ากรุงเทพฯ แม่งลอง ราชบุรี และชุมชนในบริเวณใกล้เคียง และยังมีถนนอีกเส้นหนึ่งที่ตัดแยกจากถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก ด้านเหนือคลองดำเนินสะดวก ผ่านสวนต่าง ๆ ที่เป็นเขตต่อเนื่องระหว่างตำบลดำเนินสะดวก และตำบลท่าหนัด ไปถึงวัดสุนและต่อเข้า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นถนนที่ร่นระยะทางจากดำเนินสะดวกไปราชบุรีจาก 51 ก.ม. เหลือเพียงประมาณ 20 ก.ม. เท่านั้น

2. ย่านที่เป็นสวน

นอกจากพื้นที่ที่มีการตั้งบ้านเรือนหนาแน่น พื้นที่ของตำบลดำเนินสะดวกส่วนที่เหลือจะเป็นสวน ซึ่งเกษตรกรจะใช้ในการเพาะปลูกพืชสวนต่างๆ เช่น มะพร้าว มะม่วง พริก มะเขือ ฝรั่ง มะนาว มะละกอ ฝรั่ง ผักต่างๆ เป็นต้น

พื้นที่สวนของดำเนินสะดวกจะใช้ในการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปี เพราะชาวสวนที่ปลูกพืชเพื่อการค้าเป็นหลัก ฉะนั้น พันธุ์พืชและชนิดของพืชที่ปลูกจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งชาวสวนจะเลือกชนิดที่ตลาดต้องการมากที่สุด

10.7 ประวัติการขุดคลองดำเนินสะดวก

อำเภอดำเนินสะดวก ในสมัยก่อนเป็นที่ราบลุ่มมีป่าดงไฟ และต้นเสื่อหมอบ ไม่มีคลองมากมายเหมือนเช่นในปัจจุบัน มีคลองธรรมชาติ เช่น คลองบางป่า คลองแพงพวย คลองสีหมื่น คลองบางพัง คลองบางนกแขวก ซึ่งแต่เดิมเป็นทางเกวียนและระแทะ (เกวียนสำหรับนั่งขนาดเล็กชนิดหนึ่งเพื่อให้ไปได้เร็ว หรือเกวียนเล็กที่ใช้เทียมด้วยโค) มีน้ำไหลผ่านเฉพาะในฤดูน้ำหลาก เมื่อถึงฤดูแล้งจะไม่มีน้ำเลย การคมนาคมส่วนใหญ่เดินด้วยเท้า หรือใช้พาหนะ เช่น ช้าง ม้า ทางน้ำใช้เรือพาย เรือแจว เรือใบ เรือสำเภา ในสมัยนั้นการเดินทางติดต่อกันทางเรือมีความสำคัญมาก จะเห็นได้ว่าการของรัฐบาล เช่น ศาลากลางจังหวัดหรือว่าการอำเภอ ฯลฯ จะสร้างอยู่ริมทะเลหรือริมคลองเป็นส่วนใหญ่ การคมนาคมทางเรือระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดราชบุรี จะล่องมาตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าคลองดาวคะนองไปออกจังหวัดสมุทรสงคราม แล้วเข้าคลองสุนัขหอนไปออกแม่น้ำแม่กลองที่จังหวัดสมุทรสงครามขึ้นไปถึงจังหวัดราชบุรี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงพระราชดำริ เมื่อปี พ.ศ. 2409 ทรงเห็นว่าการคมนาคมที่ไปมาระหว่างกรุงเทพฯ และสมุทรสาคร มีคลองภาษีเจริญที่ทำการสัญจรไปมาได้สะดวกดี แต่ถ้ามีคลองระหว่างกรุงเทพฯ สมุทรสงคราม และราชบุรีก็จะสะดวกขึ้นอีกเป็นอันมาก โดยที่อาศัยแม่น้ำแม่กลองเป็นสื่อกลางเมื่อเป็นคลองได้ การไปมาหาสู่โดยทางน้ำก็จะมีประสิทธิภาพและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2409 นั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พระสมุหกลาโหม เมื่อครั้งยังพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระปราชสัทสิทธิ์ เป็นผู้อำนวยการขุดคลองที่เชื่อมจากแม่น้ำท่าจีนเริ่มจากปากคลองบางยาง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กับแม่น้ำแม่กลอง ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้ควบคุมดูแล และใช้กำลังของทหาร ข้าราชการ ประชาชน ตลอดจนชาวจีนที่มาอาศัยอยู่ในเมืองไทยใหม่ๆ ร่วมกันขุด การขุดดินนี้ใช้กำลังแรงงานของคนล้วนๆ ไม่ได้ใช้เครื่องจักรหรือเครื่องทุ่นแรงอย่างอื่นเลย คนจีนสมัยนั้นส่วนมากจะไถ่ผืนเปีย มาเป็นผู้รับจ้างขุด หากเป็นคืนเดือนหงาย กลางคืนจะทำการขุดดินกันทั้งคืน เมื่อทำงานกลางคืนจะนั่งเพียงผ้าเตี่ยวผืนเดียว ขุดดินใส่ปุ่ก็แล้วก็หาบหรือแบกดินไปทิ้งนอกเขตที่ต้องการ เพราะตอนกลางคืนสภาพอากาศดีไม่ร้อน ทำงานได้ดีตลอดทั้งคืน แล้วมาพักผ่อนต่อตอนกลางวันเก็บแรงไว้ทำงานตอนกลางคืนต่อไป

คลองดำเนินสะดวกนี้เมื่อทำการขุดเสร็จแล้ว เดิมมีความยาวมากถึง 35 กิโลเมตร เมื่อแรกขุดนั้นกว้างประมาณ 6 วา และลึก 6 ศอก แต่นานเข้าตลิ่งถูกน้ำพัดผ่านกัดเซาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากแรงกระแทกของคลื่นเรือยนต์ประเภทต่างๆ เป็นเหตุให้คลองขุดขยายกว้างขึ้นเป็น 10 วาบ้าง 15 วาบ้าง และบางแห่งกว้างถึง 20 วาก็มี ด้วยขนาดและความยาวของคลองที่ขุด ประกอบกับเป็นคลองที่สะดวกในการเดินทางตัดตรงไปหลายพื้นที่ ทำให้มีเจ้านายผู้ใหญ่หลายคนมาจับจองที่ดินซึ่งเป็นป่ารก ดงอ้อ ดงแขมพร้อมขุดคลองน้อย คลองซอยแยกจากคลองใหญ่เพื่อเข้าสู่พื้นที่ของตน ป่าพงแขมเหล่านั้นจึงได้มีการปรับเปลี่ยนกลายเป็นเรือกสวนไร่นา ต่อมากลายเป็นผลผลิตหลักของชาวดำเนินสะดวก ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และเป็นสินค้าหลักที่สำคัญของตลาดน้ำแห่งนี้ เขตคลองดำเนินสะดวกมีระยะคลองที่ยาวมาก เป็นคลองที่ตรงไม่เหมือนคลองอื่นๆ ที่คดเคี้ยวไปมา เป็นคลองที่ผ่านเขตถึง 3 อำเภอใน 3 จังหวัด คืออำเภอบ้านแพ้ว อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางคนที ตลอดคลอง 35 กิโลเมตร เรียกว่าคลองดำเนินสะดวก โดยแบ่งระยะด้วยการปักหลักเขตตลอดทั้งคลองมีจำนวน 8 หลักเป็นระยะดังนี้ คือ หลักศูนย์เริ่มต้นที่ปากคลองบางยางสู่แม่น้ำท่าจีน อำเภอกระทุ่มแบน ตำบลสมุทรสาคร ห่างจากประตูน้ำบางยางประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ ประตูน้ำบางยางไปจนถึงหลักที่หนึ่ง ระยะทางได้ 4 กิโลเมตร มีเสาหินสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ 10 x 10 นิ้ว ปักไว้ที่พื้นดิน การเรียกชื่อสถานที่นี้คือ ระหว่างหลักศูนย์ถึงหลักหนึ่งไม่มีใครเรียกกันว่า หลักศูนย์ นิยมเรียกว่า ประตูน้ำบางยาง หรือก็ว่า ปากคลองบางยาง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกระทุ่มแบน และ อำเภอบ้านแพ้ว หลักที่สอง จากเสาหลักที่หนึ่ง ระยะทางน้ำยาวได้ 100 เส้น มีเสาหินเลขที่ 2 ปักไว้ เรียกว่า หลักสองอยู่ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว หลักที่สาม หลักที่สี่ ระยะทุกหลักมีระยะทางน้ำยาว 100 เส้น และมีเสาหินปักไว้ 1 ต้น แต่ละหลักจะสลักและเขียนสีแดงเป็น 3 ภาษา คือ เลขไทย โรมัน จีน หลักที่ห้า ระยะทางน้ำและทุกหลักอยู่ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครและ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี หลักที่หก หลัก

ที่เจ็ด และในต้นเขตหลักเจ็ดนี้มีวัดหลักหกรัตนาราม ตำบลศรีสุราษฎร์ ในเขตหลักเจ็ดที่เรียกเป็นหลักหกนี้มีระยะสั้นประมาณ 50 เส้น คือตอนต้นของหลักเจ็ดและตอนปลายหลักเจ็ด ก็มีเรียกกันว่าหลักเจ็ด เป็นส่วนน้อยไม่ค่อยเรียกกัน อยู่ในเขต อำเภอดำเนินสะดวก หลักที่แปด การเรียกกระยะหลักต่างๆ ที่ผ่านมารู้สึกว่าเขต หลักแปด ตอนปลายของหลัก จะเรียกชื่อกันว่าหลักแปด ก็ตอนปลายของหลัก 8 ที่มีระยะประมาณ 50 เส้น ตอนต้นไม่ค่อยเรียกกัน ซึ่งมีเขต อำเภอดำเนินสะดวก ติดต่อกับ เขต ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพล เชื้อเมืองพาน (2540) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษานอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารจัดการยังขาดการให้ความรู้ความเข้าใจ และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ยังไม่มีการจัดการอบรมความรู้ให้แก่คนในท้องถิ่น และมีเหตุผลที่ไม่มีศูนย์บริการการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมอย่างเหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมคนในท้องถิ่นไม่มีการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติงาน และการประเมินผล คงมีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่านั้น และสิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมาก คือ สภาพธรรมชาติ และภูมิทัศน์ในพื้นที่

นพรัตน์ มุณีรัตน์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนศิรีวังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตกับชาวบ้านและชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการ และเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีบทบาทมากในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังเป็นผู้มีบทบาททั้งหมดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านศิรีวัง สำหรับปัญหาที่พบสะท้อนความไม่พร้อมของชุมชนในหลายประเด็น เช่น ความขัดแย้งระหว่างผู้นำและหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร

พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก โดยผู้วิจัยได้จำแนกศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (2) การกระจายรายได้ (3) การสร้างความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านการแนะนำ การให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดเตรียมอุปกรณ์การเดินทางเพื่อรักษาความปลอดภัยและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ในด้านการกระจายรายได้ ชุมชนท้องถิ่นมี

ศักยภาพในด้านการแนะนำซื้อสิ่งของ/สินค้าที่ระลึกที่ผลิตขึ้นในชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน และการจ้างงานแก่คนในชุมชน ส่วนในด้านการสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดเก็บค่าบริการที่คุ้มค่าต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเสนอสื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย

อุไรพรรณ ปรางอุตมทรัพย์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสง จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ 4 กลุ่ม โดยเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายใต้แนวคิดของ Buckley, 1994 ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ (2) ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว (3) ปัจจัยด้านกิจกรรม (4) ปัจจัยการจัดการนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยยังพบว่า ชุมชนบ้านทุ่งสงมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้โดยมีระดับศักยภาพสูงสุดในปัจจัยด้านองค์กรชุมชน และมีระดับศักยภาพปานกลางในปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่และปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว และระดับศักยภาพต่ำสุดในปัจจัยด้านกิจกรรมและการจัดการนักท่องเที่ยว การวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือ รัฐบาลควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มากขึ้น

พัชรา ลากลือชัย (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างใช้ t - test Independent การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก และตลาดน้ำท่าคาแตกต่างกัน โดยระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก และให้ความสำคัญกับสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในตลาดน้ำมากที่สุด (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางที่แตกต่างกันส่วนการรับรู้ข่าวสารจากนิตยสาร/วารสาร บุคคลในครอบครัว เพื่อน/เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ได้แก่ อายุที่แตกต่างกันซึ่งผู้มีอายุน้อยจะมีความพึงพอใจมากกว่าผู้มีอายุมาก การรับรู้ข่าวสารจากเพื่อน/เพื่อนบ้าน

และความคาดหวังต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจ

พระ พิพัฒน์ โยธะพงศ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทั้ง 8 ด้านมาเป็นตัวชี้วัดคุณภาพมาตรฐานในการประเมินการจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ โดยแบ่งการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เป็น 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า (1) มีการจัดการองค์การแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนให้ความร่วมมือ และพอใจในกระบวนการที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่มีจุดอ่อนคือ ไม่มีการแบ่งงานให้ผู้รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว (2) การจัดการด้านกายภาพพบว่าหมู่บ้านไม่มีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพที่ชัดเจนของสถาปัตยกรรมผู้ไทยจึงไม่ได้นำเสนอลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยว มีการจัดการเพียงบำรุงรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านพักโฮมสเตย์โดยเจ้าของบ้านเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่สามารถทำได้เรียบร้อยและนักท่องเที่ยวพอใจ (3) การประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการเองโดยชุมชนในปัจจุบันยังไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก (4) ชุมชนมีความต้องการเงินทุนสำหรับบำรุงรักษาบ้านพักที่เป็นโฮมสเตย์และแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน (5) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้านเน้นการนำเสนอด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตของชาวผู้ไทยที่สัมพันธ์กับป่าและภูเขา (6) ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นอยู่กับจำนวนที่พักที่ชุมชนสามารถจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้แต่ต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การศึกษาด้านศักยภาพชุมชน หรือการศึกษาด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวนั้น จะมีตัวชี้วัดคุณภาพที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ผู้วิจัยบางท่านจะศึกษาในด้านที่ตนต้องการทราบ หรือบางท่านก็ศึกษาตามแนวคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งไม่เป็นมาตรฐานที่ตรงกัน ดังนั้น ในงานวิจัย เรื่อง ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ผู้วิจัยได้นำมาตรฐานบริการการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาเป็นตัวชี้วัด เพื่อให้ชุมชนดังกล่าวมีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นแนวทางในการพัฒนาของชุมชนซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจพื้นที่วิจัย
2. การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)
3. การสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
4. การสำรวจศักยภาพของชุมชน
5. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
6. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล
8. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสำรวจพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 พร้อมกับการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

2. การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)

ผู้วิจัยทำการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบตรวจสอบศักยภาพของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจะดำเนินการสำรวจระหว่างวันที่ 16-28 กุมภาพันธ์ 2550 พร้อมกับการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

3. การสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบสำรวจศักยภาพของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 15 ข้อ ได้แก่ 1.ป้ายบอกทางเข้าถึง 2.สิ่งบ่งชี้จุดท่องเที่ยว 3.ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว 4.สุขา 5.ร้านอาหารและเครื่องดื่ม 6.ร้านขายของที่ระลึก 7.โรงแรมและที่พัก 8.ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว 9.ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว 10.มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 11.การแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว 12.ลานจอดรถ 13.สถานที่พักในแก่นักท่องเที่ยว 14.สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ 15.แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก

4. การสำรวจศักยภาพของชุมชน

ผู้วิจัยสำรวจศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอ้างอิงมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา มาใช้ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก

5. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบสัดส่วนประชากรที่แน่นอน คำนวณได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2538: 185-186)

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง
	P	แทน	สัดส่วนของประชากรที่จะสุ่ม
	Z	แทน	ค่าสถิติ Z ณ ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 95% Z มีค่าเท่ากับ 1.96
	E	แทน	สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ E มีค่าเท่ากับ 0.05

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ซึ่ง มีค่าสูงสุดเมื่อ $P = 0.50$ ต้องการระดับความมั่นใจ 95% และยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5%

แทนค่า

$$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = 385$$

สำรองข้อมูล 4%

$$n = 385 + 15$$

$$n = 400$$

6. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความสมบูรณ์ของเนื้อหา โดยแบ่งประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังนี้

6.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางในการสังเกตการณ์เกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นการสังเกตการณ์ที่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี การบริหารจัดการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และนำแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) มาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง

6.1.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่ศึกษาโดยการสังเกต กิจกรรมการท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคม ระบบการจัดการด้านการท่องเที่ยว การบริการ สภาพชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็นต้น
2. ทำแบบสำรวจคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีจำนวน 15 ข้อ (ดูในภาคผนวก ก)
3. ประเมินตรวจสอบทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit)

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอ้างอิงมาตรฐานโสมสเดย์ไทยของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก มีจำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลโดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวและเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended response question) มีคำถามทั้งหมด 8 ข้อ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1.1 เพศ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ
- 2.1.2 อายุ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ
- 2.1.3 สถานภาพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ
- 2.1.4 การศึกษา เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ
- 2.1.5 อาชีพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ
- 2.1.6 รายได้ต่อเดือน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ

2.1.7 บทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

2.1.8 ประเภทของกิจกรรมที่ให้บริการนักท่องเที่ยว เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากร โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพ (Rating scale) มีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

การกำหนดค่าระดับความสำคัญ 5 ระดับ ดังนี้		
ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินผลในแบบสอบถามที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยจึงใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยจัดแบ่งระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกัน โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้ (กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2544:29)

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยทรัพยากรในระดับดีมาก
3.41 - 4.20	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยทรัพยากรในระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยทรัพยากรในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยทรัพยากรในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยทรัพยากรในระดับน้อยมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการ โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพมีหลักการให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert Scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

การกำหนดค่าระดับความสำคัญ 5 ระดับ ดังนี้		
ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินผลในแบบสอบถามที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยจึงใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยจัดแบ่งระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกัน โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544:29)

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยการจัดการในระดับดีมาก
3.41 - 4.20	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยการจัดการในระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยการจัดการในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยการจัดการในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	ชุมชนมีปัจจัยการจัดการในระดับน้อยมาก

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) หรือความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพมีหลักการให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

การกำหนดค่าระดับความสำคัญ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีศักยภาพมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีศักยภาพมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีศักยภาพปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีศักยภาพน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีศักยภาพน้อยที่สุด

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินผลในแบบสอบถามที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยจึงใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยจัดแบ่งระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกัน โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้ (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2544: 29)

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8\end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด มีคำถามทั้งหมด 2 ข้อ

6.2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและตัวอย่างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม
5. แก้ไขตามคำแนะนำของกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท

6.2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ

ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสมและความเที่ยงตรง แล้วนำไปใช้กับประชากรศาสตร์ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับระดับพฤติกรรม (IOC: Index of consistency) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่เป็นตัวแทนพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าแบบสอบถามนั้นมีความเหมาะสม วัดได้จริงตามจุดประสงค์ของการวัด

ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้น้อยกว่า 0.5 แสดงว่าแบบสอบถามนั้นยังมีข้อความไม่เหมาะสม ไม่สามารถเป็นตัวแทนจุดประสงค์การวัด ผู้วิจัยก็จะนำมาปรับปรุงใหม่ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ควบคุมการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ

การหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC: Index of consistency) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538: 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด และนำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α coefficient) ของครอนบัค โดยใช้สูตรการคำนวณ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 449) ดังนี้

$$\text{Cronbach's alpha} = \frac{\overline{\text{k covariance / variance}}}{1 + (k - 1) \overline{\text{covariance / variance}}}$$

เมื่อ k แทน จำนวนคำถาม

$\overline{\text{covariance}}$ แทน ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนระหว่างคำถามต่างๆ

$\overline{\text{variance}}$ แทน ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนของคำถาม

เมื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นดังกล่าว ผู้วิจัยก็จะนำมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้ค่าที่เป็นมาตรฐานเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามต่อไป

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้มาตรฐานแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล
2. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ขออนุญาตไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. เดินทางเก็บข้อมูลทุกภูมิภาคแบบเจาะจงและแบบบังเอิญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับ
6. นำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

8. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์

เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยโดยตรง ได้นำมาสรุปตามประเด็นเนื้อหาของการสังเกตการณ์ในภาพรวม ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะนำมาใส่ในแบบสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แบบประเมิน 15 ความต้องการพื้นฐาน วิเคราะห์ดังนี้

หากมีระหว่าง 11-15 ข้อ	ถือว่า	มีศักยภาพสูง
หากมีระหว่าง 6-10 ข้อ	ถือว่า	มีศักยภาพปานกลาง
หากมีระหว่าง 1-5 ข้อ	ถือว่า	มีศักยภาพต่ำ

8.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

เมื่อได้เก็บข้อมูลจากภาคสนามแล้วผู้วิจัยได้จัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามความต้องการแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล โดยแบ่งข้อมูลออกตามตัวแปรและสร้างคู่มือในการลงรหัส (Code) เพื่ออ่านข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นค่าตัวแปรที่กำหนดชื่อตัวแปรต่าง ๆ
3. ตรวจสอบความถูกต้องของการลงรหัส
4. นำแบบสอบถามมาดำเนินการถ่ายรหัส บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
5. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
6. แก้ไขข้อมูลตามที่มีความผิดพลาดต่าง ๆ
7. ทำการ Run ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการ Print out มาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการแปลผลในแต่ละตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างดังนี้
 - 1.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 บัณฑิตส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
 - 1.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 – ตอนที่ 5
 - 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 – ตอนที่ 5
2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานดังนี้
 - 2.1 สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent t-test) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 บัณฑิตส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพ และอาชีพ
 - 2.2 สถิติวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 บัณฑิตส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน
 - 2.3 สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระกัน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (Independent variables) และตัวแปรตาม (Dependent variables) โดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการใช้สถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) โดยใช้

1.1 ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale) และประเภทเรียงลำดับ (Ordinal scale) ใช้สูตรการคำนวณ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546: 38) ดังนี้

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละหรือ % (Percentage)

f แทน ความถี่หรือจำนวนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย/มัธยิมเลขคณิต (Mean) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval scale) และประเภทอัตราส่วน (Ratio scale) โดยใช้สูตรการคำนวณ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546: 39) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด

n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค และประเภทอัตราส่วน ใช้สูตรการคำนวณ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546: 48) ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร

$(\sum x^2)$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential analysis) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานในการวิจัย เพื่อสรุปผลอ้างอิงไปยังประชากรของการศึกษาครั้งนี้จะตั้งระดับความเชื่อมั่น 95% โดยสถิติที่นำมาใช้ทดสอบสมมติฐานมีดังต่อไปนี้

2.1 ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม กรณีทราบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แบบกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเป็นอิสระแก่กัน (Independent sample) (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2544: 135)

ในกรณีความแปรปรวน 2 กลุ่มไม่เท่ากัน $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

ในกรณีความแปรปรวน 2 กลุ่ม เท่ากัน $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

โดยที่	df	คือ	ค่าองศาอิสระ
เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน t - distribution
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยตัวอย่างกลุ่มที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยตัวอย่างกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2.2 ค่า F-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2544: 135)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต
จากการแจกแจงแบบ F เพื่อทราบนัยสำคัญ

MS_b แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
(Mean Square Between Groups)

MS_w แทน ค่าประมาณของความแปรปรวนภายในกลุ่ม
(Mean Square within groups)

$$MS_b = \frac{SS_b}{(k - 1)}$$

$$MS_w = \frac{SS_w}{(n - k)}$$

SS_b แทน ผลรวมของกำลังสองระหว่างกลุ่ม

SS_w แทน ผลรวมของกำลังสองภายในกลุ่ม

K แทน จำนวนกลุ่ม

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

(k-1) แทน Degree of Freedom สำหรับการแปรผันระหว่างกลุ่ม (df_b)

(n-k) แทน Degree of Freedom สำหรับการแปรผันภายในกลุ่ม (df_w)

และถ้าผลการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ต้องทำการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป เพื่อดูว่ามีคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546: 161)

$$LSD = t_{1-\alpha/2; n-k} \sqrt{MSE[1/n_i + 1/n_j]}$$

เมื่อ	$t_{1-\alpha/2; n-k}$	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และชั้นห่างความเป็นอิสระภายในกลุ่ม
	LSD	แทน	ค่าผลต่างนัยสำคัญที่คำนวณได้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง
	MSE	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (MS_W)
	n_i	แทน	จำนวนข้อมูลของกลุ่ม i
	n_j	แทน	จำนวนข้อมูลของกลุ่ม j
	k	แทน	ค่าจำนวนกลุ่มที่ใช้ทดสอบ

2.3 สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) โดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546 : 311-312)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมคะแนนชุด X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมคะแนนชุด Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X และ Y ทุกคู่
	n	แทน	จำนวนตัวอย่าง

การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546: 340)

ในเรื่องของสหสัมพันธ์ ผลการคำนวณที่ได้จะแปลเพียงตัวแปร 2 ตัวนั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ระดับใด และสัมพันธ์กันอย่างไร แต่จะไม่แปลว่าตัวแปรหนึ่งเป็นสาเหตุของอีกตัวแปรหนึ่ง หรือตัวแปร 2 ตัวนั้นเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน

ถ้าเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากร จะต้องมีการทดสอบนัยสำคัญของ r ที่คำนวณได้ พิจารณาจากเครื่องหมายซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ

1. ค่า r เป็นลบ แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน
คือ ถ้า X เพิ่มขึ้น Y จะลด แต่ถ้า X ลด Y จะเพิ่ม
2. ค่า r เป็นบวก แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
คือ ถ้า X เพิ่มขึ้น Y จะเพิ่มด้วย แต่ถ้า X ลด Y จะลดลงด้วย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง $-1 < r < 1$ โดยมีความหมาย ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 1 (ประมาณ 0.70-0.90) ถือว่ามีความสัมพันธ์กันสูง (ถ้าสูงกว่า 0.90 ถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก)
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.05 (ประมาณ 0.30 -0.70) ถือว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 0.00 (ประมาณ 0.30 หรือต่ำกว่า) ถือว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น 0.00 ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะรายงานผลตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในการนำเสนอผลงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจพื้นที่วิจัยและผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)
2. ผลการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
3. ผลการสำรวจศักยภาพของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
4. ผลการทดสอบสมมติฐาน
5. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ผลการสำรวจพื้นที่วิจัยและผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)

ผู้วิจัยได้สำรวจแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก และได้รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 จากการสำรวจผู้วิจัยได้แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 แหล่ง คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี โรงน้ำตาลบึงละ สวนภูเด็กไทย และหมู่บ้านช้าง ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินทรัพยากรของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดกระทำเพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลพื้นฐานจากนิตยสารท่องเที่ยว ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ข้อมูลจากศูนย์บริการท่องเที่ยวจังหวัด ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางการท่องเที่ยว และข้อมูลจากการสอบถามประชาชนท้องถิ่น โดยนำมารวบรวมกับแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource audit) ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก

ลักษณะทั่วไป ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550 พบว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะคึกคักมากในช่วงเวลา 7.00 – 11.00 น. มีเรือขายสินค้าเป็นจำนวนมาก สินค้าที่นำมาขายส่วนมากจะเป็นผลไม้ เช่น กล้วย ส้มโอ ชมพู ลำไย มะม่วง ฯลฯ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ มากกว่าคนไทย ตลอด 2 ฝั่งคลองมีร้านขายของที่ระลึกตลอดแนว นักท่องเที่ยวสามารถเหมาเรือล่องเข้าไปตามคลองและแวะขึ้นไปเดินเที่ยวสวนผลไม้ก็ได้ การเหมาเรือสามารถติดต่อได้ตลอดสองฝั่งทางคลอง ส่วนราคาค่าบริการถ้าเป็นเรือพายลำละ 300 บาทต่อชั่วโมง แต่ถ้าเป็นเรือเครื่องราคาจะสูงขึ้นอยู่ที่ประมาณ 600-800 บาทต่อชั่วโมง

นักท่องเที่ยวสามารถซื้อของกินของใช้ได้ตามสะดวก ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะมีท่าเรือหลายท่าเรือไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว และมีลานจอดรถอย่างกว้างขวาง

ที่ตั้ง หมู่ที่ 9 ต.ดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง การเดินทางไปตลาดน้ำดำเนินสะดวก สามารถมาได้ทั้งทางรถยนต์และรถประจำทาง ดังนี้

1. ทางรถยนต์

- เดินทางไปตามถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่านบางแค สวนสามพราน นครชัยศรี นครปฐม เลยกิโลเมตรที่ 83 ไปเล็กน้อย จะพบแยกบางแพ เลี้ยวซ้ายมือไปตามทางหลวงหมายเลข ๓๒๕ อีกประมาณ 25 กิโลเมตร แยกขวาอีก 1 กิโลเมตร

- เดินทางไปตามสายธนบุรี-ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) ระยะทาง 63 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 326 ผ่านตัวเมืองสมุทรสงคราม เลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 325 ไปประมาณ 12 กิโลเมตรถึงทางเข้าตลาดน้ำซึ่งอยู่ก่อนถึงสะพานพระรัตน 200 เมตรและแยกซ้ายไปอีก 1 กิโลเมตร

2. ทางรถประจำทาง

มีรถโดยสารปรับอากาศสายกรุงเทพฯ-ดำเนินสะดวก ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี เที่ยวแรกออกตั้งแต่เวลา 5.00 น. ถึงปากทางเข้าตลาดน้ำดำเนินสะดวก ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง จากนั้นสามารถโดยสารรถสองแถวเข้าไปถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นระยะทางอีก 1 กิโลเมตร ราคาค่าโดยสาร 5 บาท

นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปกับรถโดยสารสายอื่นได้ เช่น สายกรุงเทพฯ-ราชบุรี, กรุงเทพฯ-เพชรบุรี (สายเก่า) แล้วลงตรงสี่แยกบางแพ ต่อจากนั้นต่อรถสองแถวซึ่งวิ่งระหว่างทางแยกบางแพไปดำเนินสะดวก มีรถออกทุก 10 นาที

สิ่งที่น่าสนใจ ย่านคลองดำเนินสะดวกจะมีเรื่องเล่าขานกันว่าสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเรือเล็กไปประภาสทุ่ง ผ่านไปถึงหน้าบ้านนางผึ่ง แซ่เล้า และเจ๊กฮวด ผู้เป็นลูกชาย นางผึ่งเข้าใจว่าเป็นขุนนางที่ตามเสด็จจึงได้ร้องเชื้อเชิญให้แวะพักที่บ้านและยังได้เอื้อเฟื้อยกสำรับอาหารใส่กระบะไม้มาเลี้ยงดู และเจ๊กฮวดลูกชายจำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เนื่องจากในบ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์แขวนอยู่ นางผึ่งจึงได้รู้ว่าเป็นพระเจ้าอยู่หัวและได้รับพระราชทานเงินเป็นจำนวนหนึ่งของค่าอาหาร ปัจจุบันบ้านทายาทของเจ๊กฮวดยังคงเก็บรักษากระบะไม้ใส่เครื่องถ้วยชามและช้อนกระบือของที่รัชกาลที่ 5 ทรงใช้เสวยในคราวเสด็จประภาสต้นไ้วที่บ้านริมคลองดำเนินสะดวก นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปแวะชมได้

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีร้านค้า ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกมากมาย ทั้งทางน้ำและทางบก เรือที่พายขายของส่วนใหญ่จะเป็นผลไม้ เช่น กล้วย มะม่วง ฝรั่ง ส้มโอ ละมุด ฯลฯ เรือขายก๋วยเตี๋ยว เรือขายน้ำ เป็นต้น ผลไม้ที่นำมาขายจะมาจากสวนของคนในชุมชนที่ปลูกไว้ ส่วนบนบกส่วนใหญ่จะเป็นร้านขายของที่ระลึก เช่น กะลามะพร้าว

แกะสลัก เสื้อผ้า หมวก พวงกุญแจ และของแฮนด์เมดทั่วไป มีห้องสุขาบริการนักท่องเที่ยวตาม
ร้านอาหารและท่าเรือต่างๆ มีลานจอดรถกว้างขวางหลังตลาดน้ำดำเนินสะดวก ค่าบริการคันละ
20 บาท และมีปั๊มตำรวจ 1 ปั๊ม

ภาพประกอบ 5 ร้านขายของที่ระลึกและเรือขายขายต่างๆ ในคลองดำเนินสะดวก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 6 เรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยว
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

1.2 ตลาดน้ำคลองลัดพลี

หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก

ลักษณะทั่วไป ตลาดน้ำคลองลัดพลีเป็นตลาดน้ำที่เพิ่งเปิดมาได้ประมาณ 2 ปี ส่วนใหญ่มีแต่นักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้ามาไหว้พระที่วัดราษฎร์เจริญธรรม มีลานที่จอดรถอย่างกว้างขวาง มีเรือให้บริการนักท่องเที่ยว 5 ลำ ค่าบริการลำละ 300 บาท ไม่จำกัดเวลา ร้าขายของที่ระลึก 2 ร้าน คือ ร้านขายเครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูป เช่น ดอกคำฝอย กระเจี๊ยบแดง ลูกเดือย มะตูม ฟ้าทะลายโจร จับเลี้ยง ชিং เก็กฮวย วานหางจระเข้ เก้าอี้ กระชายดำ ชาใบหม่อน เป็นต้น เป็นสินค้า OTOP ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสาทสิทธิ์ ราคาถ้าเป็นห่อห่อละ 25 บาท ถ้าเป็นขวด ราคา 3 ขวด 100 บาท

ที่ตั้ง หมู่ที่ 6 ต.ดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง การไปตลาดน้ำคลองลัดพลี นักท่องเที่ยวสามารถไปได้โดยรถยนต์ส่วนตัวและรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ค่าบริการราคา 20 บาท โดยวิ่งตรงมาทางตลาดดำเนินสะดวก จะมีป้ายบอกทางตลอด เลี้ยวซ้ายเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร จะเห็นป้ายบอกทางจุดทางเข้าตลาดน้ำคลองลัดพลี หรือนักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือมาจากคลองดำเนินสะดวกก็ได้ ราคาค่าบริการจะรวมอยู่ในราคาค่าเหมาเรือแล้ว

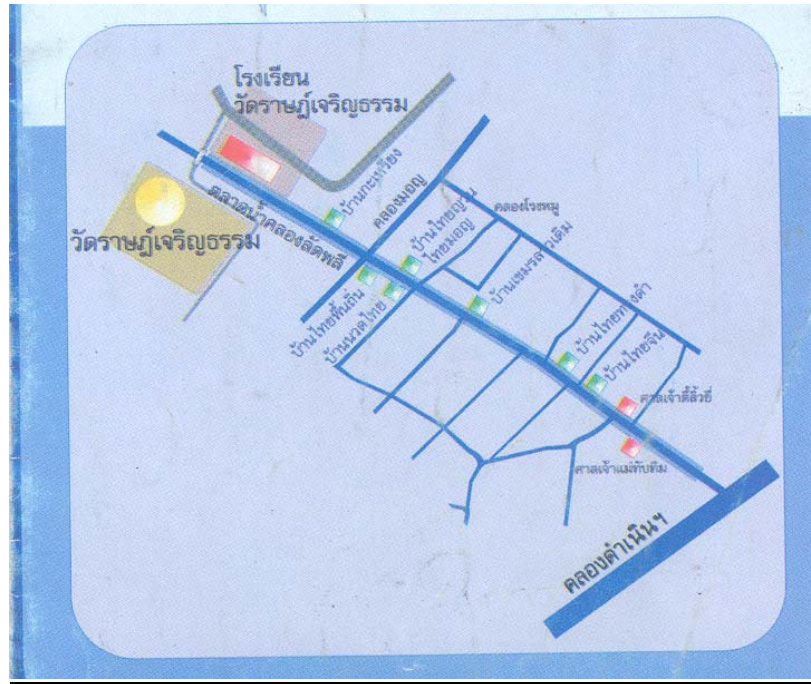
สิ่งที่น่าสนใจ ยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม ภายในตลาดน้ำจะมีบ้านในลักษณะต่างๆ ให้ได้ชม รวมถึงการชมวิถีชน 8 เผ่า เช่น บ้านกะเหรี่ยง บ้านไทยญวน บ้านไทยมอญ บ้านเขมรลาวเดิม และบ้านไทยจีน มีบ้านนวดไทยไว้บริการการนวดแผนไทยจากหมอนวดที่มีประสบการณ์ เป็นการนวดเพื่อการผ่อนคลาย เช่น นวดเท้า นวดคอ นวดหลัง โดยการประคบสมุนไพร อยู่ริมคลองซึ่งไม่ไกลมากนักเดินมาจากตลาดน้ำคลองลัดพลีประมาณ 200 เมตร ค่าบริการชั่วโมงละ 200 บาท ตลอดเส้นทางตลาดน้ำคลองลัดพลีจะมีแะวะชมการแสดงรำไทย 4 ภาคให้นักท่องเที่ยวได้ชม โดยไม่เสียค่าบริการใดๆ และนักท่องเที่ยวที่สนใจจะสักการะศาลเจ้าแม่ทับทิม และศาลเจ้าตั๊วตั๊ว ก็สามารถบอกให้คนพายเรือจอดแะวะได้

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีร้านขายของชำ จำนวน 3 ร้าน ร้านตัดผม 1 ร้าน ร้านอาหารจะเป็นเรือขายอาหารมากกว่าร้านอยู่ข้างบน เช่น เรือขายก๋วยเตี๋ยว เรือขายผัดไทย เรือขายผลไม้ ประมาณ 10 ลำ มีร้านขายของที่ระลึก 1 ร้าน และร้านขายของ OTOP 1 ร้าน มีห้องสุขาบริการนักท่องเที่ยวอยู่ที่วัดราษฎร์เจริญธรรม แต่ไม่ค่อยสะอาดมากนัก มีที่จอดรถให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอยู่ตรงหน้าทางเข้าตลาดน้ำ นักท่องเที่ยวสามารถถามข้อมูล และขอแผ่นพับเพื่อดูข้อมูลของตลาดน้ำได้

ชื่อผู้ที่ติดต่อ/สถานที่โทรศัพท์ ที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก

โทร. 032-224-1204

ภาพประกอบ 7 แผนที่ตลาดน้ำคลองลัดพลี
ที่มา : แผนที่ตลาดน้ำคลองลัดพลี

ภาพประกอบ 8 บรรยากาศในตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 9 เรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 10 เครื่องดื่มสมุนไพรสำเร็จรูป สินค้า OTOP โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ประสาธสิทธิ์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 11 หลวงพ่อโตที่วัดราษฎร์เจริญธรรม
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

1.3 โรงน้ำตาลบังละ

ผู้รับผิดชอบ นายพิชัย (และ) มั่งมี

ลักษณะทั่วไป เป็นบ้านทรงไทยติดริมน้ำ พื้นที่บ้านเป็นสวนมะพร้าวประมาณ 5 ไร่ ภายในโรงน้ำตาลมีของที่ระลึกจำหน่ายมากมาย มีน้ำตาลสดขายน้ำตาลปี๊บจำหน่าย

ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 48 หมู่ 10 ต.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง ทางเข้าถึงสะดวก สามารถเข้าได้ทั้งทางรถยนต์ และทางเรือ ไม่มีรถประจำทางผ่าน

สิ่งที่น่าสนใจ มีบริการปั่นต้นมะพร้าวเก็บน้ำตาลให้ได้ชม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีแวะเข้ามาชม ทางโรงน้ำตาลจะมีบริการให้ชิมน้ำตาลสดฟรี และถ้าสนใจซื้อกลับไปทานบ้าน ราคาถุงละ 20 บาท และถ้านักท่องเที่ยวท่านใดสนใจที่จะทดลองปั่นขึ้นไปเก็บน้ำตาล ทางโรงน้ำตาลก็จะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำดู การบริการด้านอื่นๆ จะมีห้องน้ำไว้บริการจำนวน 4 ห้อง ค่าบริการแล้วแต่จะบริจาค มีเครื่องดื่มจำหน่าย มีจุดให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวอยู่ตรงท่าเรือ สามารถสอบถามข้อมูลได้ตลอดเวลา

ชื่อผู้ติดต่อ/สถานที่/โทรศัพท์ คุณพิชัย (และ) มั่งมี และคุณเตือนใจ มั่งมี โทร.

032-345162 , 089-9195099 และ 081-9953315

ภาพประกอบ 12 ขบวนการผลิตน้ำตาลปี๊ป
(ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550)

1.4 สวนงูเด็กไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ บ้านสุขโขง คันทรี่ รีสอร์ท

ลักษณะทั่วไป บ้านรีสอร์ทมีห้องพักประมาณ 20 ห้อง บ้านพักจะติดกับริมน้ำ อากาศดี มีสวนงูอยู่ข้างๆ เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 8.00 – 12.00 น. ราคาค่าเข้าชม ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติราคา 200 บาท/คน คนไทยราคา 100 บาท/คน มีที่จอดรถ ให้บริการฟรี

ที่ตั้ง 103 หมู่ 5 ต.ท่าไม้ด อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางสาย ได้หลายสาย เช่น รถทัวร์กรุงเทพฯ-ราชบุรี รถประจำทางสายดำเนินสะดวก-ราชบุรี และรถ 2 แถวสีขาวยกสาย

สิ่งที่น่าสนใจ การแสดงงู

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีห้องพักให้บริการจำนวน 20 ห้อง ห้องน้ำ ค่อนข้างสะอาด เข้าได้ฟรีไม่เสียค่าใช้จ่าย มีร้านอาหารภายในรีสอร์ทให้บริการให้กับ นักท่องเที่ยวและแขกที่เข้ามาพัก มีเรือให้บริการนักท่องเที่ยว สามารถเข้าไปตลาดน้ำดำเนิน สะดวก และเที่ยวชมวิถีชีวิต ชมสวนผลไม้ได้

ชื่อผู้ที่จะติดต่อ/สถานที่/โทรศัพท์ 032-254301 , 032-254982 , 032-345798

ภาพประกอบ 13 บรรยากาศในสวนงู
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 14 การแสดงระหว่างคนกับงู
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 15 ฐานพันธุ์ต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

1.5 หมู่บ้านช้าง

ผู้รับผิดชอบ นายสุรัชย์ เอี้ยวสุวรรณ

ลักษณะทั่วไป เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้การแสดงช้างและการแสดงของลิง มีการให้บริการนั่งช้างเที่ยวชมธรรมชาติ การนั่งช้างจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีระยะทาง 800 เมตร มีศูนย์ให้บริการการท่องเที่ยวอยู่จุดเดียว แต่รวมถึงการให้บริการเครื่องดื่ม การขายของที่ระลึก อยู่ในจุดเดียวกัน มีจุดขายตั๋วอยู่ที่หน้าทางเข้า ราคาตั๋วราคา 600 บาท/คน

ที่ตั้ง หลัก 5 อำเภอดำเนินสะดวก

การเข้าถึง เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวได้เพียงอย่างเดียว ไม่มีรถประจำทางผ่าน

สิ่งที่น่าสนใจ มีการแสดงของช้างและลิง นั่งช้างเที่ยวชมธรรมชาติ

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีที่จอดรถให้บริการฟรี มีห้องสุขาบริการจำนวน 4 ห้อง มีศูนย์ให้บริการข้อมูล มีร้านขายของที่ระลึก มีร้านขายเครื่องดื่ม และมีจุดที่พักให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพัก

ชื่อผู้ที่ติดต่อ/สถานที่/โทรศัพท์ นายสุรัชย์ เอี้ยวสุวรรณ โทร 089-836-5425

ภาพประกอบ 16 ช้างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 17 กิจกรรมการนั่งช้างชมธรรมชาติ
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 18 การแสดงลิง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

1.6 รายการทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้วิจัยพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคลองที่ขุดเชื่อมระหว่างแม่น้ำแม่กลองกับแม่น้ำท่าจีน โดยเริ่มจากตำบลบางบาท อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผ่านตำบลดำเนินสะดวก และที่ว่าการอำเภอมารรจบกับแม่น้ำแม่กลอง มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร คลองนี้สามารถใช้เป็นเส้นทางเดินเรือ ขนส่งสินค้าไปสู่ตลาดกรุงเทพฯ คลองดำเนินสะดวกนอกจากจะใช้ประโยชน์การคมนาคมแล้ว ยังใช้ประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเกษตรกรชาวดำเนินสะดวก ใช้เพื่อทำการเกษตรด้านการปลูกพืชผัก ผลไม้ และการเลี้ยงสัตว์

ชุมชนตำบลดำเนินสะดวก ได้เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์พืชผักผลไม้ของตำบลดำเนินสะดวกให้เป็นที่รู้จักทั่วไป และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ สวนองุ่น สวนส้ม สวนชมพู สวนฝรั่ง สวนหน่อไม้ฝรั่ง สวนข้าวโพดฝักอ่อน

ทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวตำบลดำเนินสะดวกมีคลองแยกหลายเส้นทาง เช่น คลองดำเนินสะดวก คลองลัดราชมุรี คลองทางหลวง คลองโรงหมู และคลองมอญ เป็นต้น คลองต่างๆ ที่มีการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นนั้น เป็นคลองที่สามารถใช้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรได้ทั้งปี การทำสวนผลไม้ของตำบลดำเนินสะดวกมีชื่อเสียงในด้านรสชาติ และความหลากหลาย การท่องเที่ยวที่สามารถทำได้อีกรูปแบบหนึ่งก็คือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวทางเรือเนื่องจากมีคลองที่เชื่อมกันหลายเส้นทาง และสามารถพัฒนาให้มีโฮมสเตย์ได้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมชุมชนที่โดดเด่น ทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่น

ภาพประกอบ 19 การทำสวนเกษตรของเกษตรกร
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 20 สวนองุ่นสินค้าอันดับ 1 ของตำบลดำเนินสะดวก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

1.7 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

ผู้วิจัยพบว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี ชุมชนมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย จนถึงปัจจุบัน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนดำเนินสะดวกได้แก่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดั้งเดิม และประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดกันมา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา ประเพณีกินเจ เป็นต้น ถือได้ว่าชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นดินแดนแห่งเอกลักษณ์ ทั้งในด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกจะให้ความสำคัญกับเทศกาลกินเจมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

1.8 รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์สำคัญ (Events)

พบว่า Event ที่สำคัญของตำบลดำเนินสะดวกยังเป็นเทศกาล งานอรุณหวาน การจัดงานจะมีปีละ 1 ครั้ง ระยะเวลาในการจัดงานจะประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้ดูแลก็คือเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ลักษณะงานที่จัดจะเป็นการขายผลไม้ที่มาจากสวนของตำบลเป็นส่วนใหญ่ สถานที่จัดงานจะเป็นบริเวณวัดโชติการาม นักท่องเที่ยวสามารถถามข้อมูลและรายละเอียดได้ที่เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก

ภาพประกอบ 21 เทศกาลงานอรุณหวานประจำปี 2550
(ถ่ายเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2550)

1.9 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม

พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่พบในตำบลดำเนินสะดวก ได้แก่ การนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำและการซื้อของ กิจกรรมการนั่งช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมเที่ยวสวนผลไม้ กิจกรรมขี่จักรยาน แต่กิจกรรมที่เป็นที่ชื่นชอบสำหรับนักท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมการนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำเป็นส่วนใหญ่ เพราะนักท่องเที่ยวที่มาส่วนใหญ่จะต้องการดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ส่วนกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่คือการนวดแผนไทยและกิจกรรมทัวร์สุขภาพ ริเริ่มโดยทางผู้บริหารของโรงพยาบาลดำเนินสะดวก ภายใต้โครงการ “ทัวร์สุขภาพ” เพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไปได้มีกิจกรรมพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ พร้อมทั้งได้ตรวจสุขภาพ และร่วมกิจกรรมนันทนาการ

1.10 รายการทรัพยากรด้านบริการ

พบว่า ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีระบบสาธารณูปโภค การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทิศทาง และการบริการอื่น เช่น ธนาคาร ปั๊มน้ำมัน ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ พร้อมรองรับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ด้านอาหาร เครื่องดื่ม และการ Shopping ควรปรับปรุงในเรื่องของราคา ควรมีความยุติธรรมแก่ผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น

ด้านการขนส่ง มีบริการเดินรถ จากสถานีขนส่งสายใต้ไปจังหวัดราชบุรีทุกวัน ทั้งรถธรรมดา รถปรับอากาศชั้น 1 และรถปรับอากาศชั้น 2 วันละหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง การบริการทางรถไฟ มีบริการออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีรถไฟธนบุรี (บางกอกน้อย) ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง

ด้านที่พัก มีโรงแรมขนาดเล็ก ตั้งอยู่ หมู่ 8 ตำบลดำเนินสะดวก อยู่ห่างจากตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพียง 3 กิโลเมตร บ้านสวนชาน้ำโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ หมู่ 2 ตำบลดำเนินสะดวก มีบ้านพักจำนวน 3 หลัง พักได้หลังละ 4 คน และบ้านเรือนไทยโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ หมู่ 2 ตำบลดำเนินสะดวก มีห้องพักจำนวน 4 ห้อง พักได้ห้องละจำนวน 5-6 คน

ภาพประกอบ 22 บ้านพักของบ้านสวนชายน้ำโฮมสเตย์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 23 ลักษณะที่นอนของบ้านสวนชายน้ำโฮมสเตย์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 24 เรือนไทยโฮมสเตย์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 25 บ้านพักของเรือนไทยโฮมสเตย์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 26 ลักษณะที่นอนของเรือนไทยโฮมสเตย์
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

2. ผลการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

จากการลงพื้นที่ภาคสนามในช่วงวันที่ 16-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่วิจัย 5 แหล่ง คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี โรงทำน้ำตาลบั้งและสวนงูเด็กไทย และหมู่บ้านช้าง ผู้วิจัยวิเคราะห์ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แบบสังเกตความต้องการพื้นฐาน (15 Basic needs) จำนวน 15 ข้อ (ภาคผนวก ค) ซึ่งเป็นเครื่องมือของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

2.1 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

คุณภาพ มีศักยภาพสูง เนื่องจากผ่านเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 12 ข้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก โรงแรมและที่พัก ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ลานจอดรถ สถานที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และแหล่งเที่ยวมีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก แต่ยังขาดเกณฑ์พื้นฐานอีก 3 ข้อ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว และการแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด ตลอด 2 ฝั่งคลองมีร้านค้าขายของที่ระลึกมากมาย และมีอาหารนานาชาติ มีผลไม้หลากหลายขายเป็นจำนวนมาก เป็นที่ดึงดูดใจและสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

จุดแข็ง

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนที่ดั้งเดิม
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นจุดขายที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ และชาวไทยได้เป็นอย่างดี
3. มีความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น กิจกรรมขี่จักรยาน กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมชมวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

จุดอ่อน

1. ชุมชนยังไม่มีมาตรการควบคุมราคาสินค้า ทำให้สินค้ามีราคาแพงเกินไป
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ชำนาญในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลและสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ยังมุ่งเน้นโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีชื่อเสียง ทำให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ๆ ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากนัก

โอกาส

การท่องเที่ยวทางเรือสามารถเพิ่มเส้นทางได้มากขึ้น เนื่องจากยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีชนบทธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ น่าเรียนรู้และศึกษา ทำให้โอกาสการขยายเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำตามลำคลองต่างๆ ได้มากขึ้น เช่น การกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยการล่องเรือดูหิ่งห้อยตอนกลางคืน หรือล่องเรือชมสภาพบ้านเรือนไทยโบราณที่อยู่ริมแม่น้ำ การชมสวนเกษตรทางเรือ เป็นต้น

อุปสรรค

1. ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น โดยชาวบ้านบางกลุ่มยังคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบในระยะยาว ในเรื่องของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย
2. ผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงการจัดการที่ยั่งยืน ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม โดยยึดแต่ผลประโยชน์ของธุรกิจตนเอง
3. หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน และการส่งเสริมด้านการตลาดยังขาดข้อมูลด้านศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ลดน้อยลง ไม่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวรุ่นหลังๆ ได้อีก
4. ผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 27 จุดสังเกตว่ามาถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวกแล้ว
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 28 ร้านขายของที่ระลึก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 29 ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 30 ลานจอดรถตลาดน้ำดำเนินสะดวก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 31 สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ธนาคาร และปั๊มน้ำมัน
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

2.2 ตลาดน้ำคลองลัดพลี

คุณภาพ มีศักยภาพสูง เนื่องจากผ่านเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 14 ข้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว การแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว ลานจอดรถ สถานที่พักให้นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และแหล่งเที่ยวมีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก แต่ยังขาดเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 1 ข้อ คือ การบริการด้านโรงแรมและที่พัก

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด วิถีชีวิตของชุมชนยังเหมือนเดิม ไกล่ตลาดน้ำคลองลัดพลีมีวัดราษฎร์เจริญธรรมอยู่ใกล้ๆ ภายในโบสถ์มีหลวงพ่อโตเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ชุมชนให้ความสัการบูชา กราบไหว้

จุดแข็ง

1. มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ และมีขนบธรรมเนียมที่โดดเด่น การดำเนินชีวิตของชุมชนยังเหมือนเดิม
2. ประชาชนมีอัธยาศัยนาประทับใจต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
3. การค้าขายสินค้าและของที่ระลึกในราคาถูก

จุดอ่อน

1. ไม่มีรถประจำทางสาธารณะเข้าถึงทำให้การเดินทางไม่สะดวก
2. ขาดการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในหลายด้าน เช่น ร้านอาหาร ของที่ระลึก ยังมีน้อยทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจกลับมาเที่ยวซ้ำมีน้อย

โอกาส

1. ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำได้
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

อุปสรรค

1. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจัง
2. ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 32 จุดที่บ่งบอกว่ามาถึงตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 33 จุดทางเข้าตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 34 ลานจอดรถตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 35 จุดขายของที่ระลึกและศูนย์บริการข้อมูลของตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 36 แผงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวของตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 37 ห้องสุขาที่ให้บริการนักท่องเที่ยวย่านตลาดน้ำคลองลัดพลี
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

2.3 โรงน้ำตาลบังละ

คุณภาพ มีศักยภาพปานกลาง เนื่องจากมีเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 10 ข้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก โรงแรมและที่พัก ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว การแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว ลานจอดรถ สถานที่พักให้นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก แต่ยังขาดเกณฑ์ความต้องการพื้นฐานอีก 5 ข้อ ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่ม โรงแรมและที่พัก ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว และการแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด มีการทำน้ำตาลสดให้นักท่องเที่ยวได้ชิม มีการสาธิตขั้นตอนในการเก็บน้ำตาล และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองขึ้นไปเก็บน้ำตาลบนต้นมะพร้าวเป็นการสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวอย่างมาก

จุดแข็ง

1. สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
2. มีการบริการที่เป็นกันเอง อธิบายในการต้อนรับดีเยี่ยม
3. สามารถเข้ามาเที่ยวชมได้ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ

จุดอ่อน

1. ผู้ใช้บริการหรือผู้ให้บริการไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้
2. ไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ รองรับนักท่องเที่ยว

โอกาส

1. สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ
2. เพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

อุปสรรค

1. ความต้องการในการที่จะซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวยังมีน้อย ส่วนใหญ่ มักจะเข้ามาแวะชมเฉยๆ
2. ยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ

ภาพประกอบ 38 จุดที่บ่งบอกว่าถึงสวนน้ำตาลบึงละ
(ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 39 จุดทางเข้าสวนน้ำตาลบังและ
(ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 40 จุดทางเข้าสวนน้ำตาลบังและทางเรือ
(ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 41 จุดขายของที่ระลึก
(ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550)

2.4 สวนงูเด็กไทย

คุณภาพ มีศักยภาพสูง เนื่องจากผ่านเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 13 ข้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ลานจอดรถ สถานที่พักให้นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก แต่ยังขาดเกณฑ์ความต้องการพื้นฐานอีก 2 ข้อ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว การแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด มีพันธุ์งูต่างๆ ให้ได้ชม ที่มงานมีศักยภาพในการแสดงโชว์เป็นอย่างดี

จุดแข็ง

1. การเดินทางสะดวกมีรถประจำทางผ่านหลายสาย
2. มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค

จุดอ่อน

1. สถานที่ท่องเที่ยวขาดการดูแลและขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง
2. ภูมิทัศน์ภายในสถานที่แสดงโชว์ยังไม่น่าประทับใจ

โอกาส

1. ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
2. แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายและเป็นทางผ่าน และใช้เวลาในการแสดงโชว์ไม่นานมากนัก เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว

อุปสรรค

1. ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. ไม่มีหน่วยงานใดๆ เข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 42 จุดที่บ่งบอกว่าถึงสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 43 จุดทางเข้าสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 44 ลานจอดรถสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 45 ร้านอาหารและเครื่องปั้นในสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 46 ที่พักในสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

ภาพประกอบ 47 ห้องสุขาในสวนงูเด็กไทย
(ถ่ายเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2550)

2.5 หมู่บ้านช้าง

คุณภาพ มีศักยภาพปานกลาง เนื่องจากมีเกณฑ์ความต้องการพื้นฐาน 10 ข้อ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ป้ายชี้ทางในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ลานจอดรถ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่พักให้นักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์เป็นที่รู้จัก แต่ยังขาดเกณฑ์มาตรฐานอีก 5 ข้อ ได้แก่ ร้ายขายของที่ระลึก โรงแรมและที่พัก ป้ายสื่อความหมายในจุดแหล่งท่องเที่ยว การแสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด เป็นการสร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว สามารถเลือกท่องเที่ยวได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

จุดแข็ง

1. สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
2. เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแปลกไปจากการท่องเที่ยวอื่นๆ ในชุมชน

จุดอ่อน

1. ไม่มีรถประจำทางสาธารณะเข้าถึง เข้าได้แต่รถยนต์ส่วนตัวอย่างเดียว
2. เป็นธุรกิจส่วนตัวขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

โอกาส

1. ผู้ดูแล/ผู้จัดการมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
2. ในพื้นที่ที่ติดกับคลองสามารถเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้

อุปสรรค

1. นักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวทางเรือมากกว่า
2. สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จัก

ภาพประกอบ 48 จุดที่บ่งบอกว่าถึงหมู่บ้านช้าง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 49 ทางเข้าหมู่บ้านช้าง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 50 จุดให้บริการและให้ข้อมูลในหมู่บ้านช้าง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

ภาพประกอบ 51 ลานจอดรถในหมู่บ้านช้าง
(ถ่ายเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2550)

3.ผลการสำรวจศักยภาพของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์และแปลผล ความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Square)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านทรัพยากรในชุมชน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านการจัดการในชุมชน

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

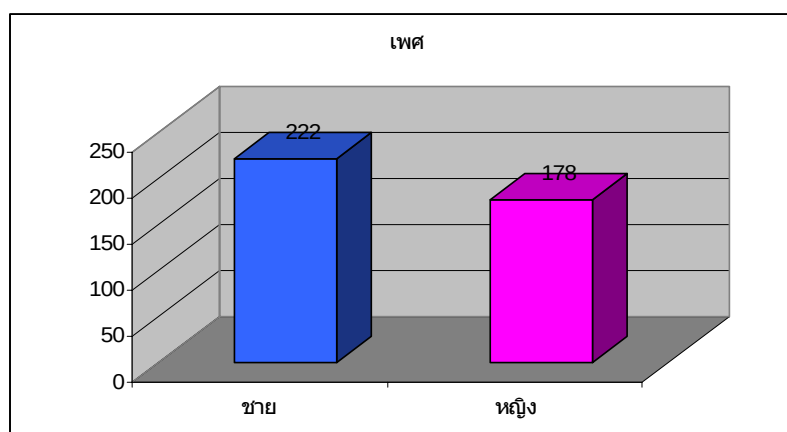
การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
ชาย	222	55.5
หญิง	178	44.5
รวม	400	100.00

ด้านเพศ ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และเป็นเพศหญิง จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

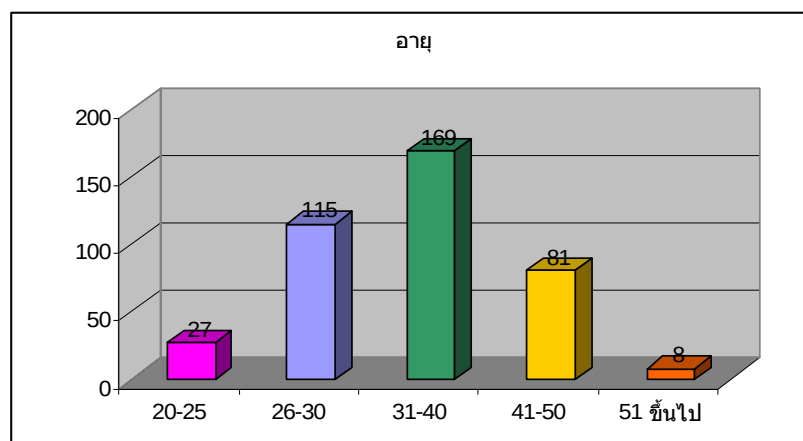

ตาราง 2 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
20-25 ปี	27	6.7
26-30 ปี	115	28.7
31-40 ปี	169	42.3
41-50 ปี	81	20.3
51 ปีขึ้นไป	8	2.0
รวม	400	100.00

ด้านอายุ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 อายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

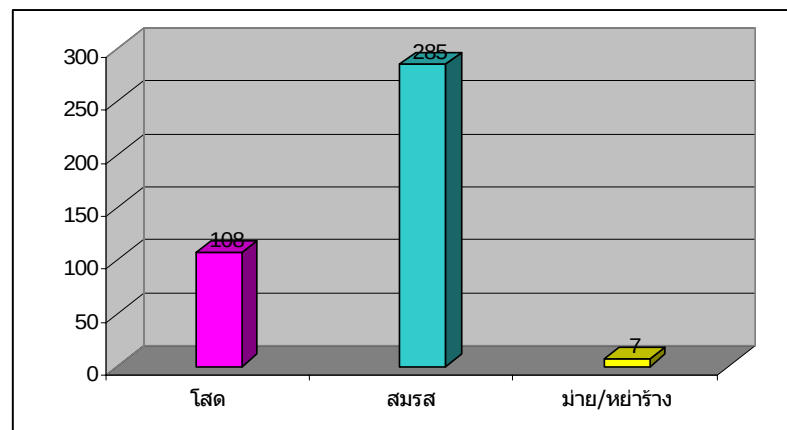

ตาราง 3 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
โสด	108	27.0
สมรส/อยู่ด้วยกัน	285	71.2
ม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	7	1.8
รวม	400	100.00

ด้านสถานภาพ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมาคือ สถานภาพโสด จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และหม้าย /หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

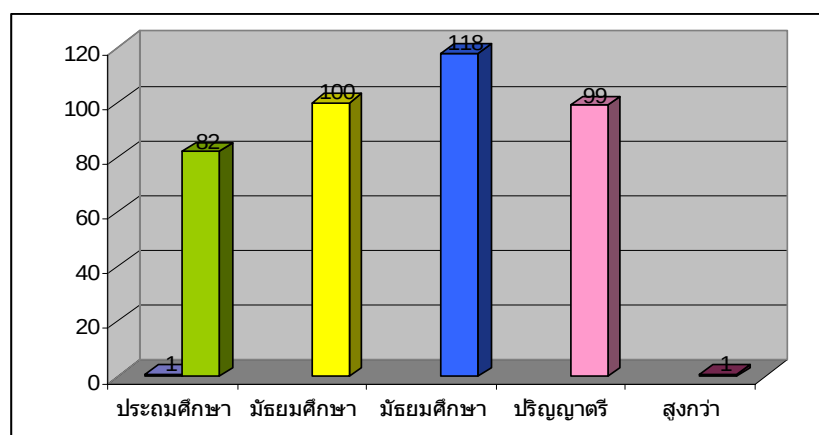

ตาราง 4 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวนประชากร	ร้อยละ
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	82	20.5
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	100	25.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	118	29.5
ปริญญาตรี	99	24.7
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
รวม	400	100.00

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับปริญญาตรี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา

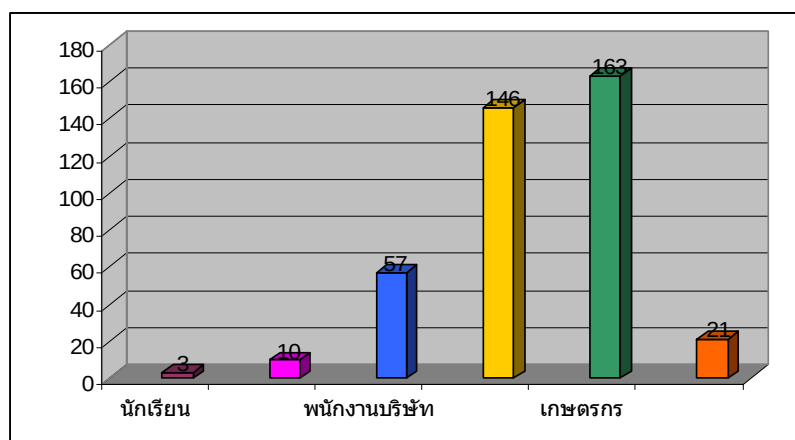

ตาราง 5 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	3	0.8
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	2.5
พนักงานบริษัทเอกชน	57	14.3
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	146	36.5
เกษตรกร/ทำสวน	163	40.7
อื่นๆ	21	5.2
รวม	400	100.00

ด้านอาชีพ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร/ทำสวน จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 อาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

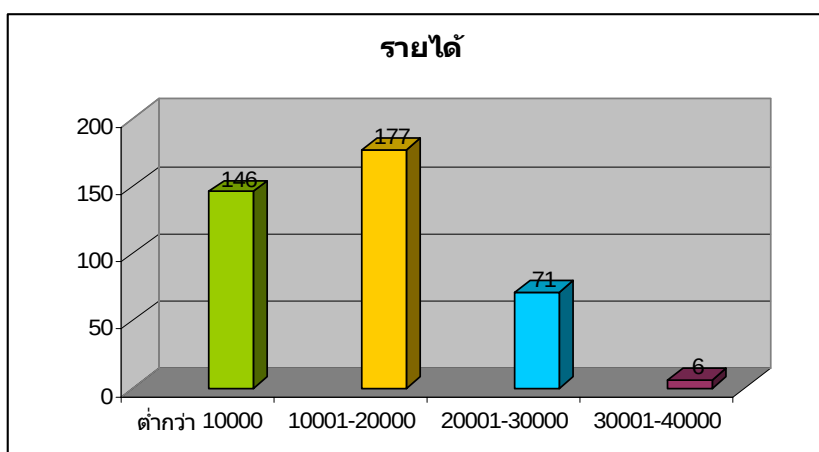

ตาราง 6 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวนประชากร	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	146	36.5
10,001-20,000 บาท	177	44.2
20,001-30,000 บาท	71	17.8
30,001-40,000 บาท	6	1.5
รวม	400	100.00

ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือ ระดับเงินเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 ระดับเงินเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 และระดับเงินเดือน 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 1.5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

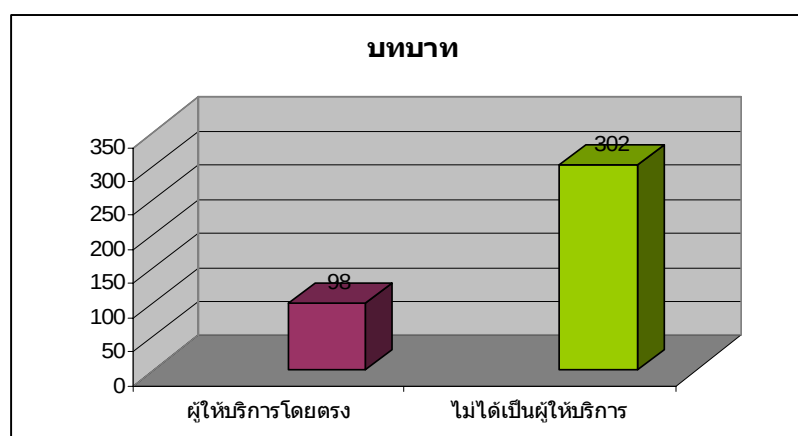

ตาราง 7 แสดงจำนวน (ความถี่) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

บทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว	จำนวนประชากร	ร้อยละ
เป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง	98	24.5
ไม่ได้เป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว	302	75.5
รวม	400	100.00

ด้านบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5 และเป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ตาราง 8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะประชากรศาสตร์ของประชากรที่ตอบแบบสอบถามของกลุ่มที่ยุบรวมเป็นกลุ่มใหม่

ลักษณะประชากรศาสตร์	จำนวนประชากร	ร้อยละ
1. อายุ		
20-25 ปี	27	6.7
26-30 ปี	115	28.7
31-40 ปี	169	42.3
41 ปีขึ้นไป	89	22.3
รวม	400	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	82	20.5
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	100	25.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	118	29.5
ปริญญาตรีขึ้นไป	100	25.0
รวม	400	100.00
3. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	146	36.5
10,001-20,000 บาท	177	44.3
20,001 บาทขึ้นไป	77	19.2
รวม	400	100.00

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านอายุ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และอายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5

ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาคือ ระดับเงินเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 และระดับเงินเดือน 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน

ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ทรัพยากรธรรมชาติ			
1. น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี	4.32	0.662	มากที่สุด
2. ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์	4.27	0.707	มากที่สุด
3. มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์	4.07	0.774	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยรวม	4.21	0.510	มากที่สุด
ด้านวัฒนธรรม			
4. มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.53	0.604	มากที่สุด
5. มีวัดหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน	3.44	0.733	มาก
6. มีวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง	4.56	0.586	มากที่สุด
ด้านวัฒนธรรมโดยรวม	3.96	0.302	มาก
ด้านสาธารณูปโภค			
7. ถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ	4.70	0.482	มากที่สุด
8. ที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮ้าส์	3.44	0.606	มาก
9. อาหาร/ห้องน้ำ/สุขา	4.62	0.559	มากที่สุด
10. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.09	0.782	ปานกลาง
ด้านสาธารณูปโภคโดยรวม	3.96	0.302	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านบุคลากร			
11. มีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดี	3.28	0.634	ปานกลาง
12. มีความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ	4.38	0.704	มากที่สุด
ด้านบุคลากรโดยรวม	3.82	0.508	มาก
ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนโดยรวม	3.99	0.239	มาก

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทรัพยากรวัฒนธรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านบุคลากร พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และด้านมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ด้านทรัพยากรวัฒนธรรม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และด้านวัตถุหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44

ด้านสาธารณูปโภค ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสาธารณูปโภคโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นด้านถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรืออยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ด้านอาหาร/ห้องน้ำ/สุขา อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ด้านที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮ้าส์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

ด้านบุคลากร ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีควมหวงแหนในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และมีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน

ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การวางแผน			
1. มีการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์	2.17	0.696	น้อย
2. ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	2.65	0.845	ปานกลาง
3. มีการกำหนดกฎระเบียบและกติกาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง	2.14	0.747	น้อย
4. ชุมชนสามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้	2.78	0.579	ปานกลาง
5. มีการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ	2.35	0.879	น้อย
ด้านการวางแผนโดยรวม	2.41	0.343	น้อย

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การมีส่วนร่วมของชุมชน			
6. ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	3.18	0.778	ปานกลาง
7. ลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	3.25	0.742	ปานกลาง
8. ลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ เช่น การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว	3.90	0.774	มาก
9. ลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	2.94	0.723	ปานกลาง
10. ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	2.79	0.731	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม	3.21	0.354	ปานกลาง
การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว			
11. การวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน	4.17	0.706	มาก
12. มีการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด	3.55	0.914	มาก
13. มีการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	4.21	0.633	มากที่สุด
14. มีการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบดังกล่าว	3.37	0.651	ปานกลาง
การการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม	3.82	0.362	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การฝึกอบรม			
15. ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	1.95	0.774	น้อย
16. ชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง	2.45	0.949	น้อย
17. ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	2.74	0.816	ปานกลาง
ด้านการฝึกอบรมโดยรวม	2.37	0.636	น้อย
การบริหารงานของผู้นำชุมชน			
18. ผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนากองท่องเที่ยวใน ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.88	0.986	ปานกลาง
19. ผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการ จัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้าน/สมาชิกอย่างทั่วถึง	3.02	1.081	ปานกลาง
20. ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอกได้ เช่น บริษัททัวร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ททท.	2.54	0.748	น้อย
ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนโดยรวม	2.80	0.765	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยรวม	2.92	0.270	ปานกลาง

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ด้านการฝึกอบรม และด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการวางแผน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 ด้านชุมชนสามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ด้านการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ด้านการกำหนดกฎระเบียบและกติกากับการดำเนินงานเพื่อจัดการ

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และด้านการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79

ด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ด้านการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดการภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ด้านการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และด้านการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

ด้านการฝึกอบรม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ด้านชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และด้านชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95

ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ด้านผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้านอย่างทั่วถึง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และด้านผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ปัจจัยด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านที่พัก			
1. ตั๋วบ้านที่ให้บริการเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและมีสภาพมั่นคงแข็งแรง	3.90	0.534	มาก
2. ภายในบ้านพักมีความพร้อมด้านเครื่องนอน ห้องน้ำที่สะอาด	3.47	0.840	มาก
3. เจ้าของที่พักมีการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านอย่างสม่ำเสมอ	3.77	0.725	มาก
ด้านที่พักโดยรวม	3.71	0.597	มาก
ด้านอาหารและโภชนาการ			
4. อาหารที่ปรุงมาให้บริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น	3.77	0.708	มาก
5. ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความปลอดภัย	3.77	0.648	มาก
6. อุปกรณ์ในครัวที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ	3.87	0.786	มาก
7. โรงเรือนที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ ไม่มีมีแมลงวัน	3.83	0.725	มาก
ด้านอาหารและโภชนาการโดยรวม	3.80	0.567	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ปัจจัยด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับศักยภาพ
ด้านความปลอดภัย			
8. มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว	2.66	0.653	ปานกลาง
9. มีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย	3.05	0.683	ปานกลาง
10. ภายในชุมชนมีผู้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล	3.32	0.528	ปานกลาง
ด้านความปลอดภัยโดยรวม	3.01	0.515	ปานกลาง
ด้านการจัดการ			
11. ภายในชุมชนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้	3.26	0.884	ปานกลาง
12. ผู้นำชุมชนมีความโปร่งใสในการบริหารเงินขององค์กร/ชุมชน	3.02	0.699	ปานกลาง
13. มีความทั่วถึงและความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดให้บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน	3.25	0.566	ปานกลาง
14. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน	3.13	0.556	ปานกลาง
15. ชุมชนมีการรวมกลุ่มในการจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรมหรือสหกรณ์	2.78	0.766	ปานกลาง
16. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการทำโฮมสเตย์	2.65	0.603	ปานกลาง
ด้านการจัดการโดยรวม	3.01	0.369	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว			
17. ชุมชนมุ่งเน้นจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3.96	0.828	มาก
18. ชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน	4.30	0.712	มากที่สุด
19. เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.04	0.775	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม	4.10	0.589	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ปัจจัยด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ศักยภาพ
ด้านสภาพแวดล้อม			
20. มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและ ภายในชุมชนให้เป็นระเบียบสวยงามอย่างสม่ำเสมอ	3.55	0.833	มาก
21. มีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมี ความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของชุมชน	3.59	0.594	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมโดยรวม	3.56	0.522	มาก
ด้านมูลค่าเพิ่ม			
22. ความพร้อมของร้านขายของที่ระลึกที่ให้บริการ นักท่องเที่ยว	3.54	0.852	มาก
23. ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นจำหน่าย ให้กับนักท่องเที่ยว	3.54	0.960	มาก
24. มีการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.26	0.751	มาก
ด้านมูลค่าเพิ่มโดยรวม	3.44	0.667	มาก
ด้านส่งเสริมการตลาด			
25. มีคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเป็นของตนเอง และเป็นข้อมูลจริงโดยคู่มือหรือเอกสารดังกล่าวมี รายละเอียดต่าง ๆ ครบถ้วน เช่น รายการกิจกรรม แหล่ง ท่องเที่ยว แผนที่เดินทาง เป็นต้น	2.52	0.890	น้อย
26. ความทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายใน ชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ	2.73	0.557	ปานกลาง
ด้านส่งเสริมการตลาดโดยรวม	2.62	0.630	ปานกลาง
ปัจจัยด้านศักยภาพของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยรวม	3.40	0.266	ปานกลาง

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านส่งเสริมการตลาด พบว่า ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ของชุมชนโดยรวม มีศักยภาพปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 กล่าวคือ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ยังไม่ผ่านกำหนดมาตรฐานบริการการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานบริการการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยไว้ว่า จะต้องมียกระดับค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) เฉลี่ยรวมของทุกค่าทั้ง 8 ด้าน จะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านที่พัก ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านที่พักโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านตัวบ้านที่ให้บริการเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและมีสภาพมั่นคงแข็งแรง ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านภายในบ้านพักที่มีความพร้อมด้านเครื่องนอน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และด้านเจ้าของที่พักมีการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านเป็นอย่างดีเสมอ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

ด้านอาหารและโภชนาการ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านอาหารและโภชนาการโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านอาหารที่ปรุงมาให้บริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านภาชนะที่ใช้ใส่อาหารสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสะอาดและมีความปลอดภัย ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านอุปกรณ์ในครัวที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และด้านโรงเรือนที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดถูกสุขลักษณะไม่มีแมลงวัน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

ด้านความปลอดภัย ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 ด้านเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และด้านภายในชุมชนมีผู้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32

ด้านการจัดการ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านภายในชุมชนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ด้านผู้นำชุมชนมีความโปร่งใสในการบริหารเงินขององค์กร/ชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ด้านความทั่วถึงและความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดให้บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ด้านชุมชนมีการรวมกลุ่มในการจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรมหรือสหกรณ์ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และด้านการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการทำโฮมสเตย์ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ด้านชุมชนมุ่งเน้นจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04

ด้านสภาพแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในชุมชนให้เป็นระเบียบสวยงามอย่างสม่ำเสมอ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และด้านการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59

ด้านมูลค่าเพิ่ม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านมูลค่าเพิ่มโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านความพร้อมของรายขายของที่ระลึกที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ด้านความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ที่ชาวตฤติบท้องถิ่นจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

ด้านส่งเสริมการตลาด ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านความทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และด้านคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการ

การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

1. ปัญหาด้านงบประมาณของการทำธุรกิจการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เช่น การจัดทำห้องพัก ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งพื้นที่ในการกันห้องให้เป็นสัดส่วนสำหรับเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว การทำห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน เป็นต้น
2. ข้อจำกัดด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คนในชุมชนไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยวได้
3. ในชุมชนยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดตั้งธุรกิจโฮมสเตย์เข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่างกัน
2. ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
3. ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

1.1 ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent t-test) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มสองกลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ 2-tailed Prob. (P) มีค่าน้อยกว่า .05 ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามเพศ

	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ชาย	3.41	2.68	-.139	398	.890
	หญิง	3.41	2.65			

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านเพศ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติ Independent samples t-test เมื่อพิจารณาค่าความน่าจะเป็น Probability (p) เท่ากับ .890 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกันได้หรือไม่ สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกันได้

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามอายุ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	128.039	163	.786	.951	.634
	ภายในกลุ่ม	195.001	236	.826		
	รวม	323.040	399			

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านอายุ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .951 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .634 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.3 ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกันได้หรือไม่ สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามสถานภาพ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	35.497	163	.218	.952	.631
	ภายในกลุ่ม	54.001	236	.229		
	รวม	89.498	399			

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านสถานภาพ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .952 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .631 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.4 ประชาชนที่มีการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามการศึกษา

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	202.713	163	1.244	1.121	.211
	ภายในกลุ่ม	261.865	236	1.110		
	รวม	464.577	399			

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านการศึกษา ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.121 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .211 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.5 ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามอาชีพ

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	163.288	163	1.002	1.372	.013**
	ภายในกลุ่ม	172.310	236	.730		
	รวม	335.598	399			

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านอาชีพ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.372 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .013 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

เพื่อให้ทราบว่าคุณค่าในรายคู่ใดที่มีความแตกต่างกันจึงทำการทดสอบต่อไปด้วยวิธี Least Significant Different (LSD) ดังแสดงในตารางดังนี้

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามอาชีพ โดยใช้วิธี Least Significant Different (LSD)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	รับ ราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ค้าขาย/ ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกร	อื่นๆ
		3.44	3.61	3.43	3.41	3.40	3.35
นักเรียน/นักศึกษา	3.44	-	-.17 (.330)	.01 (.951)	.04 (.817)	.04 (.793)	.09 (.599)
รับราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	3.61		-	.18* (.048)	.21* (.018)	.21* (.015)	.26* (.012)
พนักงานบริษัทเอกชน	3.43			-	.03 (.527)	.03 (.450)	.08 (.259)
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	3.41				-	.00 (.879)	.05 (.417)
เกษตรกร	3.40					-	.05 (.457)
อื่นๆ	3.35						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 เมื่อเปรียบเทียบระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .18

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .21

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพเกษตรกร โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .21

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพรับจ้าง โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .26

1.6 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	105.369	163	.646	1.214	.087
	ภายในกลุ่ม	125.709	236	.533		
	รวม	231.077	399			

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านรายได้ต่อเดือน ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.214 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .087 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.7 ประชาชนที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติ ได้ดังนี้

H_0 : ประชาชนที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน

H_1 : ประชาชนที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่า F แบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ก็ต่อเมื่อ ค่า F-Prob. น้อยกว่า .05 ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 แสดงระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	F-Prob.
ระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)	ระหว่างกลุ่ม	27.378	163	.168	.850	.866
	ภายในกลุ่ม	46.612	236	.198		
	รวม	73.990	399			

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .850 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .866 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชาชนที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานข้อที่ 2. ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

2.1 ปัจจัยด้านธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H_0 : ปัจจัยด้านธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

H_1 : ปัจจัยด้านธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่าทางสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองตัว ถ้ามีค่า Sig. ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) นั่นคือ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านธรรมชาติ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน	ศักยภาพของชุมชน ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)		
	r	Sig.	แปลผล
1. ทรัพยากรธรรมชาติ	-.020	.687	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี	-.061	.222	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์	-.026	.605	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์	.036	.473	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
2. ทรัพยากรวัฒนธรรม	.001	.982	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	.073	.142	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีวัตถุหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน	.050	.321	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง	.126*	.012	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ตาราง 20 (ต่อ)

ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน	ศักยภาพของชุมชน ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)		
	r	Sig.	แปลผล
3. สาธารณูปโภค	.001	.982	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ถนน / เส้นทางคมนาคม / ที่จอดรถ / ท่าเทียบเรือ	.051	.310	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ที่พัก / โรงแรม / เกสต์เฮาส์	-.112*	.025	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
- บริการอาหาร / ห้องน้ำ / สุขา	.071	.157	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	.007	.894	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
4. บุคลากร	-.007	.886	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจ ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี	-.068	.177	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรม ท้องถิ่น และมีส่วนในการส่งเสริมให้ นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ	.050	.314	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านธรรมชาติ กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) พบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านธรรมชาติ พบว่า ด้านธรรมชาติโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .687 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านธรรมชาติเป็นรายข้อ พบว่า

1.1 ทรัพยากรมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีค่า Sig. เท่ากับ .222 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ทรัพยากรมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.2 ข้อทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีค่า Sig. เท่ากับ .605 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีค่าเป็นเอกลักษณ์ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.3 มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ ดี มีค่า Sig. เท่ากับ .473 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ระบบนิเวศที่สมบูรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรม พบว่า ด้านวัฒนธรรมโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .982 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านวัฒนธรรมเป็นรายข้อ พบว่า

2.1 วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่า Sig. เท่ากับ .142 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 มีวัดหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน มีค่า Sig. เท่ากับ .321 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า วัดหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.3 มีวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง มีค่า Sig. เท่ากับ .012 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสาธารณูปโภค พบว่า ด้านสาธารณูปโภคโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .982 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.1 ถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ มีค่า Sig. เท่ากับ .310 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮาส์ มีค่า Sig. เท่ากับ .025 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮาส์ มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันในระดับต่ำ กล่าวคือ ถ้าในชุมชนไม่มีศักยภาพหรือความพร้อมในการบริการด้าน ที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮาส์มากขึ้น ก็จะมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) น้อยลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่มีสถานที่พักแรมมากขึ้นจะส่งผลให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีความซับซ้อนมากขึ้น

3.3 บริการอาหาร/ห้องน้ำ/สุขา มีค่า Sig. เท่ากับ .157 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า บริการอาหาร/ห้องน้ำ/สุขา ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีค่า Sig. เท่ากับ .894 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า ด้านบุคลากรโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .886 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านบุคลากรเป็นรายข้อ พบว่า

4.1 มีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีค่า Sig. เท่ากับ .177 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2 มีความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ .314 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานข้อที่ 3. ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

H_0 : ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชนแบบรายด้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

H_1 : ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชนแบบรายด้าน มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยค่าทางสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองตัว ถ้ามีค่า Sig. ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) นั่นคือ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตาราง 21

ตาราง 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน	ศักยภาพของชุมชน ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)		
	r	Sig.	แปลผล
1. การวางแผน	.023	.644	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์	.006	.908	
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	.015	.763	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการกำหนดกฎระเบียบและกติกาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง	.033	.516	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- สามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้	.020	.688	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ	-.015	.770	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน	.028	.577	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	.118*	.018	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
- ลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	.055	.272	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ เช่น การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว	-.046	.359	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	.002	.968	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวใน ชุมชน	-.068	.178	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 21 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน	ศักยภาพของชุมชน ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)		
	r	Sig.	แปลผล
3. การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว	.090	.073	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- การวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน	.004	.942	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และ กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด	.065	.198	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	.066	.191	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- มีการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบดังกล่าว	.042	.405	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
4. การฝึกอบรม	.039	.434	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	.016	.744	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง	-.036	.471	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	.118*	.018	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
5. การบริหารงานของผู้นำชุมชน	.095	.059	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	.196*	.000	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
- ผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้าน/สมาชิกอย่างทั่วถึง	.087	.081	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ เช่น บริษัททัวร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ททท. เป็นต้น	-.094	.061	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรม ชนบท (Home stay) โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) พบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการวางแผน พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผนโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .644 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการวางแผน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการวางแผนเป็นรายข้อ พบว่า

1.1 มีการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์ มีค่า Sig. เท่ากับ .908 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.2 มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีค่า Sig. เท่ากับ .763 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.3 มีการกำหนดกฎระเบียบและกติกาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง มีค่า Sig. เท่ากับ .516 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การกำหนดกฎระเบียบและกติกาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.4 สามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้ มีค่า Sig. เท่ากับ .688 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า สามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.5 มีการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้ แก่ นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ มีค่า Sig. เท่ากับ .770 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กล่าวคือ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .577 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรายข้อ พบว่า

2.1 ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่า Sig. เท่ากับ .018 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ถ้าลูกบ้าน/สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน จะส่งผลให้ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ลดลงเช่นกัน

2.2 ลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน มีค่า Sig. เท่ากับ .272 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.3 ลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ เช่น การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว มีค่า Sig. เท่ากับ .359 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.4 ลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีค่า Sig. เท่ากับ .968 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.5 ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่า Sig. เท่ากับ .178 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีค่า Sig. เท่ากับ .073 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการวางแผนและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเป็นรายข้อพบว่า

3.1 การวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน มีค่า Sig. เท่ากับ .942 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 มีการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และ กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด มีค่า Sig. เท่ากับ .198 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และ กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3 มีการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีค่า Sig. เท่ากับ .191 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4 มีการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบดังกล่าว มีค่า Sig. เท่ากับ .405 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบดังกล่าว ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการฝึกอบรม พบว่า ปัจจัยด้านการฝึกอบรมโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .434 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการฝึกอบรมเป็นรายข้อ พบว่า

4.1 ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์ อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง มีค่า Sig. เท่ากับ .744 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2 ชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง มีค่า Sig. เท่ากับ .471 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.3 ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน มีค่า Sig. เท่ากับ .018 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

(Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ถ้าในชุมชนไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ก็จะมีมีผลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ลดลงไปด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .059 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนเป็นรายข้อ พบว่า

5.1 ผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนากการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนากการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ผู้นำชุมชนไม่สามารถจัดการและพัฒนากการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะมีมีผลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ลดลงไปด้วย

5.2 ผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้าน/สมาชิกอย่างทั่วถึง มีค่า Sig. เท่ากับ .081 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้าน/สมาชิกอย่างทั่วถึง ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5.3 ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ เช่น บริษัททัวร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ททท. มีค่า Sig. เท่ากับ .061 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ เช่น บริษัททัวร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ททท. ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เมื่อนำมาประมวลผลสามารถนำไปทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปเป็นข้อพิจารณาในการดำเนินงานใดๆ เพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีจุดแข็งด้านความพร้อมของที่พัก อาหาร กิจกรรมการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมในชุมชน การให้บริการในภาพรวมเป็นที่พอใจกับนักท่องเที่ยว แต่ยังมีด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดที่ชุมชนยังขาดมาตรฐาน ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความปลอดภัย

เพื่อสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยให้ตรงตามมาตรฐานบริการโฮมสเตย์ไทย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการจัดการ ดังนี้

1.1 เจ้าบ้านต้องหมั่นดูแลตัวบ้านอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น ประตู หน้าต่าง ตู้ ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงและใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา หากพบว่าชำรุดต้องรีบดำเนินการแก้ไขและซ่อมแซมทันที

1.2 มีการตกแต่งให้นักท่องเที่ยวให้ระวังทรัพย์สินของมีค่าต่างๆ เช่น กระเป๋าเงิน สร้อย แหวน เครื่องประดับต่างๆ และควรมีการบอกกล่าวเตือนให้นักท่องเที่ยวพกยาติดตัวไว้ล่วงหน้า

1.3 ควรมีการจัดเวรยามคอยเฝ้าดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติเวรยามเมื่อมีเหตุร้าย

2. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

เพื่อให้ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 จัดการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนในรูปของกลุ่ม เช่น ชมรม สหกรณ์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน เพื่อเป็นแนวร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และคอยประสานงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

2.2 จัดการศึกษาดูงานในชุมชนอื่นๆ และฝึกอบรมให้แก่คณะกรรมการชุมชนให้มีความรู้และทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะด้านการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ให้ได้ตรงตามมาตรฐานบริการโฮมสเตย์ไทย ของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากำหนดไว้

3. ด้านการตลาด

เพื่อเป็นการดึงดูดและให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทาง ดังนี้

3.1 ด้านสินค้า ชุมชนควรพัฒนาด้านการบรรจุหีบห่อให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น สร้าง Branding สินค้าเป็นของตนเอง และควรใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น หรือเป็นวัสดุที่ชุมชนจัดทำขึ้นเอง เป็นต้น

3.2 ด้านบริการ ชุมชนควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม และค่าบริการต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น ค่าจอดรถ ค่าบริการสุขา ควรกำหนดราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

3.3 ด้านการประชาสัมพันธ์ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่มีคู่มือการท่องเที่ยว ควรจัดทำคู่มือเผยแพร่โปรแกรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การทำเครื่องหมายต่างๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ จัดทำโบรชัวร์ แผ่นพับ และ Home page ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และผ่านประชาสัมพันธ์ไปยังการท่องเที่ยวจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

3.4 ด้านการวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ซึ่งถือว่าเป็นจุดขายที่สำคัญชุมชนต้องหวงแหนและรักษาให้ยั่งยืนที่สุด และจะต้องพยายามสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชนแบบดั้งเดิม มีการตกแต่งให้นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวอย่างมีจริยธรรมโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางให้กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้วางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในเขตชุมชนดังกล่าว และในพื้นที่อื่นๆ ได้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวย่านคลองดำเนินสะดวก
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค (SWOT) และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
4. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

2. ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จะเป็นข้อมูลให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้วางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในเขตชุมชนดังกล่าว
2. ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในพื้นที่อื่นๆ

3. ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอ
ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นในชุมชน ดำเนินการระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม 2549
และใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามระหว่างวันที่ 1-28 กุมภาพันธ์
2550

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่านคลองดำเนินสะดวก จำนวน 400
ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบสัดส่วนของประชากรที่แน่นอน
(บุญชม ศรีสะอาด. 2538: 185-186) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดสูงสุดที่ยอม
ให้เกิด 5% หรือ 0.05 จากสูตรผู้วิจัยจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการ
สูญเสียของแบบสอบถาม เนื่องจากอาจจะมีคุณสมบัติของแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
จึงทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มอีก 4% เท่ากับ 15 ตัวอย่าง ดังนั้นตัวอย่างสำหรับการวิจัยใน
ครั้งนี้จะเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

4. สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
ที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว
แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่างกัน

2. ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้าน
สาธารณูปโภค และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก
ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

3. ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การ
ป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชนมี
ความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ
สัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การสำรวจพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2550 พร้อมกับการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

การสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบสำรวจศักยภาพของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 15 ข้อ (ดูในภาคผนวก ค)

การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)

ผู้วิจัยทำการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบตรวจสอบศักยภาพของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจะดำเนินการสำรวจระหว่างวันที่ 16-28 กุมภาพันธ์ 2550 พร้อมกับการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความสมบูรณ์ของเนื้อหา ดังนั้นจึงมีเครื่องมือในการวิจัย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางในการสังเกตการณ์เกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นการสังเกตการณ์ที่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี การบริหารจัดการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และนำแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) มาประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอ้างอิงมาตรฐานโอมสเดย์ไทยของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก มีจำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลโดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวและเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended response question) มีคำถามทั้งหมด 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากร โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพ (Rating scale) มีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการ โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert Scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) หรือความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยเป็นคำถามมาตรจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด มีคำถามทั้งหมด 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้มาตรฐานแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล
2. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ขออนุญาตไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. เดินทางเก็บข้อมูลทุกภูมิภาคแบบเจาะจงและแบบบังเอิญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
5. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับ
6. นำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้เก็บข้อมูลจากภาคสนามแล้วผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามความต้องการแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล โดยแบ่งข้อมูลออกตามตัวแปรและสร้างคู่มือในการลงรหัส (Code) เพื่ออ่านข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นค่าตัวแปรที่กำหนดชื่อตัวแปรต่าง ๆ
3. ตรวจสอบความถูกต้องของการลงรหัส
4. นำแบบสอบถามมาดำเนินการถ่ายรหัส บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
5. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
6. แก้ไขข้อมูลตามที่มีความผิดพลาดต่าง ๆ
7. ทำการ Run ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการ Print out มาตรวจสอบความถูกต้องและทำการแปลผลในแต่ละตาราง

7. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
- 1.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 – ตอนที่ 5
- 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 – ตอนที่ 5

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent t-test) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่ม 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพ และอาชีพ

2.2 สถิติวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน

2.3 สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระกัน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-3

8. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะรายงานผลตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ใน การนำเสนอผลงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจพื้นที่วิจัยและผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)
2. ผลการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
3. ผลการสำรวจศักยภาพของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
4. ผลการทดสอบสมมติฐาน
5. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ผลการสำรวจพื้นที่วิจัยและผลการสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)

ผู้วิจัยได้สำรวจแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก และได้รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 จากการสำรวจผู้วิจัยได้แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 แหล่ง คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี โรงน้ำตาลบึงและ สวนงูเด็กไทย และหมู่บ้านช้าง ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินทรัพยากรของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดกระทำเพื่อตรวจสอบทรัพยากรการ และข้อมูลจากการสอบถามประชาชนท้องถิ่น โดยนำมา รวบรวมกับแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource audit) ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก

ลักษณะทั่วไป มีเรือขายสินค้าเป็นจำนวนมาก สินค้าที่นำมาขายส่วนมากจะเป็นผลไม้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ มีท่าเรือหลายท่าเรือไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว และมีลานจอดรถอย่างกว้างขวาง

ที่ตั้ง หมู่ที่ 9 ต.ดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง การเดินทางไปตลาดน้ำดำเนินสะดวก สามารถมาได้ทั้งทางรถยนต์และรถประจำทาง

สิ่งที่น่าสนใจ ตามรอยเสด็จประพาสต้นรัชกาลที่ 5

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีร้านค้า ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก

1.2 ตลาดน้ำคลองลัดพลี

หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก

ลักษณะทั่วไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่จะเข้ามาไหว้พระที่วัดราษฎร์เจริญธรรม มีลานที่จอดรถอย่างกว้างขวางให้บริการ

ที่ตั้ง หมู่ที่ 6 ต.ดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง โดยรถยนต์ส่วนตัว และรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

สิ่งที่น่าสนใจ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม มีบ้านในลักษณะต่างๆ ให้ได้ชม

รวมถึงการชม

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยวร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และบริการลานจอดรถฟรี

ชื่อผู้ที่ติดต่อ/สถานที่โทรศัพท์ ที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก

โทร. 032-224-1204

1.3 โรงน้ำตาลบึงละ

ผู้รับผิดชอบ นายพิชัย (ละ) มั่งมี

ลักษณะทั่วไป เป็นบ้านทรงไทยดิตรมน้ำ พื้นที่บ้านเป็นสวนมะพร้าว มีน้ำตาลดขายน้ำตาลบึงจำหน่าย

ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 48 หมู่ 10 ต.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง สามารถเข้าได้ทั้งทางรถยนต์ และทางเรือ ไม่มีรถประจำทางผ่าน

สิ่งที่น่าสนใจ มีบริการปั่นต้นมะพร้าวเก็บน้ำตาลให้ได้ชม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว มีบริการเครื่องดื่ม ห้องสุขา และลานจอดรถ

ชื่อผู้ที่ติดต่อ/สถานที่โทรศัพท์ คุณพิชัย (ละ) มั่งมี และคุณเตือนใจ มั่งมี โทร.

032-345162 , 089-9195099 และ 081-9953315

1.4 สวนงูเด็กไทย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ บ้านสุขโขง คันทรี่ รีสอร์ท

ลักษณะทั่วไป เป็นรีสอร์ทให้บริการห้องพัก และมีการแสดงงู

ที่ตั้ง 103 หมู่ 5 ต.ท่าคันโท อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

การเข้าถึง เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางได้ทุกสาย

สิ่งที่น่าสนใจ การแสดงงู

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องพัก ร้านอาหาร

ชื่อผู้ที่จะติดต่อ/สถานที่โทรศัพท์ 032-254301 , 032-254982 , 032-345798

1.5 หมู่บ้านช้าง

ผู้รับผิดชอบ นายสุรัชย์ เอี้ยวสุวรรณ

ลักษณะทั่วไป เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้การแสดงช้างและการแสดงของลิง และให้บริการนั่งช้างเที่ยวชมธรรมชาติ

ที่ตั้ง หลัก 5 อำเภอดำเนินสะดวก

การเข้าถึง เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวได้เพียงอย่างเดียว ไม่มีรถประจำทางผ่าน

สิ่งที่น่าสนใจ การแสดงของช้างและลิง

ผู้ใช้ประโยชน์ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

การบริการและข้อมูลนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ ห้องสุขา ศูนย์ให้บริการข้อมูลร้านขายของที่ระลึก และมีจุดที่ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพัก

ชื่อผู้ที่จะติดต่อ/สถานที่โทรศัพท์ นายสุรัชย์ เอี้ยวสุวรรณ โทร 089-836-5425

1.6 รายการทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวตำบลดำเนินสะดวกมีคลองแยกหลายเส้นทาง เช่น คลองดำเนินสะดวก คลองลัดราชบุรี คลองทางหลวง คลองโรงหมู และคลองมอญ เป็นต้น คลองต่างๆ ที่มีการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นนั้น เป็นคลองที่สามารถใช้ประโยชน์ในการคมนาคมและการเกษตรได้ทั้งปี การทำสวนผลไม้ของตำบลดำเนินสะดวกมีชื่อเสียงในด้านรสชาติ และความหลากหลาย ผลไม้ที่มีชื่อเสียงได้แก่ องุ่น มะพร้าว มะม่วง เป็นต้น การท่องเที่ยวที่สามารถทำได้อีกรูปแบบหนึ่งก็คือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวทางเรือเนื่องจากมีคลองที่เชื่อมกันหลายเส้นทาง และสามารถพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีธรรมชาติได้ (Home stay) เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมชุมชนที่โดดเด่น

1.7 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

ชุมชนมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย จนถึงปัจจุบัน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนดำเนินสะดวกได้แก่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม และประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดกันมา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา ประเพณีกินเจ เป็นต้น

1.8 รายการทรัพยากรมหากรรมปรากฏการณ์สำคัญ (Events)

Event ที่สำคัญของตำบลดำเนินสะดวก คือ งานอรุณหวาน มีการจัดงานปีละ 1 ครั้ง ระยะเวลาในการจัดงานจะประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้ดูแลก็คือเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ลักษณะงานที่จัดจะเป็นการขายผลไม้ที่มาจากสวนของตำบลเป็นส่วนใหญ่

1.9 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่พบในตำบลดำเนินสะดวก ได้แก่ การนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำและการซื้อของ กิจกรรมการนั่งช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมเที่ยวสวนผลไม้ กิจกรรมขี่จักรยาน กิจกรรมนวดแผนไทย และกิจกรรมทัวร์สุขภาพ แต่กิจกรรมที่ชื่นชอบที่สุดคือการนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำ

1.10 รายการทรัพยากรด้านบริการ

พบว่า ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีระบบสาธารณูปโภค การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทิศทาง และการบริการอื่น ๆ พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ด้านอาหาร เครื่องดื่ม และการ Shopping ควรปรับปรุงด้านราคา

ด้านการขนส่ง มีบริการเดินรถ จากสถานีขนส่งสายใต้ไปจังหวัดราชบุรีทุกวัน ทั้งรถธรรมดา รถปรับอากาศชั้น 1 และรถปรับอากาศชั้น 2 ส่วนด้านการบริการทางรถไฟ มีบริการออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีรถไฟธนบุรี (บางกอกน้อย) ทุกวัน

ด้านที่พัก ย่านคลองดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก มีโรงแรมขนาดเล็ก ตั้งอยู่ หมู่ 8 บ้านสวนชาน้ำโฮมสเตย์ และบ้านเรือนไทยโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ หมู่ 2

2. ผลการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

คุณภาพ มีศักยภาพสูง

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ตลอด 2 ฝั่งคลองมีร้านค้าขายของที่ระลึกมากมาย และมีอาหารนานาชาติ สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งธรรมชาติและประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนที่ตั้งเดิม	1. ยังไม่มีมาตรการควบคุมราคาสินค้า
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง	2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชำนาญในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ
3. มีความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3. การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง

โอกาส	อุปสรรค
ขยายเส้นทางทางการท่องเที่ยวทางน้ำตามลำคลองต่างๆ เนื่องจากยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีชนบทธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ น่าเรียนรู้และศึกษาอย่างยิ่ง	1. ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น 2. ผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนไม่คำนึงถึงการจัดการที่ยั่งยืน ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม 3. หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนยังขาดข้อมูลด้านศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ตลาดน้ำคลองลัดพลี

คุณภาพ มีศักยภาพสูง

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด วิถีชีวิตของชุมชนยังเหมือนเดิม ใกล้ตลาดน้ำคลองลัดพลีมีวัดราษฎร์เจริญธรรมอยู่ใกล้ๆ ภายในโบสถ์มีหลวงพ่อโตเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ชุมชนให้ความสักระบุชากราบไหว้

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ การดำเนินชีวิตของชุมชนยังเหมือนเดิม 2. อุตสาหกรรมของประชาชนน่าประทับใจต่อการรองรับนักท่องเที่ยว 3. ขายสินค้าในราคาถูก	1. ไม่มีรถประจำทางสาธารณะเข้าถึงทำให้การเดินทางไม่สะดวก 2. ขาดการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน
โอกาส	อุปสรรค
1. มีวิถีชีวิตและชนบทธรรมชาติที่โดดเด่น ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้ 2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว	1. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจัง 2. ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

2.3 โรงน้ำตาลบังละ

คุณภาพ มีศักยภาพปานกลาง

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด มีการทำน้ำตาลสดให้นักท่องเที่ยวได้ชิม มีการสาธิตขั้นตอนในการเก็บน้ำตาล และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองขึ้นไปเก็บน้ำตาลบนต้นมะพร้าวเป็นการสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวอย่างมาก

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี 2. มีการบริการที่เป็นกันเอง อธิบายในการต้อนรับดีเยี่ยม 3. สามารถเข้ามาเที่ยวชมได้ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ	1. ผู้ใช้บริการหรือผู้ให้บริการไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ 2. ไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ รองรับนักท่องเที่ยว
โอกาส	อุปสรรค
1. สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ 2. เพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว	1. ความต้องการในการที่จะซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวยังมีน้อย 2. ยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ

2.4 สวนงูเด็กไทย

คุณภาพ มีศักยภาพสูง

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด มีพิพิธภัณฑ์งูให้ชม มีการแสดงที่ตื่นเต้น ที่มงานมีศักยภาพในการแสดงโชว์เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. การเดินทางสะดวกมีรถประจำทางผ่านหลายสาย 2. มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค	1. สถานที่ท่องเที่ยวขาดการดูแลและขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง 2. ภูมิทัศน์ภายในสถานที่แสดงโชว์ยังไม่น่าประทับใจ
โอกาส	อุปสรรค
1. ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น 2. แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายและเป็นทางผ่าน	1. ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. ไม่มีหน่วยงานใดๆ เข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.5 หมู่บ้านช้าง

คุณภาพ มีศักยภาพปานกลาง

ความโดดเด่นและจุดดึงดูด เป็นการสร้างทางเลือกด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว สามารถเลือกท่องเที่ยวได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

ผลการวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี 2. เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแปลกไปจากการท่องเที่ยวอื่นๆ ในชุมชน	1. ไม่มีรถประจำทางสาธารณะเข้าถึง 2. เป็นธุรกิจส่วนตัวขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ
โอกาส	อุปสรรค
1. ผู้ดูแล/ผู้จัดการมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง 2. ในพื้นที่จะติดกับคลองสามารถเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ได้	1. นักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวทางเรือมากกว่า 2. สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จัก

3. ผลการสำรวจศักยภาพของชุมชนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

เพศ

ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และเป็นเพศหญิงจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5

อายุ

ประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และอายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

สถานภาพ

ประชากรส่วนใหญ่สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมาคือ สถานภาพโสด จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และหม้าย /หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ระดับการศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 อาชีพๆ เช่น รับจ้าง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

รายได้ต่อเดือน

ประชากรส่วนใหญ่มีระดับเงินเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาคือ ระดับเงินเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 และระดับเงินเดือน 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2

บทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ประชากรส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5 และเป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านทรัพยากรในชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 รองลงมาคือด้านมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ด้านทรัพยากรวัฒนธรรม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 รองลงมาคือด้านวัตถุหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44

ด้านสาธารณูปโภค ประชากรมีความคิดเห็นด้านถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรืออยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ด้านอาหาร/ห้องน้ำ/สุขา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 รองลงมาคือด้านที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮาส์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

ด้านบุคลากร ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีควมหวงแหนในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 รองลงมาคือมีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านการจัดการในชุมชน

ด้านการวางแผน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 ด้านชุมชนสามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ด้านการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ด้านการกำหนดกฎระเบียบและกติกากับการดำเนินงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 และด้านการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านลูกบ้าน/สมาชิก ร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79

ด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ด้านการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดการภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ด้านการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และด้านการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

ด้านการฝึกอบรม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ด้านชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และด้านชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95

ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ด้านผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้านอย่างทั่วถึง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และด้านผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ด้านที่พัก ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านตัวบ้านที่ให้บริการเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและมีสภาพมั่นคงแข็งแรง ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านภายในบ้านพักที่มีความพร้อมด้านเครื่องนอน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และด้านเจ้าของที่พักมีการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านเป็นอย่างดีเสมอ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

ด้านอาหารและโภชนาการ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านอาหารที่ปรุงมาให้บริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านภาชนะที่ใส่อาหารสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสะอาดและมีความปลอดภัย ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านอุปกรณ์ในครัวที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และด้านโรงเรือนที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดถูกสุขลักษณะไม่มีแมลงวัน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

ด้านความปลอดภัย ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 ด้านเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และด้านภายในชุมชนมีผู้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32

ด้านการจัดการ ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านด้านภายในชุมชนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ด้านผู้นำชุมชนมีความโปร่งใสในการบริหารเงินขององค์กร/ชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ด้านความทั่วถึงและความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดให้บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ด้านชุมชนมีการรวมกลุ่มในการจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรมหรือสหกรณ์ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และด้านการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการทำโฮมสเตย์ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านด้านชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ด้านชุมชนมุ่งเน้นจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04

ด้านสภาพแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในชุมชนให้เป็นระเบียบสวยงามอย่างสม่ำเสมอ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และด้านการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59

ด้านมูลค่าเพิ่ม ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านด้านความพร้อมของรายขายของที่ระลึกที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ด้านความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ที่ใช่วัตถุดิบท้องถิ่นจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

ด้านส่งเสริมการตลาด ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และด้านคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยว ประชากรมีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพ น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

1. ปัญหาด้านงบประมาณของการทำธุรกิจการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เช่น การจัดทำห้องพัก ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งพื้นที่ในการกันห้องให้เป็นสัดส่วนสำหรับเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว การทำห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน เป็นต้น
2. ข้อจำกัดด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คนในชุมชนไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยวได้
3. ในชุมชนยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดตั้งธุรกิจโฮมสเตย์เข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน

1.1 เพศ

ประชากรที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านเพศ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติ Independent samples t-test เมื่อพิจารณาค่าความน่าจะเป็น Probability (p) เท่ากับ .890 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า เพศที่ต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.2 อายุ

ประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านอายุ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .951 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .634 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีอายุที่ต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.3 สถานภาพ

ประชากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านสถานภาพ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .952 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .631 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพที่ต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.4 การศึกษา

ประชากรที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านการศึกษา ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.121 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .211 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5 อาชีพ

ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านอาชีพ ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.372 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .013 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อเปรียบเทียบระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

อาชีพรับราชการ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .18

อาชีพรับราชการ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .21

อาชีพรับราชการ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพเกษตร โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .21

อาชีพรับราชการ มีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สูงกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพรับจ้าง โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ .26

1.6 รายได้ต่อเดือน

ประชากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านรายได้ต่อเดือน ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ 1.214 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .087 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.7 บทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ประชากรที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวแตกต่างกันมีระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว ของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (Analysis of variance) พบว่าได้ค่า F เท่ากับ .850 และมีค่า Probability (p) เท่ากับ .866 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ประชากรที่มีบทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว ที่แตกต่างกันมีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณูปโภค และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

2.1 ปัจจัยด้านธรรมชาติ

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านธรรมชาติกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .687 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .982 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.3 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสาธารณูปโภคกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .982 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.4 ปัจจัยด้านบุคลากร

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากรกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .886 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านธรรมชาติ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรม และการบริหารงานของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

3.1 ปัจจัยด้านการวางแผน

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการวางแผนกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .644 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการวางแผน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .577 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3 ปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .073 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการวางแผน และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4 ปัจจัยด้านการฝึกอบรม

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการฝึกอบรมกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .434 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการฝึกอบรม ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.5 ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน

จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีค่า Sig. เท่ากับ .059 ซึ่งมากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เมื่อนำมาประมวลผลสามารถนำไปทำเป็นแผนพัฒนาเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปเป็นข้อพิจารณาในการดำเนินงานใดๆ เพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีจุดแข็งด้านความพร้อมของที่พัก อาหาร กิจกรรมการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมในชุมชน การให้บริการในภาพรวมเป็นที่พอใจกับนักท่องเที่ยว แต่ยังมีด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดที่ชุมชนยังขาดมาตรฐาน ผู้วิจัยขอเสนอแนะทางการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านความปลอดภัย

เพื่อสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยให้ตรงตามมาตรฐานบริการโฮมสเตย์ไทย ผู้วิจัยขอเสนอแนะทางในการจัดการ ดังนี้

1.1 เจ้าบ้านต้องหมั่นดูแลตัวบ้านอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น ประตู หน้าต่าง ตู้ ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงและใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา หากพบว่าชำรุดต้องรีบดำเนินการแก้ไขและซ่อมแซมทันที

1.2 มีการตกแต่งให้นักท่องเที่ยวให้ระวังทรัพย์สินของมีค่าต่างๆ เช่น กระเป๋าเงิน สร้อย แหวน เครื่องประดับต่างๆ และควรมีการบอกกล่าวตกแต่งให้นักท่องเที่ยวพกพาติดตัวไว้ล่วงหน้า

1.3 ควรมีการจัดเวรยามคอยเฝ้าดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติเวรยามเมื่อมีเหตุร้าย

2. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

เพื่อให้ชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกมีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ผู้วิจัยขอเสนอแนะทางในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 จัดการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนในรูปของกลุ่ม เช่น ชมรม สหกรณ์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน เพื่อเป็นแนวร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และคอยประสานงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

2.2 จัดการศึกษาดูงานในชุมชนอื่นๆ และฝึกอบรมให้แก่คณะกรรมการชุมชนให้มีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะด้านการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ให้ได้ตรงตามมาตรฐานบริการโฮมสเตย์ไทย ของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่กำหนดไว้

3. ด้านการตลาด

เพื่อเป็นการดึงดูดและให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทาง ดังนี้

3.1 ด้านสินค้า ชุมชนควรพัฒนาด้านการบรรจุหีบห่อให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น สร้าง Branding สินค้าเป็นของตนเอง และควรใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น หรือเป็นวัสดุที่ชุมชนจัดทำขึ้นเอง เป็นต้น

3.2 ด้านบริการ ชุมชนควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม และค่าบริการต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น ค่าจอดรถ ค่าบริการสุขา ควรกำหนดราคาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

3.3 ด้านการประชาสัมพันธ์ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่มีคู่มือการท่องเที่ยว ควรจัดทำคู่มือเผยแพร่โปรแกรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การทำเครื่องหมายต่างๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ในการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ จัดทำโบรชัวร์ แผ่นพับ และ Home page ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และผ่านประชาสัมพันธ์ไปยังการท่องเที่ยวจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

3.4 ด้านการวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ซึ่งถือว่าเป็นจุดขายที่สำคัญชุมชนต้องหวงแหนและรักษาให้ยั่งยืนที่สุด และจะต้องพยายามสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชนแบบดั้งเดิม มีการตกแต่งให้นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวอย่างมีจริยธรรมโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน

9. การอภิปรายผล

จากการวิจัยศักยภาพชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

9.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน การศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และมียรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ไว้ดังนี้

9.2 ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน

พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อมูลรายด้านของปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน พบว่า

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นว่างปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติยังมีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น เนื่องจากชุมชนให้ความร่วมมือกับเทศบาลตำบลดำเนินสะดวกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดให้มีการป้องกันและการกำจัดมลพิษตามบริเวณบ้านและในชุมชนของตนอยู่เสมอ และการรณรงค์ไม่ให้ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และยังคงสภาพเดิม มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภดล ภาคพรต (2547) ที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ทุกฝ่ายจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ

ด้านทรัพยากรวัฒนธรรม พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ในชุมชนมีความพร้อมด้านวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านวัตถุหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้ประชาชนมีความคิดเห็นว่างคนใน

ชุมชนมีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวก็มีความสนใจในการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างมาก ประกอบกับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ชุมชนยังยึดถือกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย คนในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และร่วมกันรักษาสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ในชุมชนยังมีวัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและมีวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังรักษา วัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การ จัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ (2538: 130-138) ที่ว่า การนำมิติเชิงวัฒนธรรมมา ผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้าง องค์การชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ และแนวคิดของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537 : 134-136) ที่ว่า ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือ ความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วน หนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพา อาศัยเป็นอย่างไร

ด้านสาธารณูปโภค พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสาธารณูปโภค โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านถนน/เส้นทางคมนาคม/ที่จอดรถ/ท่า เที่ยบเรือมีความพร้อมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านอาหาร/ห้องน้ำ/สุขา มีความพร้อมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่พัก/โรงแรม/เกสต์เฮาส์มีความพร้อมอยู่ในระดับ มาก และศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวมีความพร้อมอยู่ในระดับ ปานกลาง สาเหตุที่ประชาชนเห็นว่าปัจจัยด้าน สาธารณูปโภคโดยรวมอยู่ในระดับมากนั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง อยู่ในเขตเทศบาลจึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความพร้อมในด้านระบบสาธารณูปโภค อยู่ในระดับดี ส่วนทางด้านศูนย์บริการนักท่องเที่ยวนั้น แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งจัดการและ ดำเนินการโดยธุรกิจเอกชน และประกอบธุรกิจส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่มีศูนย์บริการ ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เพียงแต่ใช้การบอกกล่าวกันและอธิบายด้วยคำพูดเท่านั้น

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ถ้าใน ชุมชนมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคดี ก็สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้ การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพมากขึ้น

ด้านบุคลากร พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นว่ามี ความห่วงใยใน ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนิน ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดีในระดับ ปานกลาง สาเหตุที่ประชาชนมีความคิดเห็นว่ายปัจจัยด้าน บุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากนั้น อาจเป็นเพราะประชาชนมีความห่วงใยและอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ส่วนทักษะด้านการจัดการในการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ชุมชนยังไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจโฮมสเตย์

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ชุมชนมีความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีส่วนในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณพร วิณิชานุกร และคณะ (2541: 4) ที่ว่า การท่องเที่ยวแนวใหม่มุ่งให้ศึกษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีการทำลายสภาพแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณีน้อยที่สุด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว นอกจากนี้ ชุมชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจควบคุมและดำเนินการ ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

9.3 ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน

พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อมูลรายด้านของปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน พบว่า

ด้านการวางแผน พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านชุมชนสามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย ด้านการกำหนดกฎระเบียบและกติกายกเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย และด้านการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย ประชาชนมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านการวางแผนอยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่าชุมชนยังอยู่ในระยะเริ่มต้นในการจัดตั้งธุรกิจโฮมสเตย์ และยังไม่มีความรู้หน่วยงานใดเข้าไปตรวจสอบ ติดตามในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ชุมชนยังขาดการวางแผนที่ดี ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบและกติกายกเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง การจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวยังมีน้อย สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537: 134-136) ที่ว่า ศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนาเพื่อ

แก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนวิเคราะห์จากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การรับรู้ และจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชน โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานพัฒนา การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนาที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน เป็นต้น

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่าในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีการดูแลและจัดการโดยเอกชน จึงเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวน้อย

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในด้านการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวรรณี คงทอง (2536) ที่ว่า การที่ปัจเจกบุคคลกลุ่มคน หรือองค์กรประชาชน ได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ จะสามารถพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

ด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ด้านการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก และด้านการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบ

กฎระเบียบ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ประชาชนมีความเห็นว่าการป้องกัน และการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมากนั้น เป็นเพราะเทศบาลตำบลดำเนินสะดวกมีการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด กำจัดขยะอย่างเคร่งครัด และมีการกำหนดควบคุมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับการควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับระบบนิเวศในชุมชน และมีมาตรการในการดำเนินการป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว ด้านแนวทางในการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว กล่าวคือ การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่ดินนั้นจะต้องประกอบไปด้วย การกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเขตการใช้ประโยชน์ กิจกรรมและขนาดของการท่องเที่ยว การควบคุมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่สร้างหรือทำลายองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดตามระดับการอนุรักษ์ของพื้นที่ และการประยุกต์ใช้มาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อพื้นที่ท่องเที่ยว และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ด้านการฝึกอบรม พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย และด้านชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย ผลการศึกษาด้านการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เน้นการทำสวนเป็นหลัก จึงมีความสนใจในการทำธุรกิจโฮมสเตย์น้อย มีผลทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้ามาศึกษาดูงาน ให้ความรู้ความเข้าใจ การฝึกอบรมด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า ชุมชนยังได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย และยังไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์มีศักยภาพน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ว่ามุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น อันจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น และสอดคล้องกันแนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยวที่ว่า ควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มคุณภาพของบุคลากรในหน่วยบริการของพื้นที่ โดยให้มีหลักสูตรการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ทุกโครงการ

การบริหารงานของผู้นำชุมชน พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้านอย่างทั่วถึง ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ ประชากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย สาเหตุที่ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะว่าประชาชนเป็นผู้ให้การประเมินเพียงฝ่ายเดียว อาจจะไม่ทราบถึงขั้นตอนในขบวนการ การดำเนินงาน หรือกฎระเบียบข้อกำหนด ของผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรในชุมชน ได้ว่า การบริหารงานของผู้นำชุมชนยังไม่มีจัดการที่ดีพอ สามารถทำนายได้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์มีศักยภาพน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุดา ทัพสุวรรณ (2530) ที่ว่า เป็นนักบริหารที่คอยคุมและดูแลให้ลูกน้องทำงานตามนโยบายและแผนงานที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยงานที่สำเร็จลงได้นั้นเป็นเพราะความร่วมมือและร่วมใจของลูกน้อง เป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อกับบุคคลภายนอกหน่วยงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ สามารถที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของหน่วยงาน ทำให้การทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ดำเนินไปได้โดยราบรื่นและเกิดผลดี

9.4 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

(Home stay)

จากผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ทั้ง 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านส่งเสริมการตลาดสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านที่พัก มีศักยภาพในระดับมาก กล่าวคือ มีโครงสร้างที่มีความมั่นคงแข็งแรงไม่อยู่ในสภาพที่ชำรุด และไม่เป็นอันตรายต่อการใช้สอยวัสดุที่ใช้ก่อสร้างบ้านมีความมั่นคงแข็งแรงซึ่งไม่ใช่ไม้ไผ่ หรือฟางขัดตะป็นวัสดุ ตัวบ้านมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความพร้อมด้านเครื่องนอน เช่น พูก ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม เป็นต้น

ด้านอาหารและโภชนาการ มีศักยภาพในระดับมาก กล่าวคือ อาหารที่ปรุงมาให้บริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ส่วนภาชนะที่เกี่ยวกับการปรุงอาหารทุกชนิด เช่น จาน ชาม ช้อน มีความสะอาดและมีความปลอดภัย การทำความสะอาดล้างด้วยน้ำสะอาดใช้น้ำยาล้างจานโดยเฉพาะ ส่วนขั้นตอนการปรุงอาหารมีความ

พิธีพิธีกัน สะอาดถูกหลักโภชนาการ ชนิดของอาหารพื้นบ้านมีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น ข้าวแห้ง และใช้พืชผักสวนครัวในชุมชนโดยเน้นความสด สะอาด และเป็นผักปลอดสารพิษ

ด้านความปลอดภัย มีศักยภาพในระดับปานกลาง ซึ่งเจ้าบ้านต้องหมั่นดูแลตัวบ้านอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น ประตู หน้าต่าง ตู้ ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงและใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา หากพบว่าชำรุดต้องรีบดำเนินการแก้ไขและซ่อมแซมทันที มีการตักเตือนนักท่องเที่ยวให้ระวังทรัพย์สินของมีค่าต่างๆ เช่น กระเป๋าเงิน สร้อย แหวน เครื่องประดับต่างๆ และควรมีการบอกกล่าวตักเตือนให้นักท่องเที่ยวพกยาติดตัวไว้ล่วงหน้า ควรมีการจัดเวรยามคอยเฝ้าดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติเวรยามเมื่อมีเหตุร้าย

ด้านการจัดการ มีศักยภาพในระดับปานกลาง ซึ่งชุมชนควรมีคณะกรรมการบริหารโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน กรรมการดังกล่าวจะต้องมีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนในการดำเนินธุรกิจโฮมสเตย์ มีการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบของชมรม กลุ่ม หรือสหกรณ์ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการ ตรวจสอบ และติดตามให้มากที่สุด

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีศักยภาพในระดับมาก กล่าวคือ ชุมชนมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายตามพื้นที่ต่างๆ ที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้น เน้นการสัมผัสธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น การนำตาลสด พายเรือชมวิถีชีวิตท้องถิ่น การแกะสลักกะลามะพร้าว เป็นต้น

ด้านสภาพแวดล้อม มีศักยภาพในระดับมาก กล่าวคือ ชุมชนมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้เป็นระเบียบสวยงามอยู่เสมอ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม พื้นที่หลักของชุมชนยังคงสภาพเดิม เช่น สวนผลไม้ สวนผัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงคือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ตลาดน้ำคลองลัดพลี สวนงูเด็กไทย โรงน้ำตาล หมู่บ้านช้าง เป็นต้น

ด้านมูลค่าเพิ่ม มีศักยภาพในระดับปานกลาง ซึ่งชุมชนมีโอกาที่จะใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิมหรือจะริเริ่มขึ้นมาใหม่ มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึก อาจจะเป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ เสื้อผ้า ขนม อาหาร โดยใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว และพัฒนาศักยภาพด้านการบริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อยกระดับความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

ด้านส่งเสริมการตลาด มีศักยภาพในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่มีคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเป็นของตนเอง และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ภายในชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายยังไม่ทั่วถึง ทั้งนี้ อาจจะปรับปรุงโดยการจัดทำข่าวสารเผยแพร่โดยอาจจะจัดส่งทางอีเมล หรืออินเทอร์เน็ตเพื่อลดค่าใช้จ่าย การจัดทำคู่มือแนะนำเที่ยวเผยแพร่ (Hand book) ซึ่งเป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูล

ต่างๆ ไว้โดยละเอียด มีแผนที่ประกอบ แঙ্গราคาค่าบริการต่างๆ ให้ชัดเจน หรือการเชิญสื่อมวลชนมาดูงานในพื้นที่ เพื่อให้ข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น

ผลการศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ของชุมชนโดยรวม มีศักยภาพปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 กล่าวคือ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ยังไม่ผ่านกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยไว้ว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ ($\bar{X}$) เฉลี่ยรวมของทุกค่าทั้ง 8 ด้าน จะต้องได้ระดับคะแนน ไม่น้อยกว่า 3.50

9.5 ศักยภาพด้านประชากรศาสตร์ต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวก ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีผลต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่างกัน กล่าวคือ อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีศักยภาพมากกว่าอาชีพอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 สามารถวิเคราะห์ได้ว่าประชาชนที่ประกอบรับราชการนั้นอาจทราบถึงระบบการจัดการ นโยบาย ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างชัดเจน แต่อาจไม่ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติของประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ จึงเป็นสาเหตุให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกับอาชีพอื่นๆ

9.6 ศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ผลการศึกษา ด้านทรัพยากรของชุมชนต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) พบว่า ทรัพยากรของชุมชนไม่สัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่าตรงกันว่าทรัพยากรของชุมชนนั้นมีศักยภาพดี ยังมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว แต่ที่ไม่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) นั้น อาจเป็นเพราะมีปัจจัยด้านอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านการตลาด ภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า

ด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้

ยังยืนยันจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับสภาพทางกายภาพ เช่น ชุมชนชนบทธรรมดา ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ซึ่งถ้าภายในชุมชนมีการรักษาวิถีการดำเนินชีวิตให้คงเดิมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ประชาชนในท้องถิ่นก็จะได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการท่องเที่ยวไม่ได้ตกเป็นของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ตกอยู่กับประชาชนทุกคนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรนั่นเอง

ด้านที่พัก โรงแรม เกสต์เฮาส์ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการการท่องเที่ยวจะต้องครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต ซึ่งถ้าในชุมชนมีโรงแรม ที่พัก และเกสต์เฮาส์ เกิดขึ้นในจำนวนมาก ก็อาจจะส่งผลถึงการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในการรองรับนักท่องเที่ยวนั้นล้มเหลวได้

9.7 ศักยภาพด้านการจัดการของชุมชนต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนิน

สะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)

ผลการศึกษา ด้านการจัดการของชุมชนต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) พบว่า ด้านการจัดการของชุมชนไม่สัมพันธ์กับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า อาจมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น นโยบายของภาครัฐ หรือนายทุนภายนอกที่ชุมชนให้ความสำคัญมากกว่า เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ ถ้าชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้มากที่สุด ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับคือ เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิต และเกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนั้นขบวนการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางในการจัดการดำเนินการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งกลไกดังกล่าวเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันในชุมชน สร้างความผูกพัน ลดความขัดแย้งสร้างความตระหนักในหน้าที่ร่วมกันที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และในขณะเดียวกันการพักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ทำให้ชุมชนสามารถหาทาง

ออกในการจัดการทั้งเชิงรับและเชิงรุกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) เพื่อปกป้องทรัพยากรและผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวมได้

ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ทำให้ต่างฝ่ายต่างได้รับความประทับใจ ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับชุมชน ในขณะที่นักท่องเที่ยวเองก็ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่ได้เข้าไปสัมผัสการใช้วิถีชีวิตแบบชาวบ้านจริงๆ ซึ่งการจัดการที่ดียอมทำให้เกิดการคัดค้านนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อันจะส่งผลถึงการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ที่ยั่งยืนในพื้นที่นั้นๆ

ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสนับสนุนเงินทุน การฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว การให้ความรู้ความเข้าใจ การศึกษาดูงาน ปัจจัยดังกล่าวจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนเกิดรายได้ เกิดการวางแผนทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำของประชาชน ซึ่งถ้าถูกทำลายลงก็จะหมดหนทางในการทำมาหากิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันในการช่วยเหลือชุมชน และสนับสนุนให้ชุมชนยืนได้ด้วยตัวเองเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็ง

10. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการสำรวจพื้นที่ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากประชาชนและนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นวิสัยทัศน์ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษา ด้านการทรัพยากรของชุมชน พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีศูนย์บริการการท่องเที่ยว และทักษะด้านการจัดการหรือการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการพัฒนาและจัดการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนด้วยตนเอง โดยนำเอาภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีอยู่ในมาเสริมสร้างทักษะขึ้นมาใหม่แล้วนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ภาวะวิกฤติของชุมชนโดยมีองค์กรท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ด้านศูนย์บริการการท่องเที่ยว องค์กร/กลุ่ม/เครือข่าย ภายในตำบล และประชาชน ควรร่วมกันจัดตั้งขึ้นเองโดยการจัดการของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ควรจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ

2. ผลการศึกษา ด้านการจัดการของชุมชน พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่าการวางแผน และการฝึกอบรมของชุมชนยังอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งการท่องเที่ยวจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจ และองค์กรปกครองท้องถิ่นควรบรรยาย ให้ความรู้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการบริหาร การบริหารบุคคล การเงิน การลงทุน ฯลฯ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อประโยชน์อันสูงสุด นอกจากนี้องค์กร บริหารส่วนตำบลควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม และ ตรวจสอบ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การจัดทำแผนพัฒนา ชุมชน และการจัดระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ผลการศึกษา ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่าศักยภาพ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยชุมชนมีความพร้อมในการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยว และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้า บ้าน แต่ชุมชนต้องปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมการตลาดซึ่งมีศักยภาพน้อยที่สุด ผู้วิจัยขอ เสนอแนะให้การท่องเที่ยวจังหวัด รวมทั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นให้การส่งเสริมและสนับสนุน การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายใน ชุมชน ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มากขึ้น ทำเอกสารเผยแพร่ทางการท่องเที่ยว ทำคู่มือด้าน รายการกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

4. ผลการศึกษาด้านการทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต พบว่า มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ สัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ประชาชนทุกคนในชุมชนตระหนัก และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ การรักษาสภาพแวดล้อม ดูแลขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองให้คงอยู่ เพราะเป็นปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดที่สำคัญ และปรับรูปแบบให้ เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

5. ผลการศึกษาด้านที่พัก โรงแรม และเกสต์เฮ้าส์ ควรระมัดระวังการขายตัวของที่พัก โรงแรม พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางลบกับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกใน การจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า การ ท่องเที่ยวจังหวัด เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ควรมีมาตรการ กฎเกณฑ์ ในการควบคุมด้าน สิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม หรือเกสต์เฮ้าส์ เพราะถ้าจำนวนที่พักและ โรงแรมเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ก็จะส่งผลให้การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มีความต้องการน้อยลง เพราะความโดดเด่นของทรัพยากรในชุมชนสามารถใช้ การจัดโฮมสเตย์มาเป็นกิจกรรมเสริม เพื่อเพิ่มสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวมาพำนักอยู่ใน

ชุมชน ดังนั้นชุมชนควรพยายามดูแลรักษาพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรม
ชนบท (Home stay) ไว้ให้สมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา

6. ผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว
การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน และการบริหารงานของผู้นำชุมชนในการจัดการ
และพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน พบว่า มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนย่านคลอง
ดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กล่าวคือ
การมีส่วนร่วม การสร้างกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจ จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็ง และมีส่วน
สำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)
มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนใน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ประกอบด้วย
ลักษณะการก่อตัวของกลุ่มหรือชมรมในชุมชนเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การ
ตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน และการปฏิบัติงานหรือการแบ่งภารกิจ เป็นต้น

7. ผลการศึกษาด้านทักษะความสามารถในการบริหารงานของผู้นำชุมชน พบว่า
ชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้
เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน เข้าไปเรียนรู้แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น ประสบการณ์ และให้ความช่วยเหลือกับประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น ซึ่งใน
ชุมชนควรมีแกนนำกลุ่มท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มกรรมการในองค์กรของชุมชน โดยมีหน้าที่
ประสานงาน ส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกอื่นๆ ซึ่งจะมีผลทำให้ใน
อนาคตในชุมชนมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถประสานงาน ร่วมมือส่งเสริม
กิจกรรมการท่องเที่ยวกับองค์กรอื่นได้ดี ประโยชน์ที่ได้รับก็คือการท่องเที่ยวในชุมชนมีการ
พัฒนาในลักษณะที่ยั่งยืนต่อไปได้

8. ผลการศึกษาด้านการฝึกอบรม พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัย
ขอเสนอแนะให้การท่องเที่ยวจังหวัด เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้าน
ในพื้นที่ ร่วมมือกันในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรม
ชนบท (Home stay) อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ขั้นแรกอาจจะประชุมกันในลักษณะของ
“เวทีสนทนาร่วมของชาวบ้าน” แบบพหุภาคี ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้าน
ในลักษณะร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวแบบสัมผัส
วัฒนธรรมชนบท (Home stay) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน
การสนทนาดังกล่าวอาจทำเป็นประจำหรือต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ครั้ง

9. ผลการศึกษาด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แหล่ง ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี สวนงูเด็กไทย โรงน้ำตาลบึงและ และหมู่บ้านช้าง สามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีศักยภาพสูง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งเป็นจุดขายได้ดี มีความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีโอกาสนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเพิ่มเส้นทางกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เนื่องจากยังมีพื้นที่อีกหลายเส้นทางน่าเรียนรู้และน่าศึกษา เช่น การล่องเรือดูหิ่งห้อยตามเส้นทางแม่น้ำแม่กลอง การล่องเรือชมวิถีชีวิตชุมชนสภาพบ้านเรือนไทยโบราณ และการชมสวนเกษตร เป็นต้น

ตลาดน้ำคลองลัดพลี มีศักยภาพสูง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ อรรถาธิบายของประชาชนน่าประทับใจต่อการรองรับนักท่องเที่ยว การค้าขายสินค้ายังอยู่ในราคาที่ยุติธรรม ตลาดน้ำคลองลัดพลีมีโอกาสรสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยวสามารถดึงดูดให้กลับมาเที่ยวซ้ำได้ เพราะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

โรงน้ำตาลบึงและ มีศักยภาพปานกลาง โดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีการบริการที่เป็นกันเอง มีเส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงได้สะดวก โรงน้ำตาลบึงและสามารถสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ได้ และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทั้งนี้จะเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวใหม่และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเก่ากลับมาเที่ยวซ้ำได้อีก

สวนงูเด็กไทย มีศักยภาพสูง โดยแหล่งท่องเที่ยวมีการเดินทางได้สะดวก และมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภคเป็นอย่างดี แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงได้ง่ายสามารถไปได้ทั้งรถประจำทาง ทางเรือ และรถยนต์ส่วนตัว มีการแสดงโชว์ที่ตื่นเต้นและน่าประทับใจ และมีพิพิธภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวได้ชม

หมู่บ้านช้าง มีศักยภาพปานกลาง โดยแหล่งท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี และเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ทั้งนี้ผู้จัดการ และผู้ดูแลมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง สามารถที่จะพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพสูงขึ้น อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวติดกับลำคลองสามารถเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ เพิ่มเติมได้

11. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาและวิจัย โดยเพิ่มตัวแปรอิสระให้มากขึ้น เช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งหากนำตัวแปรต่าง ๆ มาทำการศึกษา จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) มากยิ่งขึ้น
2. ควรจะมีการศึกษาวิจัยในเรื่องของผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจโฮมสเตย์ว่า มีการดำเนินงานอย่างไร มีปัญหาหรือมีอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจอย่างไรบ้าง หรือการทำแผนธุรกิจ เพื่อให้ทราบต้นทุน ค่าใช้จ่าย และจุดคุ้มทุน เพื่อเป็นช่องทางและแนวทางในการทำธุรกิจในอนาคต
3. ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านของการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ในชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ต่อไป
4. ควรให้หน่วยงานภายนอก เช่น บริษัทเอกชน หรือนักท่องเที่ยวเป็นผู้ประเมินศักยภาพของชุมชนด้วยเพื่อความเป็นกลาง
5. ควรศึกษาผลของปัจจัยภายนอกต่างๆ เช่น การช่วยเหลือของภาครัฐ เศรษฐกิจ ที่มีต่อระดับศักยภาพของชุมชน

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538, เมษายน) นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว.
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร
- <http://www.fareastern.ac.th/acad/mk/yaowalak/stm/Ch03.doc>.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2542.) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: การส่งเสริมและเผยแพร่.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544.) การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546.) การวิเคราะห์สถิติ : สำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย. (2548.) สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.
- คมสัน วาฤทธิ์. (2545.) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว่า อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิระภา ภูมิสุข. (2544.) ศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนสธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิราภรณ์ ศรีจันทร์. (2541.) ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547.) มารูจัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์ จำกัด.
- นพรัตน์ มุณีรัตน์. (2541.) การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2533.) แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. (2540.) แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาวนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัสสำเนา)
- นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism). (2540.) กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัสสำเนา)

- เนตินา โพธิประสรร. (2541.) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรการ
ของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทสิทธิผล 1991 จำกัด. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์. (2533.) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท:
ประสบการณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538.) วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย 1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542.) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสาทร สิกงพลี. (2540.) แบบผู้นำยุคใหม่. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ. หน้า 57-62.
- ปรกรณ์ ปรียากร. (2530.) ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. คณะรัฐประศาสน
ศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2528.) รายงานวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท. สถาบันไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระมหาสุทนต์ อบอุ่น. (2541.) การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พจนา สอนศรี. (2546.) คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต
และธรรมชาติ. กรุงเทพฯ. (อัสสัณ)
- พชร พิพัฒน์โยธะพงศ์. (2547.) การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อำเภอภูผิน
นารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรา ลากลิ้อย. (2546.) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยว
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าเสา จังหวัดสมุทรสงคราม.
สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2540.) การวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. หน้า 241-242.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543.) องค์ความรู้ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน: จาก
ประสบการณ์ที่ทฤษฎีฐานราก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย. (อัสสัณ)
- รายงานสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541.) กรุงเทพฯ : กองสถิติและวิจัย. (อัสสัณ)
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525.) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: อักษร
เจริญทัศน์. หน้า 947.

- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัคราเสนา)
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538.) เทคนิคการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วรรณพร วณิชชานุกร วรรณนิภา จิตชัย และมาลี บุษยะมา. (2541.) รายงานการวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบัน
ราชภัฏสวนดุสิต.
- วิลาศ เตชะไพฑูริย์. (2538.) การท่องเที่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนสถานการณ์
สิ่งแวดล้อมไทย 2538. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- ศิริพร พงษ์ศรีโรจน์. (2540.) องค์การและการจัดการ. สำนักวิชาการ, มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค.
- สมควร สุรภพพิศิษฐ์. (2542.) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูก
ป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรง
ครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมชาย สนั่นเมือง. (2541.) ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว.
จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2.
- สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ. (2544.) การจัดการธุรกิจบ้านพักแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้าน
แม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2537.) สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงาน
ชุมชน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2548.) โครงการสัมมนาเพื่อการ
วางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดระนอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และ ดรรชนี เอ็มพันธ์. (2538.) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.
เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางทะเล, 19-21
กรกฎาคม 2538. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- สุดา ทัพสุวรรณ. (2530.) การเป็นผู้นำในชุมชน. โครงการตำราและคำสอน. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์. (2541.) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธุรกิจ
เพื่อพัฒนาชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
กรุงเทพฯ

- สุวรรณณี คงทอง. (2536.) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน ในท้องที่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ. (2528.) *ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสิทธิภาพจากนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อนุชาติ พวงสำลี และ ורתัย อาจ่อ. (2539.) *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุไรพรรณ ปรานอุดมทรัพย์. (2544.) *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- Bench, S., Crowe, D. Day, T., Jones, M., & Wilebore, S. (2003). *Developing a competency framework for critical care to match patient need*. Intensive and critical care nursing, 19: 136-142.
- Buckley, R.C. (1994). *A framework for ecotourism research*. Annual of tourism research Vol 21 No.3.
- Boo, (1990). *Ecotourism: The potentials and pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund: Washington D.C.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, ecotourism and protected Areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*. IUCN, Gland, Switzerland, and Cambridge, United Kingdom.
- Griffin, R. W. (1996). *Management*. 5th ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Mathews, D. (1996). *Element of strong civil society and healthy public life*. (n.p.): Kettering Foundation April.
- The Ecotourism Society. (1991). *The ecotourism society's definition*. The ecotourism society newsletter (Spring): 1.
- While, A.E. (1994). *Competence versus performance: Which is more important?*. Journal of Advanced Nursing 20: 525-531.
- World Health Organization. (1981). *Community involvement in health for primary health care*. WHO, Geneva.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

แบบสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ภาคผนวก ง

แบบสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Resource audit)

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามชุมชน

ภาคผนวก จ

กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อ	ตำแหน่ง
1. รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและแผนงาน สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. คุณชุติมา พัชรราช	หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. คุณยุวดี นีรัตน์ตระกูล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางสาวกันทิมา จินโต
วัน เดือน ปี เกิด	28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	19/1 หมู่ 2 ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรมนุษย์) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตพณิชยการพระนคร
พ.ศ. 2550	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวเพื่อ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามใช้ในการวิจัย

เรื่อง

ศักยภาพของชุมชน

ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านช่วยกรอกแบบสอบถาม ดังนี้

- ตอนที่ 1 บั้จยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 บั้จยด้านทรัพยากรในชุมชน
- ตอนที่ 3 บั้จยด้านการจัดการในชุมชน
- ตอนที่ 4 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การตอบแบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใด ๆ จากการตอบแบบสอบถาม และการเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นภาพโดยรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง ศักยภาพของชุมชน
ย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. 20-25 ปี

☐ 2. 26-30 ปี

☐ 3. 31-40 ปี

☐ 4. 41-50 ปี

☐ 5. 51 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

☐ 1. โสด

☐ 2. สมรส/อยู่ด้วยกัน

☐ 3. ม่าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

4. การศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

☐ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.

☐ 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.

☐ 4. ปริญญาตรี

☐ 5. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

☐ 1. นักเรียน/นักศึกษา

☐ 2. รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ 3. พนักงานบริษัทเอกชน

☐ 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

☐ 5. เกษตรกร

☐ 6. อื่นๆ.....

6. รายได้ต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

☐ 2. 10,001 - 20,000 บาท

☐ 3. 20,001 - 30,000 บาท

☐ 4. 30,001 - 40,000 บาท

☐ 5. 40,001 - 50,000 บาท

☐ 6. 50,001 บาทขึ้นไป

7. บทบาทที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว

☐ ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง (ถ้าใช่โปรดตอบข้อ 8)

☐ ไม่ได้เป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว

8. ประเภทของกิจกรรมที่ท่านให้บริการนักท่องเที่ยวคือประเภทใด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ที่พัก

☐ 2. ร้านอาหาร

☐ 3. ร้านค้า (ของที่ระลึก)

☐ 4. นำเที่ยว

☐ 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน โดยใช้เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

9. ชุมชนของท่านมีความพร้อมทางทรัพยากรด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ในระดับใด

ลำดับ	ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
9.1	ทรัพยากรธรรมชาติ					
	- น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
	- ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังคงสภาพเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์					
	- มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์					
9.2	ทรัพยากรวัฒนธรรม					
	- มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					
	- มีวัดหรือโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของตน					
	- มีวิถีชีวิตดั้งเดิมและยังรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนอย่างต่อเนื่อง					
9.3	สาธารณูปโภค					
	- ถนน / เส้นทางคมนาคม / ที่จอดรถ / ท่าเทียบเรือ					
	- ที่พัก / โรงแรม / เกสต์เฮาส์					
	- บริการอาหาร / ห้องน้ำ / สุขา					
	- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
9.4	บุคลากร					
	- มีทักษะด้านการจัดการหรือดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างดี					
	- มีความห่วงใยในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ					

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยใช้เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

10. ชุมชนของท่านมีความสามารถในการจัดการต่อปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้ในระดับใด

ลำดับ	ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
10.1	การวางแผน					
	- มีการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์					
	- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการหรือผู้นำชุมชนเพื่อการวางแผน พัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ ในการจัดทำโฮมสเตย์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง					
	- มีการกำหนดกฎระเบียบและกติกาเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างจริงจัง					
	- สามารถสร้างระบบในการบริหารจัดการและสามารถคืนผลประโยชน์กลับคืนท้องถิ่นได้					
10.2	- มีการจัดทำระบบการให้ข้อมูล การสื่อความหมายและระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ					
	การมีส่วนร่วมของชุมชน					
	- ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน					
	- ลูกบ้าน/สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน					
	- ลูกบ้าน/สมาชิกร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นประจำ เช่น การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว					
	- ลูกบ้าน/สมาชิกมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน					
	- ลูกบ้าน/สมาชิกมีส่วนในการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน					

ลำดับ	ปัจจัยด้านการจัดการในชุมชน (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
10.3	<u>การป้องกันและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว</u>					
	- การวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศในชุมชน					
	- มีการกำหนดมาตรการและดำเนินการป้องกัน บำบัด และ กำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างเคร่งครัด					
	- มีการกำหนดและควบคุมให้สถานที่ให้บริการและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
10.4	- มีการกำหนดกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและประชาสัมพันธ์ให้ทั้ง 2 ฝ่ายทราบกฎระเบียบดังกล่าว					
	<u>การฝึกอบรม</u>					
	- ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง					
	- ชุมชนได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่อง					
10.5	- ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน					
	<u>การบริหารงานของผู้นำชุมชน</u>					
	- ผู้นำชุมชนสามารถจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
	- ผู้นำชุมชนสามารถกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ลูกบ้าน/สมาชิกอย่างทั่วถึง					
	- ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ เช่น บริษัททัวร์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ททท. เป็นต้น					

ตอนที่ 4 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

11. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีความพร้อมหรือศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อยู่ในระดับใด

ลำดับ	ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์	ระดับศักยภาพ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
11.1	<u>ด้านที่พัก</u>					
	- ตัวบ้านที่ให้บริการเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและมีสภาพมั่นคงแข็งแรง					
	- ภายในบ้านพักมีความพร้อมด้านเครื่องนอน ห้องน้ำ ที่สะอาด					
11.2	- เจ้าของที่พักมีการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านอย่างสม่ำเสมอ					
	<u>ด้านอาหารและโภชนาการ</u>					
	- อาหารที่ปรุงมาให้บริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น					
	- ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสะอาดและมีความปลอดภัย					
11.3	- อุปกรณ์ในครัวที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ					
	- โรงเรือนที่ใช้ปรุงอาหารมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ ไม่มีแมลงวัน					
	<u>ด้านความปลอดภัย</u>					
11.4	- มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว					
	- มีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย					
	- ภายในชุมชนมีผู้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล					
	<u>ด้านการจัดการ</u>					
	- ภายในชุมชนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้					
	- ผู้นำชุมชนมีความโปร่งใสในการบริหารเงินขององค์กร/ชุมชน					
	- มีความทั่วถึงและความรวดเร็วในการประสานงานไปยังจุดให้บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน					
	- การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของชุมชน					
	- ชุมชนมีการรวมกลุ่มในการจัดการโฮมสเตย์ในรูปแบบของชมรมหรือสหกรณ์					
	- จัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการทำโฮมสเตย์					

ลำดับ	ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ (ต่อ)	ระดับศักยภาพ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
11.5	ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว					
	- ชุมชนมุ่งเน้นจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					
	- ชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน					
	- เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					
11.6	ด้านสภาพแวดล้อม					
	- มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและภายในชุมชนให้เป็นระเบียบสวยงามอย่างสม่ำเสมอ					
	- มีการรักษาสภาพเดิมของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน					
11.7	ด้านมูลค่าเพิ่ม					
	- ความพร้อมของร้านค้าของที่ระลึกที่ให้บริการนักท่องเที่ยว					
	- ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ที่ไว้วัตถุดิบท้องถิ่นจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว					
	- มีการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการอย่างสม่ำเสมอเพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
11.8	ด้านส่งเสริมการตลาด					
	- มีคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเป็นของตนเอง และเป็นข้อมูลจริงโดยคู่มือหรือเอกสารดังกล่าวมีรายละเอียดต่าง ๆ ครบถ้วน เช่น รายการกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว แผนที่เดินทาง เป็นต้น					
	- ความทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ					

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในชุมชนท้องถิ่นของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

